

colorchecker CLASSIC

x-rite

mm

20³ / Л. Захарчук.

А гари лео?
(товари з урешського району).

22/53/24

Роздан 1-8
Ген. С.

Zacharczuk. Ł

A dali szczo?

I

А дали що?

Тобіє і ураженню миті.

розділ I і II

22/53/24/1

I

Заметки септисий

1. Zaxapryk
wzrost Throyk
kol Abramowice.

А дали що?

7.

Кінець серпня. Ден, ойкне сонсе делікатно
гріло - ласкало, пестило землю. В повітрі розли-
то чари смугримоти. Все в природі рудансе по-
воли-чи то йти, чи не йти. Було ніч пошуде.

Ось перед нами пейзаж Полюв-ниви-ниван,
ліси-переліски, болотіа. Не втолиши око далекісно.

На етерниєку бухат-пасеїєв черієвн обелок, ~~Ма~~
кат-деревниєв окритими головами. Тієв в дошні
лєвниєв пошотом, одночивєв рочата судоба. Зрієв,
шуйку шув. А он дилек сєментні піднімаєв
вєвєвєв пошач кушачим-пастушкєв видно картопні
пєчуть. Паря орачєв поволи руданєв за плугами
Дорогою йде самітно подорожнєв. Босий, чоботєв на
кїєку звєсєтєв за плєчєма. В руданєв стара валїза.
По одрим і по виду півїтєлєсєнїт.

Спимивсь коло бабів, що копали картоплі. Привітавсь і попитав дороги до Чугаївки. Молодшиць зацікавило-чоловік не турецький. Розкажуть дорогу і питають з чого йому там треба. Оминаючи питання невизначного вігновідгдо, подавсь далі.

- Ух, який я радий, щасливий! правдив до себе в часе. Замисливсь. Скільки літ не був вейт околиця і щораз. Жадної землі. Війна навіть жагдного сліду тут не оставила. Нім домівки, ті ліси, ті мого, ті удбратення, там привітність, добірливості.

Таке воно все те близьке, дороге, миле. Цікаво як дов Чугаївка зустріне мене? марив. Чи підзнають за стільки літ? Чкі його досі повірять, покешились. Чи пам'ятають принаймні? Так думат і з тима навіть розмовляв до себе сєй подорожній.

Був се чоловік літ під сорок. Як бачите - учитель. Рослий, смачливий, обвітрений. Тримавсь багво ро.

То добрих тьдгашнах дістав на речиті посаду учителя
 Винадком, чи нароще, бо не питаючись його, призначили
 як раз в с. Чугайву, де він працював як двітним мо-
 лодиком. Терма шконе. Чи й вестатид? На його похму-
 рім, завше серіознім обличчі, тепер грала щаслика, та
 „шутра“ уелішкка. Дістав посаду... присяднув на вірнієть.
 Ко му? Те...! Аба працювати, то вше й в корисєть, думав.
 - Сосновий лісок. Але здорове, присяне повітря. Присяднув.
 - Худа ^{одпочинуть} [?] ~~одпочинуть~~, подумав. Все одно до вєтера поєнко.
 Простягсь на моху-травичці і тузи шитє заснув, бо
 цілу ніч неспав, валилось на стаяєх колєнових.
 Отам поки він єстєть ознайомился бимного з сими
 подорожничим.

Филип Семенович Зарічний був сик селянина комерціала
 Батюко його з заводу ткач, мав тільки ~~Кераноть~~ ^{Кераноть} городу
 Нівтори деалтина. Не хідаючи дідівського ремєсла ткацтва
 він разам провадив і господарю. Семіг винаймає в

оренду кланті полів, сінокосу, то гандровав кіншми і т.п. поки здобув на власну ратину. Цілімі він бивав, гартовав, працював, а все для кого? Для дітей! Старавав їх вивести в поле, дати їм місце на землі, кусень хліба, аби не були жебраками, до койрих він був не милосердний чоловік.

Мамині Пилипко чимало зазнав пурди-горя ще в дитячих літах. Бо батько стараючись вивести їх в поле, себе не жалів, але і дітей не балував. З 7-8 літ коли діти були вільні од науки шкільної, учив їх мамині в поле за пастухів, за челядників. Суворо то школа-шпиток, але правдива, добра. Ритований в пошушенстві суворого але розумного батька і остритий мовою доброї тихої мамини був з него завше добрий пасух, добрий челядник, добрий учень, а пізніше ^{стає} добрий сілський учитель. З під зовнішньої серозності, діловитості, промудра завше ^{нагідність} добродушності, щирості, правдивості, то так притягали до нього серця молоді. Самий погляд його, оскеснімовав нечесних людей.

Ще на шкільній лавці він „для пам'яті“ заходився записувати всі машини старовітньої пісні, та казки. А потім самотурки мнемодію їх укладав на ноти. Так невідомо пробуджувався національна свідомість. Мовб до самоорідного у него була хоробро-він принципово на м'якшій зновіддав де можна по світу. Колимо випадком знес Івлітнім шотцем виході дещаб. Кобзаря; він плавав, цілими начеми тавоче його дещаб стовавшесь з лдиного в кутку.

Колимо став дорослого людинио, учителем ідез його зено вкристалізувалаз і світилаз йому пробідного зёркою до котрої він ішов, знавав не емпіричесь, не звертаючи в б'я аси до сего часу.

Та особисте життя його склалось не зовсім вдало. Стівна стружка поєтсь, темно руселві курері, троти ема гавний вид і ті променері кєрі, такі веселі мартів'єві очи, вабили до него очінок. А коли додати, що і співана він був і голоріета і танцюрієра не-аби-елій, та і

не дубо, що в 25 літ його оженили. Так. Бо справді
в його плани зовсім не входила жінка, ранила до
вік дунав, менішка. У нещасливо оженили.

Се була сирота, Жонка судебною сиротою чи
що, коїрою за снів шахрайства чи кокшати з
політичними замахами на Сибір, це він і вишер. А
маті вона не пам'ятала. З нескінченою освітою
німав в учителями, але вилетіло скоро туди, до
касути, за політику. Отримав на ласкавіх
хлібі у панотця, далекого родина, в селі, де пра-
цював Зарічний пан у Чухівці.

Панотцеві ходило, чим скоріше збути її з своєї го-
лови. Отим він їх і звів: Ступени врод були всі тон-
кості, шипроті поки вони обот не помітаючи ^{штуку} свого зійш-
лих - такі дві уперті, неспокійні, кородити думи.

Здавалося добірною і безповідній парі не могло бути на
світі. Вони креатив нівденного типу, горюча, сиротою

енергійна освітена, що рвалась до праці освітньої
в школі і по якій шкільно, одної думки, одних починів
з ними, здавалось би повинна як раз відновити йому.

Але що? Як відомо з природи однородні елементи (елек-
триці напр.) взаємно одніаються розбиваються, а сходяться
протилежності. Так і в житті людей. Людина не
любить своїї копії, свого дубліка. Переважно в житті
трапляється так, що щасливі подружжя бувають
тільки тоді, коли створюється протилежні натури.

Це саме тут і вийшло. Будучи в нещасливій статі;
обожали одно другого, не могли з великої розлуки переносити
заоплювалися спільного працюю. Недільне шкільно,
фор, концерти і пр. Коли ми нарешті повірили, все
пішло працюю - спокій, працюю і любов. Чорний кіт перебіг
їм дорогою життя. Та сіра буденщина раптом охолодила
їх. Вони наче з неба упали, зобачивши взаємно в собі ба-
гато річей зовсім не ідеальних. Требує жити простим,
буденним

звичайним людським життям. Все ходити поділам,
 рахувати копійки, торгуватися, варити обід, шити лоси-
 ни і пр. Брудну роботу виконувати. Звідкись з'явилось
 розчарування, не смак до життя, втома. Кішквою про-
 бігав місяць немилі перші ревматоїдні і носились недобірки.
 Нарешті вона просею зненавиділа його за те, що він
 все те знав і ще краще нічого вона, так само думав
 а що їйшла вона зробити, він робив краще.

^{Знавши}
~~Тоді~~ ^{Тоді} ~~вдома~~ ^{вдома} вона одного разу крикнула йому
 „хач“ „мучник“: Кров закипіла в ній. Пробудилась
 та вікова кривда-обіда і не навмисть до ветою пан-
 ського. Почалась справжня війна-Завзяття упертій
 війни мовчанкою. Усім тисячі, місяці мовчання
 А як починали говорити, то на „ви“:

Тут, як на горі, з'явилося на світ дитя. Дитя
 якесь аномальне, хороше. Все микоїтійся родина
 життям озбулося на нього. Топоді, скільки музи

перекесло воно і воши обот поки умерло від кон-
вульсій. Здавалося, що воно тільки могло повднати
сіх дві озлоблені душі. Здійсно, доки воно жило,
воши мусіли якось урегулювати свої відносини
згідно моделюючого ока принаймні. В часі короду-
вального його життя здавалося все йшло за смі-
гочею ознакою. Але по смерті цієї нещасної
істоти, відносини наспівали погиршати, що
наспівали ^{воши} мусіли висловитися при людях. Се-б-то
випадало в волю і розійшлись видно на завши.

Як раз нахотілася світова війна. Як та буря порвала
політику всі людські інтереси-всіх покорили, застави-
ла слухати собі. Німов і Західний одразу на фронт простили
рядовим. Пізніше повернули його в Юнкерську школу звідси
війшов з чиною прапорщика. Кудам його по всіх фрон-
тах. До великої відносності Сайдуно. Смерти не бачив. Вейсштітц
в ній якось ~~в ній~~ присутнім. В реваншію отинило на
Кавказі

Стогубим про визвалення України, мов вдруге на світ народився
 В якимсь чужу він ішов, то йшов, догнав до тієї Землі
 обітованої, до столиці України Києва. Горів палав ^{раді} при
 ударат, плакав при всіх негодах кованої вимпідної егеї
 вільної Батьківщини. Сміло кидався в вир боїв самих
 страших і на пригуд, забив вазодав ціно. Доль цага
 на його. Хуба дур того, що він сміло вірив в слово Зорю
 і ^{Вірив} ~~це~~. Що він не повинен зараз згинуть, коли він так
 потрібен. Як? Защо? Йшов в бій з енимсь ^{сіним} ~~перелопаням~~
 що його не убоють - не мають права! Коли ви на релігії
 німь ^{очиню} нещасного бою, раненим, потрітованим гіставав
 в руки „товаришів“; зволий був в свою долю-зорю.

Його вилічили ~~і~~ зібрався судити. Ні викрутитесь, ні
 втіхти-стерекуть як ваонної потиці. Знав, помилувався
 не буде-судити не трибунал. Тижон? Його зовсім
 оправдав. Зименям своїм не вірив. В суді з'явилася
 його жінка. Видно вона у них була ^{важкою} ~~пересоного~~

Щось довго йому говорила, доводила, гіпнотизувала кажда на потакувати за нею. Потім балакала з суддею. Не пам'ятаю, що казав суддя, що його питала, да ~~випра~~увалими парити і пр. Все нас вдивлявся да в образ на свою жінку. Подивився її чудову вроду, запах, барви налягав обличчя, місця ступнів поєтять і ті очі, ~~страшні~~ ^{чорні} ~~очі~~ ^{свої}, що всіх гіпнотизували тут.

Ах, щоб він дав тоді за те ^{тільки}, ~~щоби~~ ^{запас} ~~можна~~ ^{випустилася} ~~наксі~~ і цілувати, кусати, пити її кров і спокати самому разом з нею ^в обіймат. Допіро побачив, да він її любив і ненавидів разом, ади до Божевілля

Бачив, що оправдали його, тільки за дум неї. Заєтавали аж дійсь напірць підписеся. Опинившись на волі білом її не бачив - видно вона не хотіла боритись. Після суда найшов у себе в кішені картку - віз неї видно. Се стозло "Ти вільний. Йди куди хот"

тільки не думай мене шукати. Не треба. Я зробила
своє діло виступаючи тебе, не подумай, що з якогось
там високого чинить до тебе. А так собі. Так що
дякувати мені за це не хочеш? С. Х- ства.

Нарешті підписав власну ^{призвучення} дівачку ^{призвучення}
Ліся з собою ходив як у рагу. Штрафів думав, думав
плутався. Бачив, що це була дійсно, та модина,
мірила його ідеал, з якого тільки модина змісти пра-
шовати, всім барометру з зміттями. Мірка, що потра-
пила в революцію не забуватиме, вийти такого героїзму,
була на його думку чого варті. (Чого ж кому слухати
вона? По виду товаришам. Але шось в очей зраджує
її, що не щиро вона їм слухати. Вей цілі його,
тільки на зміття далше, поплутався. Його потягло
до неї. І то позостало єдиного цілком його зміття-виз-
найти її. Отим він і балагав без ексрзи, по Україні, по Росії
шукати її. Придірав розногородні професії - то міщанином

спекулянтом, то асистентом наймодерна, то асистентом
заграничної фірми. Мов в воду канула

Допиро за півроку найшов... В однім повітовім
містечку зайшов на ексес зібрання. Виявилось, се був учи-
тельський з'їзд. Один за другим вилазили на сцену актору-
ми, Травилми, співали одну і ту же пісню. Нудно.

Ази ось виходять і каже нічка. Здрігнувсь.. Вона.

Певна собі запанувати і різко почала говорити. Здається
Балакає про те, аби в школі не вільно було разом працю-
вати учительським подружжям бо... чоловік завжди був
і в тираном і узурпатором нічки і т.п.

- Се-б-то я наприклад- подумав. Брак мови але екстрем-
імпресії- жапау.

- Хто це балакає? - запитав еусіда

- Мо каже нова, грацює в паробразі Несподівана вигра-
казав. - Ага! Чекай, зди тебе зіб'ю з тобою кот-подумав.

Серед загальної тиші, коли всі уважно слухали він крикнув-

- Правильно товаришу! Триво!

Здрігнулася і зиркнула в його сторону. Чи по голові, чи так нізвала, досить, що страшно збенкетилася, утерлася рівновагу і стала пугати недоречністю. Того дрімала, зривався, внаслідок в дорозі і не відданно не зробивши кінцевого виводу заявила - Я скінчила.

Шумні оплески вітали її не знати десь. Бо з промови віншувалися сундури. Хвіда десь того, що сама була досить гарно-вітанна краса.

Вечоріло, всі розходяться. Чепав на неї - Мушу ви допіро одвентитесь і то буде... думав

Вона ви виучно нізвала і не хоче хвіда багатися з ним. Бо ось приїхала до компанії і забиралося кудись. Станув на дорозі і підняв кашкет на привітання. Не вігновіла навіть. Сковзнула ^{по нозі} (Голодним поглядом ^{одвернувшись} і засміюється) керово.

- А, хвітосеш! Не равнодушна значишь. Не втереш те ганубанка!

- подумав і пішов за всі компанією.

Гини десь далеко. Тратив з виду, бачив що вітре. А наближитись боявся-зробить скандал. Став гаряча.

Попросив хлопчину, верного замітальника, щоб прослідкував за нею до якогось дома зайде. Той побіг слідом за ними і за мінут двайцять вернув і показав до якого дому зайшли. всі разом. Там був, на розрив містки.

Чекав, смучачи по відрихав перед домом. Там Вісник ніз темна, хмура, некривітна. Рвучий вітер сьорить своєрід в дровах і обривав сухий шест. На вулицях магноло світла було вже коло відкадьметої години, коли каретті почулось скоро хода, сміх. Єї ^{те там} трудний сміх, що так болоче був його по нервах. На вулиці попрощалась з компанією і чутко подалась в керну бічну вулицю.

Назвав ходу і висит порівнявсь з нею.

- Добрий вечір Софія Антонович! привітавсь сміло

- А се ви знову! Чого вам треба? - озвалась не привітно.

- Мені треба Софія Антоновичо подбалакати з вами! Серіозно. - Блава.

- Так. Хочете догодити своїм прав, то етосують до моєї особи, вашої власносці. За? Сніжнимсь. Требує боронити царя, тоба, ось тепер мамі да те право тепер взяти мене за косу і потягти до себе. А тепер зає. Минуюсь. - гово- рили сміючись і сміялись першодним зубним сміхом.

- А х прошу вас не мучте мене. До чого сі комедії? Я-ли хотів подбалакати в важкій справі. Визначити децо. Прощу позначити час і місце....

- Аудієнція, свіданіє - сміялись. Так можете і туги об'яснитись. Чого там ще маніжитьав. Ну, з сучасо....

Вона зовсім легковашила ним, кинла собі. А він етіловки мав її сказати, переконатим... Але ми не туги на будинні де вештались пригляданьє до них якісь люди. Він трапив рівновагу радю і мугавє серед те. А ^{вона} собі марітовала, змуцаюавє над ним.

- Софія Антоновичо! В нас оне в багато таких річей про

- Мені треба Софія Антоновича побалакає з вами-говорив блаваючи.
- Так. Хочете догодити своїм прав, що стосуються до моєї особи, як вашої власності. Та? Снизмились. Предбудо боронити царя. Щоби ось тепер мали би те право, взяти мене за кошу і волочити до себе. А тепер заєв. Ми нуємоз — говорива сміючись якимсь нервовим злюбним сміхом.
- А я прошу вас, не мучте мене. До чого сі комедії? Я-ви хотів побалакати в важкій справі. Виденить дешизо. Прошу назначити час і місце...
- Ха, ха, ха, заливалась. Свіданіс, дудіоніс. Так можете і тут обдєкнєтисєв, хоч би і зараз. Чого там маніюнтисєв. Ну...
- Вона зовсім легковажила шим, ктима собі. А він сміючки мав сі виказати правди, переконати може... Але ви не тут на булиці де вештаютоєв скієв ноги, пригльзгаютоєв. Він тратив надію рівновару і мучивєв через те.
- А вона собі мармувала, згущувалась над ним.
- Софія Антоновича!-озвавєв ме. В нас ось в багатю такис

річей про котрі тут балакають не висадає. Тіо раз. А урче,
коли що, то треба і написати якийсь напірць, що до розводу
Моме коїре з нас побереїть до дому, під Пальну. Рухи по-
винні бути розв'язані. Чи так?

— Ну, то ходім до мене — рішучо озвачась і пішла дуже
Він ледво поспі^{вав} за нею, дотримув^{ав} кроку.

Спинувсь майже на кінци вулиці переу якийсь
осадилком, що все робавє серед виетнів дерев. Була
се поївка, церковний дом. Мешкала сама в окре-
мих кімнатях, з окремим виходом. Все час ішли
мобчки. Соніро туті коли завітнула, він розмедавсь
по кімнаті і разом ~~її~~ зібрав, сортував в цілові розпорю-
шені цукки. Числі великі кімнати, але уреджені ціл-
ком по спартанськи. Ліжок, стіл стілець і поміщи з книж-
ками. Мадича залівил річєй розкоши, на коїрі вона могла
би тепер здобути, а він бачив по неї. Убраня з доброго
чистого ~~близ~~. Скинувши з себе вертяю одрочу вона заходила

видно з вечерею. Розвела волос в пилі. Бриджана поєздою
 Ви постоєв і не розділяючись сів на стільці. Збірив думки.
 - Ну щом. Ви мовчите, а я смутно-озвалася. Цікава розмова.
 Ви збіривсь казати велику промову, ~~Потривув~~ відродивсь
 настрою, а вона нарочно поєзда і той настрої - за-
 ходилась шестити картопелву. І Ви почав широко
 розводитись. Говорив про працю^{3а} для ідеї, для народу
 про самопожертвування. Квалів, але ~~тради~~ заговорив про
 ті терні², страшіння. Злучував краси шаловити стра-
 му картину шиття одиною людиною. Букалим по світі,
 покевірання верчудит людей, чудих мехканних, дивіра
 в праці, невдачність тих, для котрих працювалося, втома,
 муетка і холод в душі і в хаті, мовчання тиша і т.п.
 - А далі що? А далі Содріс Антоновича ота погана Бриджа
 старість, хороби річки, утрата краси, і впливу і довір'яз
 у людей, апатія, отупіння і нарішті смерті. Смерті
^{одиною людиною}
 в порожній холодній хаті, серед німих стін, за замкненими

дверима з викривленими з очей і бачо мисем з відкритими
очима. Брр! Стук, вавалювання дверей, клопот, проклятих
судедів і дешевий похорон без свідків і пересуди поганеньки.

Ото і ваз краса і фінал шиття одинокої людини. Що, як
вам се подобається Софія Антонова? — звернувся до неї

Вона спокійно, методично робила свою роботу. Поплюнула
на картонні вилпани до горзятка. Потім пошмала, вил-
терла шитою руки, сіла напроти него і роземізнаєсь.

— Ех Тишине Семеновичу! Тишій з вас актор. Коли збі-
раєтесь ще раз відіграти комедію треба було добріше проду-
мать, підучити свого рольо. Так легко мене не підмаєте.

Але поче вам так багато балакати, коли з і так вас
добре розумію. Вам бракує жінки-сашини... тітка
Потягнуло, закортіло до мене... Ви ото і захоцїтеся...

Віи котів шоеь екаражи, але вона не дає

— Добре-говорили з притиском. Ми зіждемоє знову...

А дає що?

- Як-то? дивитеся на неї не розуміючи питань.

- А так-то. Я вас питаю що дали? - говорила зі зношеною до него. „Наша нісця гарна нова зачинаймо сі знова?“

Та? Щодеши Бурганця, сварця за недоварений борс, келитий горщик... книжки-штучки ~~немає~~^{немає}, мовбути. А до того, комска, келитий спорід неск-тас...

Та? Іділіз ~~на доні ^{підручка}~~ ~~родинна~~ маєця. Так ні! Хай се маєця кому ітшому, а я не здібна до него. Так-сказана і рішучо стурнула кулаком в стіл.

- А що до розводу, то я вам ще зараз розкажуєте можете там собі скільома раз менитися.

Почала знову поратися коло пашти. Він сидів мов придитий. Марія кривц-не пашивив. Хотів ще щось казати і не нагодив слів-в голові порожньо.

На пашті шось загаргало, рознісся по кімнаті кривиний запах. Чому вгорі залоскотало-згадав що сьогодні по спіданні він ще нічого не їв. Тшай спідання має?

Мутний чай і прикуску і сутарні-крашан. Стало повне
супно, тоскно на душі-чубас сиротого наше дитинно

Ветав і ^{пиримавиць} (Пиримавиць) через силу звичайного току став
прощайтесь. - Добраніч! - казав похмуро рука.

- Ви сю куди? озвчалась з нілковесію

- Сю то куди? До фрун!

- Осій порі?... Ти... Та повірете що й... і гадаю, коу-
влять можуть у мене. Не ^{турбуйтесь,} обійтеся і не годана. І не боюсь
ні вое, ні могодних поговорів. Став так... Балакала так
каждно і рісучо поступав до него, аби затримався

- Ні, дякую! - казав натискаючи манку і брав за клямку.

І не того йшов сюди... І шукав не „сінки-салиці“ а друга
щирого, розумного, чесного порадища, мовби разом крацовали
на народній ниві. А ви зовсім не хотіли мене зрозуміти

Принимали за Дон-Кіхота, чи комедіянти. Помилувались дуже

Софрі Антонівко. Не сз урато комедію, а ви. Ваз ваша
ота багворістї завздтсь, с штурного коробинного комедію.

Ви так само турботе за диттями особистими, хоча на-
маєтеся прикидувати чиме. Душа в вас Свиріа Армоніко
гора. Се-б-то, ви намагаєтесь до тих дум „скорботних нас і
озлоблених“ про котрих згадує черква в своїх молитвах.

— А що там. Досить тих організацій. Сідайте всерозум-
казана з кануцею в село. Ви бачив що роли
перемінюєтесь.

— Ні дякую! Добре! — сказав і нішов не оглядаючись.
Допро в дурних дверях обернувся. Вона стояла на порозі
і його видно хотіла ще казати, але коли він обернувся
вона різко звалює і зачинила двері.

На дворі було темно як „воно ступи“. Награнав дощик
колодний. Дув вітер. Німа не хотілося нікуди йти. Мав
ощоту десь під тилом і спати. Але як мокро
колодні і їсти хотілося. Нішов погано нічого не думавши,
де йде й куди йде. Спинився перед дверима свого меш-
канця-ще намітав коли й пройшов сім дві верейи.

Ледве зустрілася товаришів, щоб відпочити з поїздом тут
разом мовчати.

- Ойде чай і картопля холодна-озвече той заспанним
голосом. Що ти нового? питає по привітанні.
- Нічого найновішого- бовкнув на щось Загірський.
- Не втисси? Ну і що ти, помирилися? - зацікавився іншим.
- Ні: Програма, висміяла.
- Так? Ну і дурти ти ви може єх з бабу. Маніака через
одно з друзями, як дуркавить з чашкою. Та чогоб і отто
паде за нею. Хіба бракує? Цей того світу...
Ну ладнає спати, гаси світило-казав засипаючим.
- А Загірський сунув-сунув, поки і заснув так в кріслі
на недокінчених чаєм і холодного картоплі.

Потім ішов сніг безпривітний днів. Впадав в роздум
думався на той моральний занепад в суспільстві

Над Краєм його панував червоний терор-диктатура
„практариєт“ і... голод.

Робити тут вже нічого було, та й ієни тесу...

Дизнавши всім подавсь маніверами до дому, на ту Волинь,
що дотіро була вже під Полонною. Не теснуло до дому, бо
знав що нікого ^{нікого} там ~~там~~ фігуро там нема - батько і маю
померли в Вісентеві, браз зимур на війні. Хіба сестри
^{про} найменша зі всіх була?

На місці оселі застав крошеву. Сестра тиснуся
по наймах. Отом везов і затодимсь коло відбудовання
господарки. Траця фризима, двось мушима, тамувані твої
олорантій бісь пудру, емаль по утраті всего дорогого.

А в господарстві мастино. двось. непожитко збудува-
ти власну котину, кидночину, збудушев на власну
копечину, коровину і ар. Найшовев і емств до
сестри - пріймаю. Не замочений (безземельний) але
працьовитий і розторопний. Розгосподарована і на добре

Але як... Стосунки змінились в родині, що до сестри і
швабра. Зполінішеним матеріялом пробудимсь і

оті порани мочені йтмиз - ероїзм, задрісць недовір'яз.
 Тут він ^{побарив, ус} був зайвий дия сестри і швагра Крім
 того і так його втомлює в свім. Пригадав йому
 дитвору, умоваєму право і німов просїти посади учителя
 А дия оселення сего музеїв ніти не курє - урети чужої
 мови, літератури, історії, географії і т.п. А головне кри-
 стосовуватись до обстановки мистецтва в ворожій отосенні
 Але се все своє німо, наділось. Найгірше було з грішми.
 Музеїв заложитись у сусідів на селі, товариств, далекіх
 кривих, на убрания на кишочки і т.п.

Т ось тепер коли дістав посаду, вичертає так з гро-
 шей, що ледве лишлось на білвт, не було ні білмз
 ні поетелі власної і убрания ринчене. Пошираєтсь вне
 ніжкого, а сестра і швагер видко постановили нічого
 не даїти йому помочи, поки він не зречеє права на
 землю в їх ^{користі} ~~пользу~~. А так як він зрїкаєтсь не дурєт,
 то і довелоє йому доіро видіраєтсь міди може надїти

бізно з порожньою валізкою. Мамі обдурив його пригодами
що немає ні родинного кутка, ні близької душі та
цілїм світі. Діставши погаду омам. Шлимо себе
надією, що тут наїде, присяде собі ноги приєднати

Отже коли познайомилися ^{мне} читаві з моїм нервом можна
допіро його і розбудити. Та сам він ось уже і помереся.

— Еге-ге! Отв заснав-промовав ветаччи. Совершенно де вде
з полудня. Пора... і рушив в дорогу.

Переїшов ще одну село. Шит місцевістю і зовсім знайо-
ма-будівлі, дерева-гайочки, річка, місток де з вузькою
кошом ви сидиють годити. А он і Чугайвса видніє, висо-
кі монахи. Серце забилось якоюсь тривожною радістю. Був
закуреним, голодний, але не чув утоми. Тут єванди взула
приметується, ніби приїдав багаторий вид. Вернув в село.

Протя нічого не звертав на подорожньому убог - де
був судений. Всесім зайнятий своєю працею нічим
не цікавився. Схілюва ноги стрінув-ні одного знайомого.
Чи відзначилися? погунав.

Ось церква і школа. Боже! Як же осіла мов грид
 при землі. Закриваєсь деревом мов з сорому за свого
 старість і убогість. А дерево! Як же буйне, гряде,
 високе. Се ^{самі} ті кльоти березки, що він колись садив.

А городець пухляк мовить, Мерзи пологі обвалі-
 ні. Читатка, його поперецника, вибриває видно ще
 з весною. На дзверях ласий замочок чинить. Звері висіють
 на однім крукові- од біди можна би і без киточа вика-
 тив до середини. Вокнах брак і шибок. Стіни облуплені.
 Як же ^{воно} ~~ти~~ все убоге, але разом дорожче, миле до болю!

Пішов до солтиса. Застав тіломе бабуче, коңра
 і видана йому киточі од школи. Без значного клопоту
 ветурнав в волозінне стого школо. В середині те
 саме - ті самі річи - столи, лави, стільці, шибра-трон
 покритіи димчені. Таке все убоге.

На стіні на місті царя, висить дрем білий-зміна
 декоратив^і І все... то гуже, а то не наше. Коли он то воно

настане своє - думав

В кімнатах твоїх, все пободірене, не гарне, смітний
по воліно, але з гурбна, і милітка і мішко.

- Нічого. Може буде зміти - говорить про себе поєсику-
юти. От і сити хочеш їз, а в валізи, а ні крошки і грошей
нема. Стігдотя. Від утоми і голоду голова починає
боліти.

До когось би тут найперш звернутися, щоб улаштуватися
на якийсь час з харчуванням. До старих унів - не ма вір-
ма де живуть. Пішов до панотця. Зустріли з недовіррем -
хто знає, що за один. Балкавий оберемко. Фоїро
напірць, та оповідання про старих знайомих знайомих
хригу. Повірим, що то «свій», чоловік.

Панотєць, середніх літ, круглий, кремезний, трішки мисив
З виду змечув на образ Св. Петра, як у нас прийнято
його малювати. Мілкі очі сірі, маленькі шидри, що біли
як шидри, ні на чому не спираються, зраджували кетірого

"малороса", голубіна не широко. Паниматка була простіша

Уж зовсім не стара, кругленька, балажуря чепурюшка

Стар і почво од неї світого паниматця. Панима ^{ка} ~~ка~~

Шоє, десь екінчила і... скана на екскитів. Стрійна

чепурна. Навіть би була би гарна ком бне ті бгавши

маленькі сіри очі, котрі почось одтисали свіжачу могоду

Том розбалакашез на добре, на етомі з'євінашез дечне

чарка, і поїм' рай. Розведашез дзими. Увійше "прот-

шoves" де що про сугасні порядки Паноічє нарквал на

податки "То неволі еітам приваддвоіть "добрі" сідари

гаси. Старіі машо не розпалакашез за Миколаш. II"

А тут дошка заремна ^{тільки} Болшоу тешу єа "Простііа" та

ураїнізачіз Свудоби Болшої. Паноічє мотував на веіт

Українішів, шо зараданта і го черети нрїмвал зі евошо

Україноу "Бошоць розгоподаровав і нізперетавєз / Бошоць

вочарисє в. ліноу обїсєєз", Рєвош дївїшо рєвош / Рєвошєз авїєєз)

"Бог отємєєз / Бог вонїоїнєєз - пародїруєєз ^{тєж Дїкїєка} зєвоєні нїєт

Всі смислять крім учителів, коїрні став прощайтесь,
аби не смухали, так не присилної дит нею, балачки.

Вероятно. Здалась забувавши коло шкoли урочаду
може. Все молоде, трудно визнати. А євi радисні у
їх одишкы. Караз всі поздїлїам шкoли ^{завономїем} ~~і~~
- доброо здоров'я насє учинїемо. Обома руками ~~в~~стаєм
і поїрїсїем іно руку вїтаємє. Вочах свїтїмє євоє
Ставало ави нїєкоє іноу. Вїдвїлоє, мо всі вєє дїам
мо вїє євоє пригноєнїї учїтїем і приїмєтї іно крївї-
тїам. Точїмєє безпорєдїка балачкo, рознїтїуванїє
єпошїтїє вїстїанованїє і т. п.

Тїакої шїрoєїє, вїтїїїїє мoбoвїє приїзїє вїє згєл-
авєє не бачїє в шїтїїє.

За що бї вoш мєє мoбївїїє? дїуєав і шїрєв вїрoвїїє.
- Шoєє єлoкїї- oзбавєє Арєєєє бївїїїїє у нєкo нїїєрїїїїє
учїєє і кoчїлєчє. Мїє бїлїє-бїлїє, а учїїїїє з дoрoгo
ушoмлєнїїє мoлoдїїїє. Вїє єїє у нєє п. учїтїєє дoрoгїїє, нїєтїє.

Зараз треба їхось улаштуватися, щоб вам всім пус-
ти не було сумно.

Він став запевнеїш по йому нікого не треба
Але хлопці ~~однакові на параді~~ порадилися розійтись, по домашнім
учителем з дедьком Трушем, що комсь був шкільним сіо-
рочком. Звешли нас всі поїзди прим-ск вєдро, мина, на,
поїзд. Та навіть чарка і закуєка. Кімпажи мистю
прилепурили. Бисеня світно і починає бєєда за
карково поїзди. Кваманев як вони не поїздичо рано
вєдїрам в вївї-революції і в боротбї за волю України,
як вони поєли берези, як дорони тамсони, пово. Кім-
метн² українств¹ дорудн¹.

Було все за півніз, коли всі спам'ятались, то пора-
дїти вїдновити українствї.

- Але як намє учительно озвачє Аресив. Деяк би дучєнє хар-
зуваїмєв. Як бачим, ви не мовчатї. Треба ви вас дєє тут
приєстроїти. Одні радим з тим удатїмєс до поїз, а други

до Ганни Марикенки. Мало не поваримось за те,
што з них краше нїс каруванїя учїтєля.

- Чекайте-мїнавьє учїтєль. Я сам єю справу вирїшиу

- Та що ви Н. учїтєлю. Ми вже краше знаємо як вас
улаштуванїє. Порїшань, то у пана краше буде

- Там і панна є не погана, каров дєзю Грїць. Як шо
то і оскитїєсь модїє. А цює! Чого ви вам, ще так бур-
машуванїє. Що ви то з а дїшїє? А Ганна, батїє, то тоїє
не баба, сама причїтїєсь. А вам і не корїєсь буде.

Там радїєсь, вїскажїєсь їєво будуванїє єї добріє модїє.

Їєво не даванїє і говорїєсь. Мїнавьєсь тїєхїє потану-
ванїє, та дєкуванїє. Нарештїє вїє розїєнїєсь. Але вїє і
не думанїє мєланїє. Кадто багатїє вранїєсь передїєсь за єєї

дєнь, коїєїє шє рєд зворушїєсь дїєшїє і пробудїєсь вїє чїєїє.

Не до єєїє було. Звїєдїє єє модїє до єєїє? За шо?

Там. Вїєдїє пранїє їєво не нїємає на маркє. Зєрнє
посїєє в єїє молодїє дїєшїє оєє вїєрєєє і данїє вїє корїєсь-
нїєїє

А він був так зневірений в людей, в усіх праці!
 Ні, і сто раз, ні! Є ще дум кого працювати. Не гасни
 в старогі високі похвання. Отом до праці.

Підняти матеріяльний добродує цих людей через освіту
 Пробудити: викристалізувати в їх думках отой ідеал
 всемогства - прагнення до волі братерства рідного.
 А головне пробудити ту свідомість національну, любов
 до свого народу, до своєї батьківщини України. Ото єсть
 та мета-ціль, до котрої він йшов, та втілювався зневі-
 ривав в досягнення сего ідеалу, утерев етими.

У мілком допіро на сіх ^{душевних} подачив, що праця його не
 пропала марно і що працювати треба так само і далі.

Воне розвиднулось, ком він знесиленний фізично повалився
 на ліжку. Утома подала розмалує голову і він
 заснув твердим сном без янагих неспокойних марень-
 снів.

II

Потімнулись дні буденні. Трапизі в школі було мало-
 ходино ієрво Фреатеро дітей. А затишних було повежа
 сто. Паски кудобу. З інекторату був поєрний наказ
 змушувати карави батків, щоб поєрним дітей го
 шхом. Се робити йому зараз зовсім не вимагано
 Збрал мілка раз батків і виовив, адч поєрним
 дітей, не егдаи кару. Не вомон вом і доєі не розумити
 то се вєтяз гавьба емоу змушувати го наути.

Ті чухались, потакували, але дітей не поєрним.

Ком в середині вересня приїхав інектор, зо-
 став в школі мілка емоу дітей. Учитель дістав зовиру
 дарому з загрозом звітненню, ком не вислажале
 батків на кару. Се і були перні терні його туні.

Але він не наувивсе. „Трипаніз“ на своїх еєрних
 урив проєрмен (Арсею, був ровотро) витиуваив ім
 сінтуацію. Ті зробили свій вплив на громаду і дітей

повільшало. Батьки посилали дітей, не тому, що пере-
конані в необхідності науки, а думали, аби „роздмухати“ учителя.

В „Троєвітні“ мене правду брало не помітно - замало чинить
брак ініціативи і умілої зручної керуваної руки.

Тому що зайнятий був власними думками. Міжрідко
все як би то улаштовувався. Карпувався по чиним
смі в своїх думках умів, бо сам не вмів і не мав
надної охоти роздумувати. Нарешті переконався
що найкраще йому буде улаштовуватись у панотії
Не думав востаннє полюбився. Але цю востаннє в селі
крім него і Ганки не було відновленої сім'ї, що мови
карпувався. Ганки як він дійсно боявся, щоб „не омертвіла“
бо в останній час став в селі помітати оте со-
лодко-болоще чуття, жагу прагнення до щирої
самоці. Звіряче чуття, похоче, чи просто брак
щирої ласки, тьмого слова, він не міг в селі розділя-
тися. Тільки чув в селі оту жагу щирості. І боявся її...

- Ну, а в пам'яті, він був певний, вмі його діями не обмежити.

Все саме було його проти всього панського франшизового.

Отже коли він зголосився у пам'яті з проханням, чи не прийшли би його на заручини і за яку суму, то ті без вагали панські згодилися. А що до інших то сказави - Помогаюся своєю. Не жиди...

- Добре їм не довели - думав. Краше би одразу зняти міну. Тут було йому нічим тою неформальною янтра, аби ~~нагто~~ ^{добре} заручини мов на заріч. Все добре, ама не. А до того і компанія завше всема

Зовідавшись, що він з "шурх" - без суму се-б-то всі троє піднасували - і себе ніг ту "ліній" - стали українцями.

- І се добре - думав Зарічанин. Треба все викорислювати.

Панна грама на гітарі і мала досить гарний голос контрастний. Йому найшли балалайку, на котрій він грав Френкари. А голубе чинь безмір писем ніг балалайку співати. Отже вони могли чудово бавились

дог забави. Змилює так, що неощувам між собою ма-
ної відкоєності. Оповідати начебто річчю навіть нікчемні
і нецінні з чужого, а часом і з власного життя.

Мовили довго отак ходили десь балакати, а часом і
молчали - ха ха ха! Смілася вона ^{нісма таврі мовчати} (Гудова з нас
пара мовчунів.

Раз в місці під час такої мовчанки сусреп взи не-
помітно заснув. Вона зодбала його кашлюх і нічого
ком пробудився і пригадав собі все, замієтєв
- Ото вна і єсть верх кершньої заснути отако
забавляючи панну.

За обідом ком се розказав з нею довго старі речотам.
- От так каварар. Фе...

Та нежданно з сего невинного випадку вийшло щось
негарна історія, сплетня на все село. Найшкідливіша під-
слухана сво розмову за обідом розплелана по селі і в і-
ніжній новару то «Училишмо спав з парною в місі-

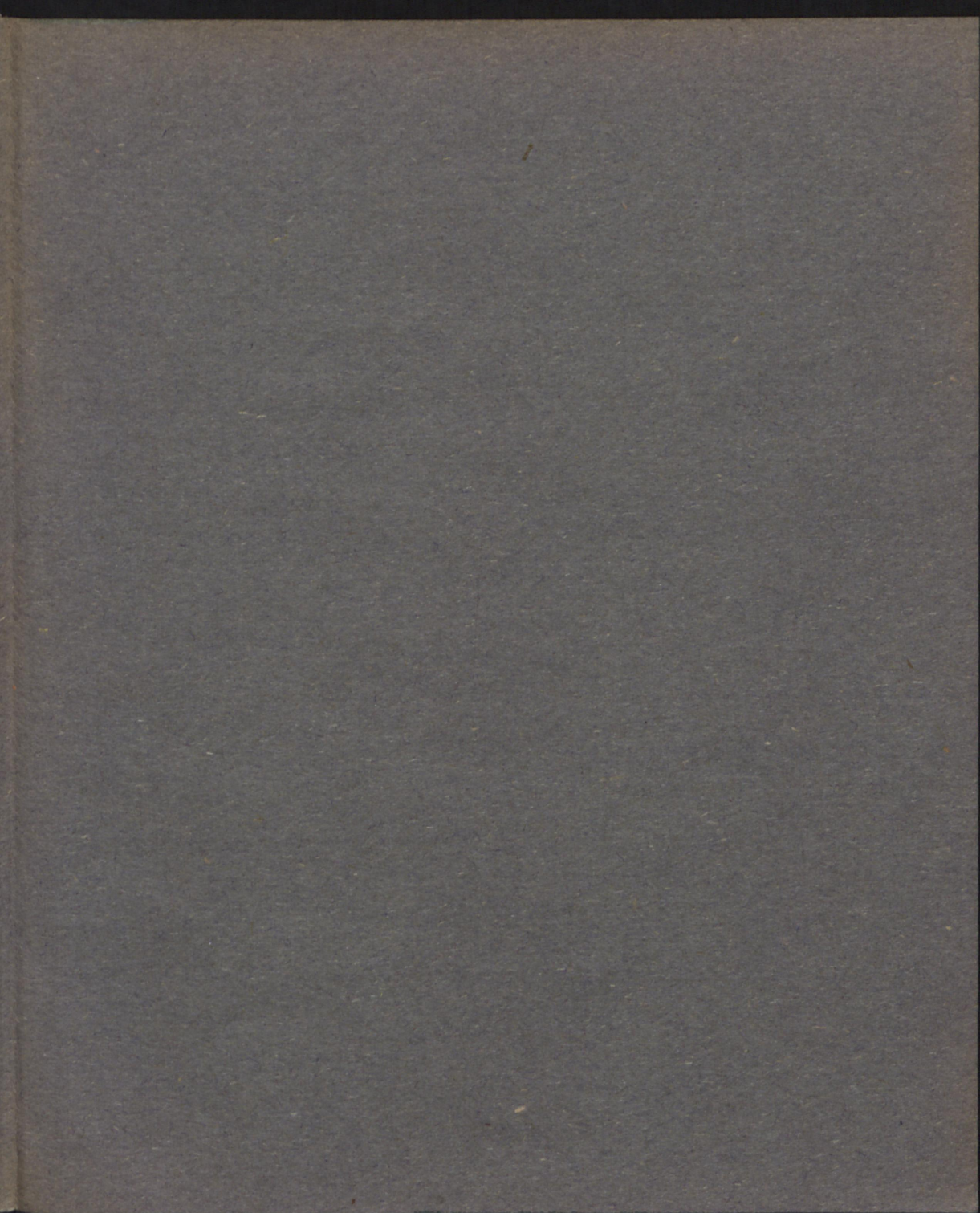
Для глибокого сма сензацій неабияка-воно по
своєму все зрозуміло. Нічим балакки, сміхи, пере-
суди коментарії, котрі кінчались нитанквизми-
чи братиме, чи ні? Який поєат? а що він має? і т. д.

Навіть до него доходили екієсь нестерпні гутки
про се, на котрі він не звернув уваги.

Колиж одного разу він прийшов на обід, заува-
вши якусь підковість у старих. Танка зовсім не
вийшла, хоча була в дома Чув інстинктом, що тут
криється шось таке, що до него тягнеться. Зайшовши
в кімнату до неї зобачив, що вона плакала ніби.

Мало того-балакати не хотіла, одверталася.

Коли йому таки удалося сісти коло неї і заволо-
дати рукою, вона на його вишукання кризо
мар оповіла йому всю історію зі всіма деталю-
ми і прикрасами сама. Це здивувало його,
збого знатимучи так, що він не хотів ширі каза-
ти.

II

A gari uso?

Pozzini II i III

22/53/24/2

II

Pozzuolo Griggio

Pozzuolo II i III

Коли він отак здірав розпорошені думки, від-
брав вигнаних виразів, нараз почув як сі рука
здрігнулася і потиснула його руку. Що се?

Гледнув сі в очі і здригувався. Сі очі мо ^{незвичайно} ~~дуже~~
ніби плакали, догиро світилися - промінисев отиша
іскорини і так довірливо дивисев на нього мов
ди чогось нещастя, благами.

Зрозумів все. Вона чекала ^{се від мене} ~~признання~~ в мові
вона бачила. Сего...

- Обва ~~влюблено!~~ - подумав. Сего ти вже і ^{влюблено!}
коли я ще й не здіравав тебе любити. Такий клопіт!
Та шови родити, коли нам з тобою не подорожі.
Без слів наєрав, маєдів сі руку дивисев, потишав
сі в очі. Ада шити наєрешті з тої прикрої мовчанки
заєнівав - віз за горі стім білетий дєв поїчав шій шити,

Дєс поїчав, тай не має; серце мот заєнівав

Баламує візди з чага і. пр.

Бременський струни гитар, потім Балачайки. Обом
 стало весело. Коли доспівам до куплету
 Коли любим, мода душе, а не любим не жартуй іще
 Не забувай серцю турн не візьмеш ти, візьмеш дружи,
 вона так бременська струнами і з такою імпресією
 зводити тебе прастівана його, що ти його аж поривало
 починувати її. Замість того, він робив зоморстало-
 драматичні ^{примови} миті, не візьмеш ти візьмеш дружи-
 та на рошні франшиви не милосердно.

Не кінчавши її заткнув -

Лугом іду коня веду розтатаю душе

Сватай мене козаченьку люблю тебе душе

Ой коли б ти дівчинкою була Балаченка

Взяв би тебе за рученьку побіг до батенька

Жартівливого пісню хотів розвідити ту злучену
 атмосферу. Делікатним жартом хотів своє
 витлумачити, випутати з прикрого становища

За дверима шось стурхнуло. Стари зрадили свого
неовервано свого присутність - підсунули. Молоді
розсиділися. Ви попрощавсь і пішов.

Був заклопотаний. Щось доіро робити. Заставлять
менитись, не інакше. Треба зароду виривати з вігтти.

В школі застав Арсеня. Сей теж ехав з не-
новістю поглядів, мнєва, шось хотів видно казати
та не мав сил мовити. Зарічною замко. с.

- П. Чимемо-почав. Мені неприємно, але з великої любові
до вас і мушу вам. де шось скажати, попередити. Починає...

- Що? і де сплетки про мене? Я знаю.....

- Так? Що і добре, що знаєте. Але як з багу, то все
так складається, що ви збираєтесь піти на неї. Прому
все віддати мені, се ви діло ваше... Але я таки
хочу звернути вашу увагу опісля моєму будете ухва-
ляти, що не кара вона вам.. Ей богу! Ой... Заідемо...

- Та залишити голубе. Що вам в голову прийшло.

Я не збираюся зовсім піти. Як хочете то подождете.

За пораду і ширіють думку. І її самі беру, що ілюсь
 запам'ятав і свій сім'ї і тепер рад би вирватись од них
 тільки так делікатно, під якимсь благовидним
 тоб воли і не драгуємсь... Та... Ото дайте раду...

Тужу постановами в двох, щоб менше дувать у паночку
 займеться працею в Трєсвітї. Все там здохне, роз-
 повзається. Віи мусить взяти провіз в руки, висейти
 нове поле, розворушити і т. п.

Знав, що за це йому уродить звільнення. В імен-
 котрї іго про те попередим, що він як урядник
 полтєкї повинник і пр. і пр. Але...

Надійшли хлопці прєстїмає. Цїмї всїм
 пробалаєкам. Укладам план, програму прєсї
 намітїм поставити кілька нових нас а в першї
 першї zorganizувать хор.

Надродила шубока осїнь. Кїнчалась праця в
 полі, насївсько. Школа наповнилась дїтьми - Було
 в не поверх сїтї.

Наука йшла вже „новими кодами“ - Тут дійсно треба
 Було себе показати - доловити старань і виказати здіб-
 ности. Школа була утїраквістична погїдїю на 3
 тїм вїдгїля Але читали й писали недобро валим в
 тїм вїдгїля. Ні по-польскі ні по-українскі.

Головне тут треба побороити дві неподобні
 сили. З одного боку розворушити, пхнути з мисль вїд-
 сїну упертїу нечїть, лїнь, байдуїсть має народ-
 нїх до сучасної школи і взагалї до науки, а з
 другого ^{боку} оперїтись тому шовїнізму панствому
 не дати каїтїти дїтей, не дати мордуїти їх
 написанням непойрїбним матерїалом [Історїя Поль-
 в [III вїдгїля] піддержати в них дух, охотїу взагалї
 до науки знання взагалї. Він бачив що отинїтьсєя мїм
 молотом, а ковадлом. Знав, що дотро не втримаєтїсєя
 Але поетановив використати хоч короткий час.

Удєлївши собі сїтему і улоївївши певнїй плян що до

науки кожного предмета, почав учити своїм методом, головною задачею коїрою було, уникати шаблону, нудоту, монотонности, висіти живий дух, інтерес оточу до науки, розвинути дитину і зацікавити її в дитині. А далі того мусіть відкритись тій дитині свого духу, полюбити цих дітей, що було в нею вродженою прихильністю. Дитина школи учитель, а не інспектор, і не непрочитана. Коли діти полюблять учителя, то полюблять і науку його і зрозуміють її, полюбляючи і школу. Не треба буде кар-вати самі будуть діяти туго, випрошуватись у батьків.

Коли трудно йти було огляду опанувати отого галузюватою гуртом не уживаючи старих засобів оперировати тільки словом насолою, але потови єноє те уловимось, вийшло в діло. За місяць він вже бачив результати-ценіти в науці і в вихованню. Діти учились в своїй розмовляти, здавалося

магної дістипліни тут не було, але приучившись
 великі багаті, як гарно вони читали, писали і все ме-
 розуміли, бо кожде мав право запитатись поабо-
 ніти про те що його цікавило. Успіху його багаті
 сприяли завдяки поважанню-шана Адувірра
 Баттонів до його як до свого близького чоловіка,
 дорадника. Школа перестала бути казармою,
 камівною, а стала культурним огнищем своїм
 до котрого всі безсечно йшли горіти. Вваж
 пору кадиди ішов сюди за порадою, як до когось
 різного.

Учителів здебалось, що ось він рушити з місто
 ту інертну масу і потягне за собою до того ідеалу, кра-
 щого дивитись, де зоріла його провідрна зірка
 Віл Барат вже свій народ вілними культурними
 замощили у власній державі, зрілими числом всіма
 вілних народів.

Треба було зараз замовити підвалини під ту будівлю-
 державу. Він почував себе там будівником, що з сит
 піддикунців, таких малих діток він вичовує будують
 громади тої держави, сіє-пикає в їх душах зерно
 любові і дається до ~~нші~~.

Так морив в добу осінні беропі-ном ^{мучи} піддиріною
 доцю що ~~торохті~~ в шибі, та під худини вітру.

В панотині вше не засиджувався по обідах-вічках
 до праці, коїрої було по вуза.

Курса беропі коло акалробетів змислював
 репетіціями-пробами, розуцуванням нас. Ті
 знову співалими. Кор був непрочитан і прочитаними
 Розуцували церковні каніви і разом читалим концер
 ством пісні, коляди.

Тут він познайомився Синице зі всіма проєвима-
 нами (Зривався о) Зійшовся на рашті з отого Ганною
 Мариканкою. Вона м була першою співачкою ^{солисткою} в хорі

йшла в заводи з П. Лигон-бо і єз мене тепер зам-
сала в члені Трощівти і снівала в чорі.

Єз Маріканка дійсно була ^{бойсбада} ~~козира~~ та козер-дівка.

Тотне чорнда, круглолиця молодушка літ 25. Красов
єї були єї великі карі очі що давши смішав, та
грам-да казали чорні. А коли додайм до сего єї
губи тов стілі вишні, ті дрібні зуби, що давши
були зверху, а на шокх дивили, то і не диво, що
вони зводила з музду парубків, та монаїма.

Чоловік єї любив страшенно і ревнував до всік.

Ї доєі нікто не знає кого вони розійшлиє і чого він
поїхав в Америку. Мотив ні грошей ні шле і вона
почуває себе вільною. Жити розвиг везти.

При роздаванні роїтв / режисером був Арсен /
йому як на що довелось грати з тою великою роль
Кочанц, тоді коли П. Лиги дає грати роль ~~єї~~
Свєсподити Сабуні. Жити він запримітив як

образував п. Муха. Легко умовав сі рішучими
ласками погодитись. Не смухатись куртка, віді-
рати самому ролі, він теж уважав нікогосьтам.

Наближалось крашове світло-Михайла коли маме
довати першу виетаву. Вей горзкувались.

Скільки клопоту, непорозуміннь, неприємностей віддав
поки дістав дозвіл на виетаву в будинку шкільнім.

Нарешті прийшов сей нещасливий для него день.

Рано зачухний, невиспаний пішов до церкви - требади де-
реміривайть корол. Гіднувшись на ту празничкову, прибрану
публіку і собі трохи одшвавед, заразивсь багдорістю. А во-
ловне наддавав дуру його кор, що так чудово сьогодні спі-
вав. Скільки радости, утіхи балав в очах сажли, особливо
старих, задоволення стівом. До сего часу на крилоєі
"коммунув" як казали моце, сам дяк.

Але відпирва затяглась до першої годани. Потім шучи-
ний бенкет-обід у панотцз, на котрій прибуло аби трох

судити панотців з їх „матушками“ панотцями і панна-
ми. Усього всі уважали за нареченого п. Лиги-разом
з нею й посадили. Почував себе надто кидково.

Соромився за свій пратертний фронт, та штамп
з набухливішими калічами. А до того і борода ось ко-
леться-забувесь поголитись. Менше... Гуртом ака...
думав. Зараз по обіді генеральна ренетіція. А щез-
сцена не викінчена. В школі застав всіх в зборі.

Де хто був і добре на піднятку. Наме, мов празник.
Сваршмаз за що був. Од винитої горілки й йому
голову боліло. Почався ренетіція-Він чого-с забавав
забував свої репайки. А все, через оте „спрільяни-
дівчат, то на п. Лигу, та на Ганну, смішечки...
Всі ^{мов} передували бурю...

Так і стався. Ганна, що тебе видно була під
чарков, „в трагічний“ момент занято „щиро“ поці-
лувала його, як справний коханка.

Атмос тієї кнур... Станіє мієкова. А п. Ліда деє
зникає - нікто і не бачив коли і як. Казана шоголова
забавіла. Все драмовано - не було кому зайняти її
роль. Хот кидай виставу.

Зарічний подіє просити. Де там. Нікого не пускає
до себе. Наймишка казана, що плаче.

Всего рило. Шредно починають... В господино нар-
дили одного з клоунів - незграбного Шрокима. Шроки
підурши, одягли підгірмірзували... І шолом... І каресе-
дії винділа дієна комедія...

Шілоки показав Шроки в спідничі, що висла на нїм
як на колку. Та забудовів басом, як пурліна зрмале
нів коли од утіє видко. Зміст, мораль нїєє... нікто
сего не розумів... Фареша праць.... А до того....
Як не беремос скандалу од нїєє, не уберемос. Девь
єх раз в середині нїєє з надвору почувєз свист, крик..
Бредзнама шибда в вікні і здоровенна цеглена пролетіла

над головою глядачів і упира на самій сцені. Потім
 раптом щось почав добиватися в замкнені двері
 з надвору. Поліції тут коштує не буть. Послали дужих
 з своїх уломки. В сіднях почувась лайка матюкання
 Бійка і... Ціла валя підня парубків ввалилася
 на сцену. Зоводив ними тут Кошка, сам просвітити
 „соціаліст“. Одр не прийшов на виставу образивши, то
 йому не дали магної. А не дали йому то ніколи перед
 тим не учив своїх ролів і нечуват всім...

Крім того він мав зуб на Ганку, сватавав до неї
 і ретувов її до всіх... Тогаше уговорювання вимо-
 мирювання. Але Кошка заперив... Страшно цікаво
 Страшно цікава фраза повна в повітрі ~~не~~
 покриваючи всі голови... На учителя і дівчата...

Зарічний екшн. Ваз кров кинулася йому в голову
 Серце кучис упира, в очах стало темно... Він не
 знав як спинив перед сім здоровим парубком

і зо всього маху замінив кулаком медичні очі.

Темний Кошка злетів з ніг. Зарічний не пам'ятає, що робить, почав копати його погаше аби потім не одвели його. Пам'ятає в чийсь руках - його поїли холодною водою. Рука щеміла обтошена кров'ю. На сани був вже спокій. Темні десь погірше - публіка видно «приймає» їх...

Збенітешені, подервовані (дівчата в сивогах) кінчали виставу. Концерті-спів троти затер прихре вражіння. Погонась тачні.

Але вітної безвістної публіки стільки прита-мало, що провітне слоріше поєнішим закінчиме і сво забаву. Залкннвшамсь самі, провітне по-рішним заміте своє горе з невдової виснава ~~в~~ горілого. Зарічний сидів мов одереветиний. Нічого не чув, не ба-чув... Коли з'явилась захура виштва, мив ні чуючу славу і не ^{розуміючи} давати суди давчого стінати н'а...

Почаємось співом, музики тини талени, сего ма-
лого кружика... Вдарима гонана... Звіднись вдиває,
експерія... непа шашенна... Пешов в ташу з
Ганного... Школа дудина од тупої... Пашчовел,
йому плескам в долоні. Аюи ось ноги перестали
слухатись, занудило коло серця, затомнило, стало
темно в очах. Леже вимочив на двір. Зірвало.
Брр... Тидота. Хотів перейти на мокру землю,
але почув, що щось держить. Воно. Тапна.. Вай..
Не пам'ятав як його розбіраю, укладаю в ліжку.
Позродились, а што і туди валивсь на місці.

Пробудивел надранок, Отдихивел, став підводи-
тись... Голова аюи прищипов, нудить ще поїрозу...
В окнах сіріно. Слизний осінній ранок заллядав
крізь заплакані шибди. Оглянув по кімнаті.

Фу! Ма шдота. На столі плешки, чарки переверну-
ні, тарілки з недоїдрами.. Заміто, замелано, ... Побиті
шкоро валиється.

Хтось спить он на тангані; на ідіолозі і у него на ногах вносеріт ліжка.

- Гарна вишня вистава і фразове свєтло-подумав
От тобі і ідеалістє. Ех, нема кому бити-дорієв собі.

- Нема ради - треба вєтавати. Та хто се кривавив
ночи - говорив штовкаючи без церемонії.. Придзатєс

- Те... Сея вона... Така... Підзівєсь, вєсвободитєсь
Хитавєсь на ногах, мов пієдз тидру. Заборущилєсь і Гантє

- Ой боже! А то з чого тут? - Заговорилєсь протирравом
очи і нїби соромилєсь.. - Імїї стиг.....

- Та чого там голубко... Збавєсь до неї. Після ^{того} вєсь
вчорашнього, нам нема чого соромитиєсь. Збудино ту
„просвіту“ - ~~та~~ сплєцую так негарно Так коли б
розіпрїти чаш.

Душою затєртїлєсь по хатї, попридїрєлєсь вєс
на місце, побудила хлопцїв і стамі радити про
спїданнє „похмілєннє“. Розїйшлєсь кудєсь ~~лишачочи~~
самою учительє, ~~але~~ за лїтє стамі сходитиєсь ~~чїлєво~~

вторинного компанію. З'явилась + горілка з кершем,
закуса і чайок. "Першківка" дійсно нагретіла. В
середні якое потепліло, пересіяло товстими, в
голові навіть по сеничано. Стало веселій.

Хлопці розбалаганісь. Почулась знову сміх.

- Так-то так.. Але Волка німов з побитими носом
до помісії тисати проїхало. Уродив судан-озвався хітось.
Мов холодною водою остудив всіх. На екоро кічрам
спіданнє і нічим придбати само, в коїрній вже збира-
лись діти на науку. По чайі поралась Ганна.

Зарічний сідів пригноблений неприємною встійкою про адд.
Зубавсь як поралась господарина по чайі Ганна.

- Чудова ти була для всего господариня. А так тепер не
хочешся йти до попа на обіді. Удвільв тепер утіку і
з морасть в. Міді. Треба буде само розведатися з нами.

- А що вам скаже мати тепер? озвався до Ганни.

- Матин? Це... Нічого не скаже... Або ви що? і засміявся.

- Ти... Дійсно така нікого не боїтсья - подумав і німов до діти.

Почалась наука. Як він, так і діти були не приготова-
ні до лекцій, нічого не знали. Наука відбувалась як
повинність. Діти принаймні були задоволені, що училися
не дуже намагає на них з наукою. Осв сидить ніби
дрімає над столом. А він думав про своїх дітей.

Соромився їм в очі глянути кісьм вогнистого. Вони ж були
- Яким смішним, Бриджам Блазнем з с тепер ^{туди на висхід}
в очей сіх шестих невинних дітей - думав він.

А діти видно нічого такого і не думали. Свободним,
гала субам, бігали по ~~книжках~~ ^{книжках} і читали книжки тах лекцій.

Бо він на самі дубові гуче-хитось справляв, попраздничав.

В кімнатах у себе не застав, ні сторожа, ні Ганни.

Аби не мордувати себе пририми дурками завалився
спати.

—
RJI

14 листопада (ст. ст.), іменами Зарічного, вийшло в неділю. Стояновав нікуди не йти - хоча б прикиснувшись хорим. Там білише, що на дворі було вже зима. Така мушкетерська зима - звернувши сніг, морозці під снігом не замерзає грядочка.

Летав ще в літній, коли сторами приніс картку од п. Ліди. Малюнок - голуба цілюється. Занауто того... Поздоровляючи з днем ангела просила колюче вночі прийти, бо сьогодні іменині і нахотіла...

- Справді О. Филип... А богайдюче тебе. Треба буде йти - думав вбіраючись. А так не хотілось. Сьогодні ходив туди, як на повинність, на допрос. Правда старі не дуже догугали винитувальним про розбій в школі, але п. Ліда не скривала свого задоволення з того powodu. Зморозувала безцеремонно.

Через те тепер іменни са^{раз} (і не хотілось туди йти).

Крім того, ще змалку привик свої іменни
 проводити, по можливості, на одинці, сам з собою.
 Ставши дорослим, він забів собі обичай писати сьогодні
 пространно в щоденнику, де сповідався сам перед собою,
 давав собі різне "справоздань", підсумовував добре і зле і
 робив з того висновки певні.

Так і тепер думав був провести щасливо свій день.
 По його ж "трагедії" починався свій день обов'язково мо-
 литвою. Зоставши старий молитовник заставив на сто-
 лі другу картку - "З днем ангела!" Що це? Від кого?

На малюнку єсь квітки - ніби незабудки. Підпис.
 "Свій" Не з пошти. Що за "свій"?

- Хто напис картку сю? - питає сестричка.
- Не знаю, не бачив. Хіба сей хлопець, що ^{крутився} ~~висів~~ ^{висів} ~~тут~~
 колись тут не ~~рапався~~ - Школя Буря не зачинена
 Деяксь чужий...
- Лашав голову. Хто тут в околиці по за Чугайвою був "Свій"?
- Характер писма незнайдений, незграбний...

Забравсь в дурну кімнату і став щиро вимовити молитви. Почали всерйі будитись якісь менші чуттє-
говірні, надії сили на ~~того~~ всемогучого всепрощального Бога.
Але не довго. Думки в голові плутались, рвались.

Губив заміст молитви, насприй, бо в голові случалося
^{все} одна назойлива думка - хто той, свій, що тепер гдавав
про него? Мусів кінцати молитву. Жалував за того
дітячю своєю вірою, тими легкими почуваннями душі,
коли він ніг щиро молився, а не відбувати сія повинність.

Збривсь писати щоденника, коли всіндік загучав
тупотіння. Вважала ціла гурма - всі свої, ^{цїлий} кор
На чолі з Арсенем прийшли поздоровити. Навіть
дядько Триць с, дех і багатю сина.

По високонарній, замаловатій промові, вга-
рили така мнотліття, що аж школа старенка
дубувалась. Мусів йти до церкви. Сурда Боже йшла
скоро, бо мурозець тиасув, колов-нік в панці, в ном
Всі стукотіли ногами, наче танцю вибивали.

На обіді у панотця знову побув гостей. Іма доєда.
 Як жалував за своєю кімнатого і звычайним, розум-
 ним товариством своїх хлопців.

А тут панотці зі своїми застарілими анекдотами,
 паньки, паньки, шушукання, смішки дурнівати.

Обід вийшов обильний, п'яний. Як не одпрошувався
 все одно напоїми. Особливо тими тостами поздоро-
 влянням. Шай п. Ліда прислухалася підштовху.

- Ми ж хочемо танцювати, а тверезий танцювальний ні-
 кого не варті. Розвеселить нас компанія-проема

- З'явилася і музика з села. Він поглядав за шап-
 кою-піддалатий шуклок гадав втіги і такі.

Але коли музика „вихварина“ гопака, не витрив-
 лав і пішов в танець. Став так всемо

Чудото танцюють сі п'яночки. А тут не вишайва
 і різні паньки, та пиво додає охоти. Куди вже
 його втікати. Хутко п'янів. Од горілки, анекдотів і...

панького...

А на серці десь ворухнулась тривожне чуття, що і туди
може вийти шось не гарне, як завжди в такій нездоро-
вій для него, атмосфері. А тут п. Ліда без всякого
сорому, як то казати, чуть не вішається на нього.

Не оглядівеє навіть, коли якимсь чудом опинивсь
з нею в двох в порожній, темній кімнаті. Шось
шептала йому проєто не в ухо, а в рот. Йому в
голові туманилось, підливало ся поганих думок. Бу-
дилось звірече чуття, жала...

- Що ти... я не винен-винуватувів себе наперед.

- Милій, любий - шептала. Не їж... або так... або...

Він ледве зрозумів. Вона просила, оствідення в мовби
Чехана... Враз протверзів. Бачив обдуманий зарані
план. - Планно Лідо. Я не зовсім розумію вас. Що турі...

- А не розумієте? загорячилась. Я мовлю вас, от що...
а ви тільки дмуцаєтеся... На що ви звали мене з ро-
зуму і кинули... водійте з тою Маричанкою? Та!...

Товорина, гарячилась, та збиралась плакати.
 Він мовчав. - Що тут казати - думав...
 - Милый, любий... Ми так буди і щасливі - мені там
 знову туманіє до него...

Стало жаль її. Він цілує їй руку почав
 - Панно лево. Мені бажого жаль вас і себе бо.... Я не вартий
 вас... Я люблю вас і через те не можу брехати вам
 в віки, не хочу використовувати вашого довіря, облякно-
 вати. Не хочу робити вас нещасного на ціле життя.
 Чоловік в своїм віку повинен жити не серцем, а
 розумом. Мо-б-то обдумувати свої вчинки. Що з
 того може бути. Повинен твердо дивитися в свого
 будучишу, не стиріти ілюзій. Коли з, наприклад, бачу
 в своїй будучині одне безпробітне, нищоденне життя,
 то як же я можу осмілитись ^{зв'язувати} тямти за собою в ту
 дму горз ще когось невинного, на певну замишль?
 Зав'язати світ, як кажуць моде, вам і собі

Бо скажимо так. Ми любимо одно друге, ми поберемося...

А далі що? - Пристемув викривом відновізі.

- Як-то? - озвалася не сміло. Жити, як може...

- Як може? Стоми-то і ба, що з не мало жагнутої нації не строго ілюзії на те спокійне щастиве життя. Бо як не воно може бути, коли з перш усього не мало жагнутої власности, жагнутих засобів до життя. Жибрак, пралітер!

Крім того не зурбніш до єдиної ^{практичної} ^{вільної} ~~корисної~~ праці.

Зноголи ми будем жити? Ви-ли самі прокленете тоді мене і свого долю. Та з і сам себе проклену.....

- А слухайба? озвалася тихо

- Слухайба?! - заговорив з горечю. Панетка нас ка...

Ви повинні знати, що моя слухайба особливо тут і зовсім не надійна. Бо як чесний українець, син свого народу, не можу тут бути колонізатором, знати, катом сих дітей, не можу через те виконувати тих приписів страшних. Мушу фальшивувати ^{перед владою}... А за се мене виконуть...

Обв'язково...

Чесний українць тепер не може служити-бути поетомши
між двох оєнів . . . .

- Тим... Не розумію - озвалась якоєсь нервово. Чому ви не можете слухати, как други можуть? І слухайте, бо треба ви з чогось жити, сімчо кормити... Ну і виконувать все треба, що вимогас влада... А екаже . . . .

- А як віру попроєсть змінити? запитав китуро.

- Віру? . . . Тим... Велике диво. Як кому подобаєть ся, то чого, А може і не заставлять? Або ви маєте ще яку віру? Тепер се не в моді... Бодакала нервово.

- От багитє. Се головає. І тут им ніком не поведемоєз, бо з чоловік упертїи, як ведий, кахолє. Для вас аби слухити, за кусок хліба все продеїти. Як прикажуть, то їбодакото бути, гавкати. І так не тому. Мене і потурать. Що ви тоді? Та?

Вона лобгала і тихо плакала, сморкалась.

Він хотів єї приголубити обійняти. Одецулась.

- Не треба знатись - подумав. Трикра мовчанка.

На самі знов заграла музика, почався танці.

Він рушив туди. На раз почув на шії її руки

- Милий, любий - шептала. Кимь єї душки... не розуми:

Чому б не піти, так як може?

Підумав до цього, волосами локотала йому шию

Не витримав. 'Уздв за голову і погав танцює цілувати в

- Лідо! Лідо! - почував увесь голос накіматки. і сплюнувши ^{лице, губи.} їх.

Побігла в сіни, а звідтіля ніби з двора на кухню. Він
обтрусував, осмикавав і рушив проєсто до самі.

Довбу відсутність їх всі помітили. Злигались,
підсміювались. А дідусько так, урочисто - погано

закашляв йому на зустріч, що в нього аби кулаки
свербили, потім стіраючи цинікови шорду.

Вона ваз, мов параше, ^{вас} почервоніла, силілася нервово
Іна шурпота. Маршув руром і пішов в танець з нею.

Розвідуєсь якое трикре вранішнє. За вечерю, котири
затягавсь ади до двох. ночи стало зовсім весело.

Птереснівам всі тісні як іно унів-українцям і грекам.

Почалися скарти. Надто вже отверті, парадні, ціннісні...

Пляний джв плескав такі скороми акедоті, що панни аои пишам, краснім, вура затумовам, але не ображамсь. Зате мушкетка компанізі релотамаронам, шов коні, од утіки.

Зарічний і зовсім отямів. Не спам'ятавсь як і заснув в кріслі. Пробудивсь ранком у себе в ліжкву. Не чув як його вим до шлам, розбирам і укладамсь. Сяга пайів і п. Ліда.

Спам'ятавсь, став пригадувати вчорайше.

- Слава богу, скандалу зретьмься значного не було - потімал себе. Але шов було не дуже гарне... Ага... обвідченнз...

Тут епіором подав мет од п. Ліди.

Писала, що сі сором за вчорайше. Не пам'ятав, що говорила, шов, була під чаркою. Але доніро серіозно признавала, що його любить. Скармилав, парікала на него, що він її збів, а тепер ебді кпнть з неї.

Просила зараз відповісти їй - успокоїти батьків. Вони не задоволені на нею за вчорайшу відсутність. Компромітація перед всіма, скандал. Досягнення вже німа скрізь і т. п.

Писала по російськи, бо по українськи боялась помилки наробити.

- Овва! Кітпро закинув будинок на мене... та не зотієм

Не вивийте - спіймає до себе Заріччя. Бачу, що тут тонко обдумані плани, як ви мене оженити. Мовба - тут на дружим плани. Щось, нічого дивного. За кого тій, Бідній, виходити? За мушкетера сороса і страшно робити селянської тематики. Та й не здавна ні до кого. Не вийде. Чого доброго селянин не дурне і поспішисться її брати. На що вона йде!

А панів наших, православних надто обмань. Що щось дивного, що тій тут виходить ^{вигідний} (завідний) жених. Бо... „на безриб'ї і рак риба“, а „на безлюддї і жона чоловік“. А поки що треба мене відповісти. Так митикував з собою.

Довго думавес, поки скомбичував мста, в койрім повто-
рив білом-менш те, що вчора казав. Хотів був признати-
ся що він монахій, але допіро не виходило. Що до естетики,
то він нічого не порадить. Найкраще буде коли він не-
рестане до нас ходити і харчуватися і пр...

Не зовсім вдало, але нічого кращого не придумаєш за
розв'язатися.

Все затихло. Ден казав йому, що старий сиррашио
змиється не сподівалися мов... Чого?...

Зате, за харчування змінив здорово. Лишків теїер на
«судодженіі» готував собі сам і нікуди не ходив.

Кортіно його ще раз пійти до папощі. Поденитися, да
мошна і трохи залмадїти собі свою вену. Не хотів мати
ворогів. Жай заховди? Пичот теки.

Смерого не було в доли. Пакімоїка, завше таке баламудя,
тепер за вогу в рої на брєма. А на лиці ади мінилася,
кинула збравшесь на сварку, але стрималось. Дістїнімована.

подумав.

Молода... Як самі не сердийши, мимі погляд. А ела не-
гарна в злові-мше в пнямак. Оса... Нікого була-б
ожінка-думав до себе.

Почав Саморку про се, ти. Мовчати. Приступив
просто до річи. Мовчала, слухала; слухала... Нараз скочила
мов що ві урдемо і забраногола ави ешна з рота прескала
- "Наран" "Хам" "Мужик" - тілоки і розібрав з сего.

За шайку і скоренько в двери. Багив, що тут, що не
скажем, буде не розумно

- Нікого собі, гарна розведка-думав ідуки до себе.

Тепер матиму ворогів. А дил'го? І як воно так вий-
шло? Чим дійсно з тут винен ког троні? - бігав.

З тиндєнь жав і харчувався сам. Скуд. Знову прийшли вистави
"решувати" його. Нарядим удамиз таки до Ганни, бо так
віи себе заморить.

- Шок Ік до Ганни тої до Ганни - всеодно - думав.

Зараз другого ви дів з'явився у неї. Народив переноложу.

Кинулася придирати по хаті, вибагалає за не порядок
не чистоту. Плимаєом він барав, що тут є різь чиста,
гарно як у віночку і тепло. Танешканна складалась з
великої просторої світлиці і маленької куховані. Плима
вони вдвох з старенькою, покійною, богеміною немкою
Та що дур тут хрипилось повно молодіжми-дівчат
хлопці. Всім тут було весело

Сказав, чого прийшов і донебудь за коном про ціну.
- Ха, ха ха. Добре, добре. Подаримо. Ще може не сподобаються
наші карти і втіюте. Бо в нас все по мундацим - проєти
карти - шибетала.

З першою дур, так привів до сії веселої хаті, що здава-
лось завжди він тут жив. Чув себе тут нає господарем.

Тут ще збиралась що верога таз, проєкції, його аналіфа-
бетти, конірих він тут ще й учив. Тут ще відбувались всі
пенетії, снівани, Учились бавились, шартуючи.

Всему надавала тон Таня. Хотіла б було йому на
сорт перед публікою, коли вона занадно, брехала з ним

При всіх отих (на самоті ніколи цього не було) нагні мар-
тування - штовхне ліктем, наб'є по руках, помахатиме
по голові приказуючи - Мій пановику, не плахте....

Всі сміялись і він мурів анімація. Хот йому се не ду-
ше подобалося.

В шкільній дошкрав мороз. Старі стіни промозкали вми-
зливо, та й найвродливіша грубка не могла йому окертися
легче висиджувати години науки і сидити сюди. Сюди і
постіляв свого переніс і канцелярія.

Все було добре. Життя кордоні мартові под нашим тісним
оті погрози Кошки про суд, звільнення з посади. І за що?

А правда є погрози на самі думайркім гострий odpor - всі ста-
вали в обороні учителя. Єдиними сторонниками і доради-
ками Кошки були - сошис його своя і панотечь.

- Корона компанії? Людолюбка т. зв. „соціалістич“ і панотечь
монархіст - казали провітяне сміючись.

Наближалися різдвяні свята, протекли. Розпущений дітей на ва-
канії і думав був проїкатися до міста, до дому довідуватися.

Але в неділю докоє прийшов Арсен і застав, що у него хрестити. Перше дитя; - просить бути кумом Боявз підтики, але одказати ніяк. А хрестити мали бути модри - Арсень замочний господар

Хрестити він любив задом тих пісень старовіщних, що тоді співалися. Сі пісні нагадували йому далекі часи відити аїма. Соли зимові верги, дорожч нечому, що співала їх дівчи сиди на гребені.

Кумів було аж блар. В тім часі Ганна. Хтось поїхнув був сі ставати до него в парі. Вихрумулась - китра молодичка. Модри справді набралось повна каїа, на готтерн стоиш. Стало просторім коли поїздили

Зпочатку все було так гарно щиро. Товариші балакали поздоровітниця-промови такі ширі, розумні, змістові. Але з кождого квилесо розмова ставала голосніца - горілка своє побіла. Перше звязок зміст розмов. Ставало душно в каті. Коли почались оті перемивання до бабуні-повітурки, віночки з буршину, віночени бабуні в почвах на двір, на сніг в садок,

все зупинилось. Потім ти пієні етажовіцки.

Ах як не гарно, що їх співають тільки під півну року
Мавній глибокий заїст, чудови мелодії.

Склялося два створеня гуртки-головічій і міношій.
У колотіків пересу вів згідно Триць-Він найділви знав пієні
і голос мав не поганий. Тут не було доброго ладу, бо не знам
добре спів, та й франшвали великосердно. Не кітківши
одної, починати друду. А то й одну і ту ж пієні співали
по кілька раз. Найбільш повторили такі.

- Молод козах молод у корчмі напиває

Воропому кому на губу смилває (2)

Ой кому си мій кому ти з тоді тяжкий?

Чи золота зброя? чи дівчина моя?

-Тки мені не тяжкий ні золота зброя

Ні золота зброя ні дівчина твоя

Тільки мні тяжкіі гороножж крутіі (і корчми часєіі)

Під гору зідзоднаєш ^{нагайкю} (найкю) краси

До стої дівчини на ніг поєїтаєш

А тобі молодому мед-вину сорінок
 А ти вороному хоч-би ошенив сінкв
 Ліпше мені було у старіі пані стоєти на стайні
 Сінкв по іволіна, адрому по очі
 Сідній мене мене хоч-би і онівноги

Починаю другуі

Була Павлица (2) тай стала Росій
 Не заступивъ синъ за батька а батько за сина (рекрутства
 то ірше доучаєна ^{нашими мовами} за Росій, ніде, колись за Польні)
 Пішов батько за солого, а синъ із якого
 А мати на лан мати тачей із дочкою (Панцишкірнська)
 На тую мелодію допонувані слова з другої пісні
 - Одну люблю, другу вірну, з третюю шарту
 Четвертою танець найму, з п'ятою танцюю
 Така курток поперегавез за пісні і стали спі-
 вати разом дві пісні. Мелодіі і слова плутались пере-
 даючи. Коли один волює починаю виводив свої -

-Kocapi

- Косарі косять вітерачь побиває-є-є..

Шовкова трава на полік поллає-а-є.,

то дружині крутив свої скоріше, перескелуючи то в~~верх~~ то вниз.

"Тей як я буду, той все передбуду-вози, воли покупило

малювані єрма, терітові занкооди, а сам"... черк... і

Покотивеє співак, зовсім окляміи, на лаву.

Зарічний перебрале до бабів, де його радо прийняли і посади-
ли середину, коло самої дядьки Насті, що тут доводила
співом. Стосє старанно йому підливав чарку, коїфу
він якосє не хотїди випивав, єму доброго голосу.

Співав-вигорював за нічним голосам. Тут співамає
нісні далеко цікавічі-і змістом і мейводією.

В них малювалає картинка тьмного, безпросвітнього
життя-долі молодотї жінки і матери.

Погодила, побродила по земнім барвіночку

Барвіночку зелененекім... Тронав тїй вік молоденкїї...

Тужила-жамінає так в нісні молода дівчина за життям-
боялає заєдїтисє в дївчєх... Але єи тужє в нісні і

домовляюся вже, що...

— Не турмас дотю ма, Не пропала доля твоя —

Будем мати колівка... Журба-мча аж до віка"... і пр.

Отже в другій пісні вже й малювався оте перше аоре молодої жінки — тура за родиною, за рідною кенкою.

— "Ой оддала мати дочку на чужу стороночку

Цей як оддавала той приказувала

Щоб до року не бувала / Значить не дуже спішила до матері в гостиню — привикала од разу до чужої сім'ї.

Але ми (співавось далі в пісні) дочка не додержала терміну (рік цілий). Знудувавшись за матю, перекинулася сабою дозусю прилегла в батьків вишневий садок...

"Цей той стала кубатти-стого домо вилевати..."

Вийшла мати з хати той стала плакати... розжалівшись співом тої дозулі... Але як... Послала синя з рудинцею, щоб дзестрімав — приймав ту дозулю...

"Бо нехай не кує, садочку не шумить..."

Мого серденька не шумить.....

В снідуючій же пісні малюваюсь те буденне таке-невеселе
молодої дівки в чужій родині, де здавалося ввечері...

Була хата біла, та й вночі потемніла;

Сім'я весела, та й вночі поцяміла;

Хвартушок білентий од сніжок мокренький... Чого?

То (Снівалося вночі в иншій пісні)

"Свекор іде, як веднїго гуде - Сонмиває, дріммиває,
до роботи лишиває невістка мот"

Або знову / Снівалося в иншій пісні)

А свекрука вечеряти варить,

А свекорко зубинишку парить...

Парить же тїя сирую зубиню...

То на мою нещасливу епину"...

А через те не раз / Снівалося знову в иншій пісні)

-Через віконце утікала, в вишневим садку почувала

В вишневим садку почувала - усіх пташинок вислухала...

Я соловейко - тооку-тооку! А я молода око-ко-ко...

Найлютішим ворогом малюства в пісні ота свекруча мача до-
радиши.

- Мати сина тай оженила невісточку тай не дивилася

- Возьми сину нагайку дротянку та бий міжку звечора до
ранку.

- Ще звечора нагайка шуріла-твівном ишла задубіла

Возьми сину, кобалину сиву вези мачу в шубку домишу.

Нарешті ^{малюства} та жореточка зрада мачо.

1) Мача вода із порога у білу переру...

Кличе вдова козаченка к'собі на вечеру.

2) Приймов козак до вдовійкі „Добриверіє серце!“

Вона йому відказує - „Забий міжку перше.“

3) Ой не можу зійти бити - зійти не можу

Щей до того, щей до того - дитинка мала.

4) Приймов козак до домонку тай став міжку бити

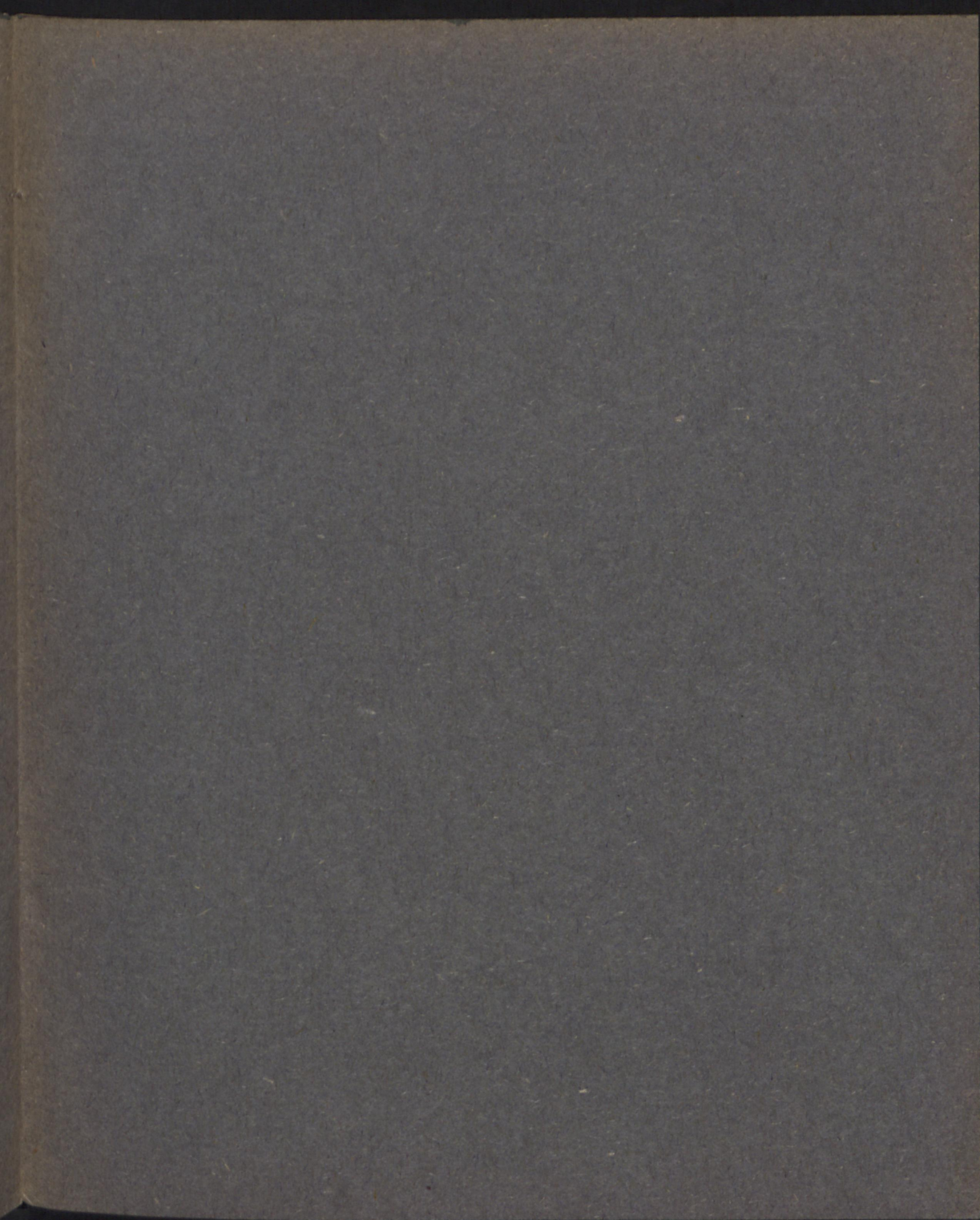
А в неси тобі вража догко до мачо не зйти. [Посух-ва вдова]

5) Не маюєш мій милійкіі мене молоді

То покаяй, то помилуй дитини мачо

6) Не вважай мене козаченку на єї просвобійку [Вмовляє князя вдова]

Бере косу в праву ручку зітми головоійку

III

A gari uso?

Poggia III i IV

22/53/24/3

2
Zⁱⁿⁱ Zouuni

Pozzi III & IV

7. Вмотав кіску в праву руку-мила подалася
 Цей із сї кров червона річкою помилася
8. Прийшов козак до вдовонок-що мені робити?
 Забив мене з свого жінку-де ти сї подіти.
9. Заприм хату, засунь сїни-скади „Загоріла“
 Вивезь сї в чисте поле Скажеш „Задубіла“
10. Запрям же він саві воли-веде жінку в поле
 За ним, за ним маї діти зя саві соколи.
11. Зобачила сусідонька із третьої хати
 Вона стала, запитала „А де ти ^{ваша} дітки) мати.“
12. Поїхала наша мати в далеку гостиню
 Забула зводити з собою малу дитину.
13. Завувала зозульонка у лісі на прутті
 Ведуть того козаченця в залізному пугті.
14. Бодай тобі удовонько так тедко конати
 Ой як мені через тебе кайдани тязати“...
 Нарешті самі звірята домові-коши вороненські,

проїмаються жалви співчуттям до тої жінки страдницьї

1. Ой покій вітронку з гори в долиночку
З того краю дже ~~мисний~~ дуляе
2. Вітрець повіває світолку минає
Деє мій мимий мимий мимий має
3. По садочку годить ~~кочкає~~ ~~кочкає~~ ~~кочкає~~
Тя до него із тика говорить
4. Ой кошо ви мій кошо кошо воронекний
Порадь мене кошо з ще молодечий.

Друга мелодія (з другої пісні)

5. Ой пане ви мій пане не добро ти гадаєш
Що свою покидаєш до чужої ~~Владрусси~~
6. Бо жіночїї словзи так дарма не минають
Як упадуть на біл камінь, той камінь розбивають...
- Ах, словзи жіночїї - Пригадав Зарічний вірш
і Франка. Дісно в сіх піснях одні словзи жіночїї
Де не ммає ви в нашім Бувальщині?
Де в які дні в які ноги?

Чи в половецки, чи то в князівській уділовщині
 Чи то в коззачині, Ляхині, кашукі, панцині
 Рускїї словози многи.

Слухав сестри, тих ваших пісень сумовитих
 Слухав і скорбно міркую
 Скільки сердець тих розбит, могила тих розритих
 Жалобів смілки неситих, сліз вийшло пролито
 На одну пісню таку!"

Зарічний зовсім розкис не знати, чи од горілки, чи
 од пісень. Зрімав на у столах.

Десь узвигав музика і цимбарина ^{козачка} Котляриченка
 Не соромивсь і Пилипівки. Вей зорвався з місця
 і пішов в пале. Зарічний теж очував

Піймав оту ~~настро~~, з якою все час сидів облявине,
 і вимром захрутивсь по хаті. Не чув під собою ніг...

Задно Гречко тужна місті уригав-плекав йому в долоні,
 і приспівуючи смілих сороміцьких пісень. Вей йшов під ногу,
 в такій.

Тільки дай танцю за танцем.

- А да чудово танцює така молодичка. А до того й приєднує
отак в лад - думав. Сів з нею на стільці, коло стана
й прийняв її частувати іксове червоною. Та й сам
не знав, як їй потім з нею цілуватися.

Тут то й сталося шось надзвичайное. Ктось його
міцно шарпнув за рукав - маю з стільцем він не пова-
лився. Потім іхсь руки поставили його на ноги, на-
тиснули шаклу аби навчи, накиннули конур на
палці і так не делікатно покчали з кати.

При тім чув, що всі чогось кричали, ладилась.

На зворіхатів був вирватись з отих рук, але його
міцно вони тримали за стан.

Чути голос, ніби Танни. Але серутиї ємні, ^{як} маю-
миш - Фе! Студота іса! Отако при лодях вандит-
єз, цілуватися. Пору! ...

Справді шось певно не добре вийшло. А везд.

то се певно Танна. Але коли сіді вачиві. Хотів сісти
на стігу троти і одпочити. Пошукує далі. Ось ще
хтось з другого боку помагає, сумуть мов Барана
Се вше і зовсім певно не гарно. Але ніч тепер
Все одно. Не пам'ятав коли розібрав, у чомини
Очунувес другого год. Став пригадувати все і
горів з сорому. Ну що було вше... ^{то коли...} Але голотасе, омако
при міддє іоло шартана, сунує, ладна.

- Ні, сего не треба... Що це вранті?... Писавиць
на все! І хочу бути вілшим! - так думав і постанувив
втікати од Танни.

Чи до кого не озивавес. Шось пережив і нішов до якого
Пут несподіванка ^{знову} замов на дверех зорванни, в чати келад
все поперевертано. Згоді?... Але шочи тут було краси?
Книоки? Зауважив тілти брак ^{істнак} ~~штетів~~ і шодетники.
Аж? Не шрес інимим начне. На столі ^{примілено} ~~привівет~~
емісь напіречь. Прочитав... Так се тілти міг зро-
бити томка. Загрозиць смерттю, коли він не кине

Ганни... Добре. Але на всякий випадок треба завести якийсь револьвер, чи що. Пройкатися би де + дурням.

Пішов пішки до станції і поїхав до міста.

Думав був окупуватися, ~~пробітритися~~ десь. Побалакаючи

В повітрі чулася та нервовість передвибора
В місті, серед українського громадянства, панував
повний розгاردієм, якась манія партійництва.

Повне розпорощення сил, недовіря. Отже й побала-
кають між ними було. В "Провіті" переважав лівий еле-
мент і його в очі назвали ніз того, ніз сего "панським
прихвостнем". За те в інспектораті, куди мене був
зайти, з ними побалакали на добре.

Запрошено в кабінет і почалась головомойка. За
неморальне / все вже було тут відомо / поводження, не ви-
конання приписів і антипаньетності. А головне декла-
рації оті українські, що родили з Турківши подати з
жаданцем шквал української.

- Се не допустимо! - кричав інспектор.

І коли він хоче регламентувати себе, то повинен
 зараз зібрати тих батьків і виступити їм ш...
 иском української їм не треба!!

Чув їх в середині залу, серце кудись ушло, в голо-
 ві туманілось. Згідний був зробити скандал...

Але... це заворушилось лише тоєне чуття
 Нічого се!.. Імась апатія опанувала. Мовчав...
 А той сичав, мов гачка, своє.

- Останній раз утримаю паузу. До зустрічі! Вийшов він
 з парні. Вероріло, коли вертав до поїзду. Добре освітлює!..
 Півтори і скравуки, що вдалось випадком купити бравіно-
 похрещаний. Вийшов на перон до поїзду. Схризь тиснула
 В окні вагону мамуло страшно знайома обличчя... Що це?
 Ледве вийшов туди. Стоїть спиною до неї дивлять
 в вікно. Не вийшла змінка?

- Соф'я Антоновичо - озвалась протихаячись до неї
 Крунулось... Здивовані ви... Ні, не вона. А + темновийо...
 Со просле? Пан може отуліл січ? - ^{чиєни пановим асичіт} задзерютіна

Фу... Іна не приємній... Але м схожість Іна...
 Подався ^{дамі} іди не смішати публіку.

Ніч була, коли дійшов до даком. Не топлено,
 холодно. Так не пухткою. Сторам не дуже вачас до
 шком. Легше розікриве чаркою, та холодною закускою
 Заснув. Іхіє кошмарні сні. Тривидінає шикки.
 Виледає з одна вагону і маніла-шккана. Віи рудив
 до неї. Вона зникла. Тшов, біг кавес з вагону до вагону
 Чув десь сі шумливий сміх. Вагонам кінець не було
 Зниклиме в якісь лабірінті. ^{кімнати замі} Віи блудив вноному
 прислухавсь до того шумливого сміху... Можеї вже
 не було... Стало темно... Тільки той епірачний
 сміх. Віи вже не йде за ним ^{за него} і втікає. ^{оз того сміху} І кімна-
 ти в кімнату з двери за собою замикає на ключ
 А сміх все блочче. Все лопить двери... Воши трі-
 шать, подають... Віи дамі в другу кімнату замика-
 ється, і ті трішайть. Віи рішиє все не оглядаюче.

кудись з дзерни в дзери.. Воно за ним, доганяє... Ви
млія, кудись падав в пропасні і... прокипавсь
весь в колоднім поту. Ще ніг.. Снівають ніби..

Ноги померзли... ніг комухом і огідлом. Заснути
вже не міг, а вставати зовсім не було для чого.

Ледве діогдавсь ранку. Вога в ведрі замерзла й цми-
тись нема чим. Прикипав сторожна і леуве розігріти
кімнати. Але екрізо брудно.

Сьогодні 24 грудня по старому стилю - Коледа
Всі зайняти домашньою роботою. Ніхто не криде
Посидів сід-так. Ути-нема куди. Гобити нічого.
Аби одінатись од прикрих думок забавивсь спати.
Вже всеріло, коли розбудив його солтик. Прики
накст од інспектора, де його питає, чи зібрав він
батьків і ^{чи} ~~як~~ тлумачив їм продекларанції і з яким
„смытком“. Друге - ^{Поліцей} ~~вазов~~ його на суд за пової і
скандал в шкоти. - Прикипні вісти!.. Од раз на світа
поєним - думав з горечу.

А солтис сизів поспітавав. Трином дубав.

- Знаєте що з вам скажу - порав. Поширїтївав...

- Що-б-то як? запитав з цікавістю.

- А так. Даєте йому міалке овалуваннї... Що вам то значить!... Ну й могорит... Вони соглааїтїся, а найевна... Що вие має прїз їх уговорїти

- А як нічого не дам? - говорив левови стримуючись.

- А то діло ваше. Як маєте хотїти поспїтати в торгї...

А поседїте... Я вие був адвокатом... Не менше....

- Воя! Та дїлюка! С... а. дакрївав не своїм головом на „кагалїтїв“. Той однаково не спїшив втікати

Розсердився видно, і тїв шовь казати. Але Зарїчний височив з кишенї бравіни і тримаючи його в ражї другою показав на дверї - Марш... Не оартїю...

Сей скулївер, як пее і пішов тихенько.

Був подкервованим дорешти. Не нагодив собі місцї. Аби нішто не нарвався зараз сюди, замкнув сїкани

знадвору на замоч, а сам вліз в кімнату через вікно і почав мірежі ^{кімнатні} додати з кутка в куток. В хаті було вночі зовсім темно, але світла не світив, аби нікого сюди не припало. Нікого не потрібував.

Так. Сьогодні кожда. Скризь по хатах гамірно весело.

Дітки шибуть, кождують, потішають батьків.

Пригадав свої дітвчи літа, коли їй він так радіє свистови. Ще дещи літнім хлопцем приносив ^{буря} снопа, бігав матір в хаті: „Помараї біг з коледжою!“ Стелив сіно за столом. А яка урочиста вечеря, смачні поїрава, кутя...

„Тропає народ с тої кождої“ пригадав бачку про москаля, що обочерез на коледжу в наших людей, та возився з дивовидами.

Так. А по вечері батько завив такий суворий, тепер сідав бабачка з ними; учив коледжувати, поздоровляти. Всім було весело-були щасливі.

А тепер... Все сидить тут одиноко, одлюдном нікому не потрібним. Стружень безлюдний!..

+ На що і для кого він живе ото? Кому потрібна його смерть?

Трачє для народа... Де он користь з тої праці?

Добивав з ідеями і сам пмогав їм... своїм прикладом...

Ідеаліст, а зробив скандальником, пднчужков, носив ^{і носив би собі!} косешем для села! Все нарешті і суд прилюдно заплетив його, як злочинця. І з посади звільнив за... злочин.

Куди-си тоді? В шебрани... А далі... старосій і

Смерть деє під плотом. Бо хто он його шебрана свого дождатт - всім чужим. Сам не зміїв в житті пристроїтись, найти собі працю, місце, людей. Нездара, коли в селі, в молодих літах, не зміїв виловати себе, взяти в руки, виробити певний характер, силу волі, привилкі.. Ото наслідки

Чого ми чекати впереди?

Чи не краще зараз прийняти себе, усунутись з життя?

Нудька в лоб і по велику!...
Приймуть мене, мене ще хто й добрим словом зараз згадає,
бо потім і того не буде.

Налопав в кишені бравнік. Огмив - справний...

Тільки всом прийір... Треба і се обдумати. Але як бо і ішовд
болить. Болисть Мірень, чи що... Став дрімати. Під вікном
заєхрипів сирі - хтось прийшов, постоєв і пішов.

Сон передивевь. Засвітив лампу і став писати прощального
листа. До всіх... Переписав, помишув і погдер...

- Чому? На що? Для чого? Аби було людям з чого сміятися?...
Написав другий, короткий... ~~Вставив слово моє~~ пр

Останнє слово моїм приятелю.

Хочу витлумачити сей мій останній акт, мого істнування
на землі - нещиття, за котре ми так дрімали, б'їлось
смерти. А що таке смерть? Видимий процес кертво-
рення людського тіла в нові елементи - гази, соли, кислоти. і.

Невидимий акт визволення духа. Тільки тоді чоловік
робиться одиницею світла (вселенної) коли він умирає.

А коли він живе, він є рабом тіла, мисл котинь. Все,
що живе на землі, гине. Ранім, чи пізнім... Тільки праця,
людька ^{живе,} зістається. А для того, коли чоловік, він повинен

уделити собі-глас того шибє? правис? Чи потрібна колу?
чи корисна його правис? А звідти вже височить-чи
потрібен той чоловік тут? Отже & і удеши в се...

Бачу, що & тут зайвий, правис мого йде на марне, не
принесить користі... Крім того, & тут вношу тільки
дисонанс... Тому & себе приймаю...

Дами додав, що всі свої рій, а разом і самого себе /трупа/
віддав до розпоради мости Арсеня. Просив пона не турбувати.

І загребети... де будь і як будь...

Вложив і ^{низше} ~~загребув~~. Почав розглядатися по кімнаті за
ріками. Ніби прощався. Оглянув же роз братник. Та що се.

Бам, бам! з дзвінцями. Ага, варта, 11 година...

-Фу! Страшно тогоє стало... Самого себе, думок. Десь
заворухилося щось чуттів, думки.

-А Бог?.. Чи ми має він право, ^{одбрати собі} лишати себе /життя? Або
знову ^{хиба} ~~смак~~-то є на світі людей нещасних, зовсім не потрібних?
А живуть же... ^{Вінно} Німа десь є... Іх-не-іх... Може як раз...

Тодом рисувався і інші картини. Узяв собі не буття.
 Завтра, таке свято, а його вже не буде. Його я не істнуватиме.
 Тут буде лежати його страшний, бридкий трун Брр---
 А життя собі буде котитися далі. Тсонце світитиме, може
 ті самі ходитимуть. В школі хтось инший буде поривувати,
^{може} Серший за него... Кат дітей, ворог села... А може... ^{уяви його}

Кинувся на коліна і почав шептати якісь слова молитви.
 - Боже! коли Ти в, то чого ти імовним доіро? Я слабкий
 чоловік, надало в боротьба з своїми вадами... Каями...
 - Потрібен я тут, чи ні?....

- Ах знов хтось ходить під вікном. Кого там уже
 носить? Встав злий, збентежений. Корони, добрі чуття
 думки, мов сполочане птаство, десь спорядили і змакли.

Ставало душно, тьмяно дикати, в вухах шум...
 - А, все одно! Чого там ще мордувати себе. Все лена...

Вийшов браваком, підійшов і став шіпяти в висок....

Рука дрижить... Чого м. Ви... Почав числити - один, два, три

Так чисив до двадцяти, поки рука перестала дріжати.

За тринадцятим разом потягнув і... лязг-дзвін в вухах і різнуло ^{де} болеме по голові... Ой... В очах кружи, кружи-радуш темто і ~~дво~~ летить кудись Ой...

Встань думка десь блукала -

- Чим то мене і кінець всьому... Стаки?...

А на дворі хтось заметушився, закричав бив-ви-валовав двері. В кімнату вбігло троє людей - Арсен, Ганна і хлопеч з килиєм з накунками.

Вперед кімнати лежав Зарічний. Не дишав. Голова в крові. Тут же вилетів і бравник.

Ганна, Арсен ойкала і безпорадно метушилася, не знаючи що робити. Тільки хлопеч ~~(всидув)~~ сей спокійно приклакнув, оглядів голову, полюб-бисте ~~це~~...

- Шливий ще - озвався. Давайте воду і дайте шматинку.

Купів скочнула по виску, обдерши шкуру, ~~на~~ Та з другого боку голова була побита - міцно вдарився внідолю, падаючи.

Обишли, перев'язали голову і стали укладати на ліжку
Застогнав. Живий значить. Почав дикати.

Ганна тиндалев покаті, лалала ружки і тихо плакала
Арсень сидів на у корині і пильнував. Не був певний за
життя хорого. Покинь збривав іти.

- Ти звідки? запитав Арсень його.

- З містечка.

- Давно... Чого ти тут отинивав темер. За ділом який?

- Та було тут діло до убиття... Ось пакуки - ^{показав.} дає його.....

- Так... Але як ти наошивав вночі... Коли б не ти,

то тут б і захолював він до дня. І тут приходить ме
зарання. Багу замок на дверях. Кема значить дома.

- А я по стукну почув, що він а вдома і керав чи не
одиницьва, як ^{Кіт} стукати. Аси було сій стірідь. І і
новіс ось до їх... Як раз вночі. Та чіо знає... Мени б до
дому пора, та почекаю. Треба си знати як що, то сказати
ий.

- Кому? запитав Арсень.

Та тільки си, чіо мене повел- озвався шімаюмеси.

- Кто-си то такий послав тебе? допитував.

- Сего вам не скажу. Самі комсь довідастесь...

- Бам, бам, бам - розлилось в широкім повітрі.

- Дзвонили до церкви на всенощну. На дворі заломив марод. Скринів сніг під ногами.

- Хорній поворушивсь, скрививсь і розкрив очі....

- Що се... шептав. Я тут?...

- Підняв руку, хотів видно поглядіти голову, але застогнав з болю і опустив...

- Що за моє? ... Сабитесь і видно не підпалав.

- Се ми п. Учителе, Я Арсень і Танна... лежимо лежимо, ..

- Ви хори...

- А? чекайте. Загада...: Став підводитись і... знов зомлів.

- Через повезку потемна - кров. Поправлемо...

- Хлопець нічів... Пробудивсь знову.. Попросив води.

- Напавсь і закрив очі. Ніби заднув. Дихав тяжко - починаєсь гордіжка.

Сидим лавки вдвох над корим, як над меззем.

Арсенъ зацікавиви пакунки, що хлопець приніс.

Розвертів. Ов... Пісточка ріжні, консерви, вино, і т.п.

В другім-тепле одбрання, сорочки, шкартатки, рукавички шарф і... картка. З різдвом Крестовим ктось позу-ривлять. Підпис "Свій". Цікаво. Ах яка шкода, що так трапилось. Утішувал-б... Висно і него себ'є ктось свій.

А корий лежав не спокійно-тільки дикав

Арсенъ нішов нагодити сані-ікати по лікаря. Тамна побігла когось покласти. Сама боялась сидіти з корим.

Тимчасом в церкві співалось "Слава в вишніх Богу, і на землі мир в голівках благоволивих". Модеї гаву-вало, що тепер як раз нема, а ні учителя а ні голівних співаків-Тамна і Арсенъ. Зопіро по утрени рознаєлась вість, що учитель постримивел, умірає. Як? Чого? Чачо? Прівотимел, шкодували.

Арсенъ тільки виїкав за село, світаню вни, ^{як} зустрів

підводу-поштових коні. Як ^{лікар} доктор і сказав намі, ~~про~~ ^{про}
 до учителя. Ви вернуть. Дивно, коли ктось так
 позаботився. Хорошого оглядім і перекрепам наново
 Мало що вміє нам став-гарячка. Лікар ~~ж~~ не бачив
 нічого страшного, що до ран. ~~Але~~ ^{Тільки} гарячка од російсь-
 ства нервів... Та ні нічого не балакала, трималась
 оддаль од хорого, ~~але~~ видно дуже турбувалась ^{за}
~~кого~~ ^{нього}, бо на відізді. остро наказувала їм всім,
 особливо Арсєєви, щоб його пильнували.
 - За все буде вам дякуючо-додана.

IV

Село помітно-цмо, хвилемалося ~~Св. дух~~ над збиралка
 Вразна всіх, Ходили різні балажки, пересуди, здогади-
 на що? і через що? Приходили до одного висновку, що
 причиною був Комак - суд, кара звітництва з посади, сором і т.п.
 Обурювалися і грозили сторонникам його, що мали бути свід-
 камн всуди. До того всіх браво див, що як раз на світла
 в селі було пощро-церковний сор розкидався, вистав мене.

Дядько Триць ходив козиром по селі і підбурював всіх проти
 Комаки і його сторонників. Головні, політики крутилися завжди
 коло шинку. Отже на Водограща ввечері тут зібралась чи-
 мала компанія. За одним столом сиділи: дядько Іван
 батько Комаки, соліти його кум і церковний староста

За другим же столом була далеко більша компанія, в кот-
 рій доводив дядько Триць.

Дядько Іван був вже добре на піднятку і правив до своїх...
 - На все є право, закон... А дядько... Коли ти, скажеш,

Всений, розумний чоловік, то не бійсь... Чи так з какою?...

А навчи, словом розкажи... Он да...

- А тож... І з так какою - потакував церковний староста.

- А коли вже вийшло так діло, вилучат знакає, помирясь...

- Хто вилучат? крикнув підскакуючи дідусь Триць, що здався
ль прислушавсь тій розмові і шукав заємки.

- Хто вилучат? кригав він наскуючи з кулаками
на дідуська Івана.

- Дідуську Трицю! Ви не гардітесь - озвався солтис загоро-
дівши йому дорогу до куна. - Що сталося не вернеться.

Нам, людям постороннім, можна розсудити і без суда.

По розумному... так, як то кажуть, щоб і вовки ситі
і кози цілі. І, скажемо, не за вовком, не за козою...

Так. Скажемо, ховка вилучат - певний значить шумів...

Але ми учитель на те і учитель, щоб показати приклад
нам дуракам. Словом учити... Ге, бо битиме ми і самі вчимо...
Штука тядного набити... На те ви, скажемо, є право

За бійку, скандал така і така стануть. Строго... Але чому.
 Тропало і те... Чоловік розумний зробив по дурному-погардливес...
 Але ми може свої... Чи колегне там що... Ді і какому кумови
 А що вам з суду прийде? Полекшас єа запаркуєте? Що ви
 чоловік свій, добрий, він і всі може... Помирітисє...
 Заплатить вам ~~вкрав~~ на коняку, Золотих 200 ... тій-
 - Кому заплатить? За що? - кричала вже ціла Трицька
 компанія. За те що вікна побив, та обдав сепанієши
 словами? Що така ваша правда? А щоб ви робили коли б
 до вас ^{в кайну} ~~отак~~ ми вважили, били вам вікна і вас ладилі...
 - На то не відомо хто бив вікна, хто ладвес... Свідкі ~~ваші~~
 того не докажуть... А наші... - вмішавсє церковний староста.
 - А ч ти помійшику поповіткій! То і ти туди? - накіснувсє
 з кумакант на него дідько Трицьо.

Всі посидувалисє на носі і кригали ~~на~~ на
 гурт, патієкаючи одні на других. Сварка придбрала гріз-
 ний вигляд. Та тут єтоєсє крикнув з надвору...

- Коло школи б'ються!...

Всі кинулись в двері і як не позар стріли ^{спішища-біжи} туди.
Великий гув і метіттям, що а там і він потрібен.

А в школі стався таке. Імось крик італ з міста
з „Провітні“ з відбитом вигуком політичного змісту. Та гро-
сився не в „Провітні“, а в Кошки-Лівій нагто. Той потів його
до школи, не питаючись нікого чи можна. Зібрався чимало
людей були і тісні, брязкали дверима. Тамір...

Арсень попросив, щоб ніхто не ішли, бо королу
не добре. Крім того, щоб робити зібрання в школі, треба
мати якийсь дозвіл. Стали височити на двір. Тут Кошка
накинувся на Арсень з лайкою. З політичного спору
перейшли на особистий. Кошка наекакував батися.

Та тут чийсь кулак зсаді повалив його з ніг. Вмості
піднявся залатна білка. Ніхто не знав за що? і
нащо? Були сторонній в Кошки.

Тут насніла наша компанія з корити і замість
розборювати, довершили побііще...

Збілись ялики... Піднявся лемент, плач. Десять, хтось
стрілав. Хтось крикнув... «Поміри!» і почав розбіга-
тися захищаючи ^{на місцях} ~~там~~ кому білий дістався.

+ А дістався найбільш Коши, дедьова Гринька і Соляни-
сові, що ось шукав шапки і всі візники-Бідишки.

Од сев крику і несподіванки з глупоты вчинку Загір-
нші знову розпорівав на гірше.

Присюдав до здоров'я новки. Та, урано ну не
брав. Коли міг ішов і висиджував в класі свої го-
дини. Дітворка негаладувала і уринує добре своє са-
мі. В кімні сієм прийшов до нормального стану здоров'я.

А тут і суд насів. Та вороги його найкращі зра-
дильство уромади, стратили везу отому судитися.

Перед днем суда дістав листа од Коши

Пане Гринько: писав.

Вибачайте за все, що єталося. Я вимував і ви вимуваї.

Я суд уневажидь, але... під умовою. Одхайтеся од Ганки.

Прохенить її... Ви ж її не любите. Мгу відновити і
сьогодні пошлю до неї старостів. Добре? Я надіюсь на
вас. Коли б не ви, вона б одразу пішла-би за мене... Будьте
здорові. Попроведітьесь...

- Там... Діло обертається на добре- Замиєваз вкраще
по тій „смерті“. Подививсь на Таню, койра тут гоно-
дарувала по хаті, за-мість сторожа. За час його хороби,
вона оселилась в шкочі на сталі- перекинула сюди свої
риси дзеси, робочу і... поетич. Як же її допро прочитати,
коли вона його курвала з пагурів- смерті, повернула
йому здоров'я своїм піклуваннями.

Вачи себе довісім безпорадним тепер. Він мусить десь
жити при сім'ї, або у себе когось тримати, щоб чийсь
ним піклувавсь- вів матеріальну сторону діла. Бо до сего він
був нездатний. Життям не емштимсь... Ні...

Але як кураркою, господаркою у него вона не може
бути. Замолодіше.

Тай не натуральна торіс, щоб жити в однім

помешкані двох таких здорових, не старих людей не заче-
 тилась одно за друге. Жити ви без неї ви не мог. Коюсь
 иншою?... Хіба не всеодно. Коли падає з коня, то
 вже ви їй з доброго, а ніяк з клячі...

А тут заставляють сі „прокатити“ Жанау...
 Де там... Куди вже з сими боротися! Та зрештою, нехай
 сама придумає шось. І прочитав

І прочитав сі листа.

Обурилась, роздімлась. Потім змєно розмілась
 - Подумавши-володарі які... Шорують много... Добре...
 Тишїть письмо. Нехай перш уневажнить суд, а потім
 сватєстьєє. Змєнить не сьогодні. Змєно бїльше правїйому
 не вірити.

Написав. Вона од себе дописала шось і однесла.

Суд уневажнено. Цїла громада людей водила ^{до мієтї} на ви-
 паок, ^{комб} ~~тод~~ те забракло свїрїв. Перевїрились, що суду не
 буде і ними мировую разом за всі кварта і пової, поки
 ще раз подились і оди до дому

А ввечері були старости-сватури до Ганни од Юшки.
 Сам саитис і церковний староста. Були певні теж, що
 ніч. А вона їм піднесла „компазу“ в подарунок
 Така гарбуз, що довз прикрашені завширшки на
 вікні. Не розуміли, до сего обилаю тут не було.
 Витлумачила, що се поукраїненсь, одраз.

За те Зарічний чув себе не зовсім добре. Що ж це?

Вона засіла ось в школі як прива господарня.

Але чудно, як вона пошкуд створочем, кричить, до
 часом дітей коли ростогаєт. Дістипайку скрізь завла

В селі говорять що вони „^{тме} шкото^{тме} тмлюгаси на віру^т“
 а шлюб ось тільки розвід віди, буде.

- Так, то так. - говорив до себе. Але як до вона мене
 бере замію, а не з її... І багив, що вже візьме...

Ну що... догани він не може магної дати. І хороша,
 і розумна, і каздиновито. Штільки забагато енергії - вона
 його битиме. Але не в тім річ - йому ж зовсім
 не можна, не треба жешитись. В його ж кишки с!

Правда, надії майже нема на неї. У розвід ~~можна~~
взявсь. І як що... Хіба признатись, що ~~я~~ монахій?
Ні, не треба... Менатись, то менатись. А все...
Господи, все воно не те... Не Ганнузи і не п. Меду!-

Йому же треба товариш-подруж-тінка дорадниця
небав йому світоглядом, переконаннями, а не життя-
самим, для розмноження дітей!

Іа нема такої, то й не треба ніякої!

Де же-ви бути далі? Треба-ви якое жити. Треба виродити ~~яку~~
нору, треба ввійти в ту колико ~~ж~~штаткову, щоб знову не
прійшла думка „відвідувати себе“. З Ганного-ви допір розв'я-
затись не легко. Хіба оддашити, проволікати час той... А
там побачиться все, час покаже, що родити.

Отже і почалась на ново ~~ду~~мнурно-остійна праця всієї.

Курси вечорові, співанки, відвіди, де він ~~в~~шив свої резерви
по сімейному господарстві. Заїраєсь ~~в~~часам ^{кометрації} в ~~п~~робстві

Але там було тісно, то все праця ~~в~~робалась в школі

Тут знову стало гамірно, весело, модно.

Але Танні тепер те все, видно, не подобалось. Особливо співанки та речитівці. Певнувала його до всіх дівчат, а особливо до Жиди, котра теор вважала за шкони. Частенько розказувала, сплавляла публіку не тактовними вичогривами. Збувала вогорничників як мочина раними.

Одного разу, ввечері, коли вже всі розійшлися і вони залишилися самі, він зарився в папері, а вона пороздумувала по каці брідкаюми речами, нервувалась. Папувала напружені тиша. Нарешті сіла коло него і стала гаудитись.

- Чого ви такі? - зароборила.
- Та? Який же я? озвався сміючись.
- Який? Ніякий. Не розумію до чого таке життя...
- Яке? Чо життя?
- Ну, наше життя... Ваше, мов...
- Або ви що - мені зовсім добре, коли ось ти поселилася, Чи богу. Ситно, тепло, гарно, весело. Чого ви ще баждати? Кімба тобі не добре у мене? Качи...

- Ах ви-я!.. А за п. М'огою не кучно? - Заемілася...

- Що-б то чого-чи мені мало бути кучно?

- Як-та... Досі-б неслилися. Мамі-б дівку, а то так. Я не розумію...

- Та нащо-чи мені дівка, коли мені з тобою добре. Все поредкуєш, їсти вариш, так як дівка-говорючіди не розумієш.

- Ха ха ха! - сміється нервово. А що-чи вам з мене, або мені з вас хіба дівка тільки дід того, щоб їсти вариш?...

- Ти... Не розумію, коча догадуєш. Ну, то будемо говорити отверто. Чого там крутити. Скажи, ти німа-б за мене замінити? - поставив питання не одганно. Прушив перед собою, за обідві руки і заглядав в очі. Запиралася вез, вазяк дихала...

- Що-ї питають... А чого-чи з тут у вас сияю? Не з'ямаю на сором, сміх молодки. Все вже говорять, а мені все одно. Ах ший, лобий! і з'являється за ширю.

Качи-чи шр... Мені так сумно, що ви такі... володний до мене. Прощеніть, вже краше...

Вся триміна погодилась ~~теж~~ до него і товаром лише
у него на срудях.

Стримувавсь. Обдумував слова, вирази, мовби щось витягу
мочитись. Лаєкаючи сі по руках, по шці, став говорити.
- Та чого ти там мочитись. Я мовлю тебе... за красочу і
за розум. Але ти ми вже не діти-молодьця - не повинні
кидатись ось до діла - не обдумувати. Меншека важкий,
великий крок в житті, і кажу. Добре. Ми побаремось...

А далі що?...

- Що далі? дивилась йому в очі не розуміючи...

- Так.. Як питаю, як з чого будемо жити? Чи потрапимо
у можливість несе життєві шажки?

- Як чому-як?.. Жити як ^{можливо} ^{можливо} ^{можливо}

- А багатство-ти ти багата того шажка у людей? Особливо те
пер. Бо багата, наше особисте шажка ^{життя} (Залежить од загального
життя-шажка людей. Розумієш? Я не можу бути ^{наприклад} щасливою
якщо ^{наприклад} крива діється не добре на світі, може бідувати.

І душу тити загальним ^{до}вмттом (яко б'є загальний, м'я-
 жу робити шов, аби воно поправлялось, покращало. Такий час
 тепер неспокійний, нещасливий. Так як колись, всі здорові
 чоловіки йшли в постання, на війну боронити рідний
 край од ворогів. Аудали синів сімей, Гинули там,
 лишаючи в дома сиріт, вуйв на голод-нищуду коневі-
 фдмтв. Де ти тоді було думати колу про особисті шасін?
 Край стогнав в неволі-боронити треба було колуєв..
 Так і тепер прийшов такий час, що треба колуєв іти
 боронити свій край-народ од загибали. Шлічки боронити
 вже не в полі зі здорово в руках, а тут в дома на кожній
 кроці ^{очуватиш?} силівалим словом, ділом, вишкани. Ти розумієш,
 боронити той наш покритвоєний такий народ од утиски в
 влади. А за те доводиться терпіти знущання ^{коди} ^{нищуду}
 а колу ^{мою} (заганяти, зікрати в тюрмі. А треба щоб хтось
 таки опрірував себе на ту загибаль за народ, бо бороньба
 потрібна жертв-опір тат. Знаєш, годь його, особистого
 шасін вже нема. Так. Скажемо, я ашує. За те

влада мені пляншить. Але я не виконую приказів твої владу
 бо бачу, що ті прикази ідуть вкористь мого народу. Знаючий
 я злочинць проти владу. Мене і укаралойь - звільняють з по-
 сяди, а то і в тооршу посадають. Уволи тоді? Я нічого не маю,
 шебрак. До фізічної праць не зумію. А у нас підуць діти,
 кудьга, недостатки, сварка, гризня. Ти пильним тоді
 на мене, дурнем назвем, проклинем... От і шасть! Ущо?

- Ні! - сказала рішучо. Ви мене не знаєте. За те я
 вас і люблю, що ви, той воїн, крадій за всіх тиж. Я не
 треба слуги вашої, Твої звільняють. Не треба шастаю
 вашого, не треба родою. В мене землі досить, господарна
 добра, гроші. і я до всего здаю. Тим будем шастиві!...

Вона не хотіла слухати корних думок. Окопена, зраи-
 тлена коханцем, вона не хотіла заледати в ту будучину,
 не хотіла думати про те шиття-баротбу.

„Сучарі із воцрою... в полі ніз вербово...“

Аби серце з тобою, да співається в пісні.

Тай ви повали розумо. Вод, філософії з його кудись зникла.

Мав під поглядом шибких пальчиків несамо очей, нізмів
 оз дошки до її тіла.

Ставало якесь душно, кров бурмила, в висках стукало
 Тупило в шкоти очей і ... Туди змілюсь в довгій гардині
 поцілунком. Забув про світ. Нічого

Не чула як щось ввійшло / не було замкнено / і стану в у
 ний на порозі

- Ганно іди до дому. Чоловік приїхав - говорила ^{се} посміхаючись
 суїциднка дівчина. Воно багинею як воно цілувалася.

- Що? Який чоловік? Звірки?

Твій чоловік Василь. З Америки приїхав. Мати посила
 по тебе - твоя мати дівчина.

- Ото. Тренів як раз... Не треба. Не піду. Іди і ска-
 жи, щоб забрався геть із моєї хатки. Ака я йому скажу?

Обва! Велике диво. Шай і не на його казністі - нічого
 не потрібувала і його не потрібну. Шай і скажи А я не піду...

- Добре. Шкоди мамі твої просями прийми.

"Не од міра свого" - подумав про него Зарітний. Невно
затясовсь врякує релігійну секту і торув думей.

План і с. Півки то привітались / з Танною бітале
за руку зовсім звичайно як з чужою людиною, тільки на мить
близько в очей зяєє людець гутіть. Навіть з ним привітаєсь
чужіше - познав / познав балакати про Бога і здавення думи.

Всі поїзди. Стара ована, порогоць коло поем
Танна стояла коло порога і не привітно на всіх поглядан
- Чого мов понаходим тут, ^{з під мови.} іди опієш плескати зрякати
васміювати. Півитись мовою бідою - думала.

А Василь правив свої -

Всі ви ходите тут во темі і смужите диволови і т. д. і т. д.
І ось світ миру каже христос і т. д. Пухидіть до мене
всі спірдумені і абтджені і з черотом вас і т. д.

Люде хитами головами поєміжувались одим до другого -

- Зовсім, мов, зікав з шудду каловік! ... От тобі на Танно!

А Танна смучала, смучала і тади не витримала. Зар. з гучив

поєднанням мого, обернувся і загаворив з зністю в колосі
 - Та покинь ти сміхотозники! Що ти за рік такий
 найшовся заводити джусь нову віру. І найшов де й кому
 проповідувати? На вершницях, молодички. Щору! Не що
 було того роздму, то й той по світі розвів. І покарав
 мене Господь отакою очманю. За що? - Почина якакати
 Моде розродились мовки. Нідково було тут иде далекакати, ти
 потімати колос.

Зарічний делікатно вступив в розмову. Утиколицев
 Таню, сів коло Василь і став розпитувати взагалі про Аме-
 ригу - тамошнє життя, мови, зарібки. Стороннїх недри,
 балогн стіла білти натуральною икатюмою - керував нею
 Зрічний. Василь вне помічувавсь. Стало веселіше в хаті.

Позамі вечеру. Зарічний авбув на Таню - зівчавсь і
 карка. Але скільки Зарічний, та мати не благам, иєнь
 одиоваввєд, од карки. А Зарічний? Конечне хотів підморюсиєи
 - Та плюньте! Й омота ото вам вловодитиєи з придуркованн
 озвчавсь знісно Таню. - Визно почина зуби на чорівити.

Зарічний кидався бурчавого до неї, але вона вже розходив-
лася.

- Ти мені скажи, чого ти сюди прийшов? Чого ти прий-
шов до мене, а не до свого батька? Він був приймак?

Той мовчав - Шептав щось, одгортав сі гірні злімь.

- Чоловік... подумавши. Не треба мені. А коли прийшов,
будь гостем... Тільки не заважаючись. Не дуже посприди...

- Ганно Ганно! Що з тобою? погана мені урочиність се-
кель клас. Не хай вже... Що було... Успокоїся.

- Бачим Ганно - озваче Василь. Що було, то хай... А ти мені
мені нічого. Мені гріх буде за тебе. І прийшов спасти
твою душу... Освітати тебе....

- Вони з хатні-закригала та не самовито, кидавши на
чело з кулаками. Не мур мене білим сирі!..

Зарічний ^{і його} (Кинув) ^{всі} тільки успокоювати. А та криз клас
тамакає.

- Та я здурів коло него. Чи ви-я не бачили що до него
приступив? Не при свої пам'яті, дурний зовсім....

Вон, вон! Не можу дивитися! Урочина.

- Василю Івановичу! - озвстє Заріччя. Ходім до мене, до школи.
Бачите, ніхка попервована. Нічого не договоритесь. Видяте
її. В часом своє Бог утєть. А зараз ходім до мене.

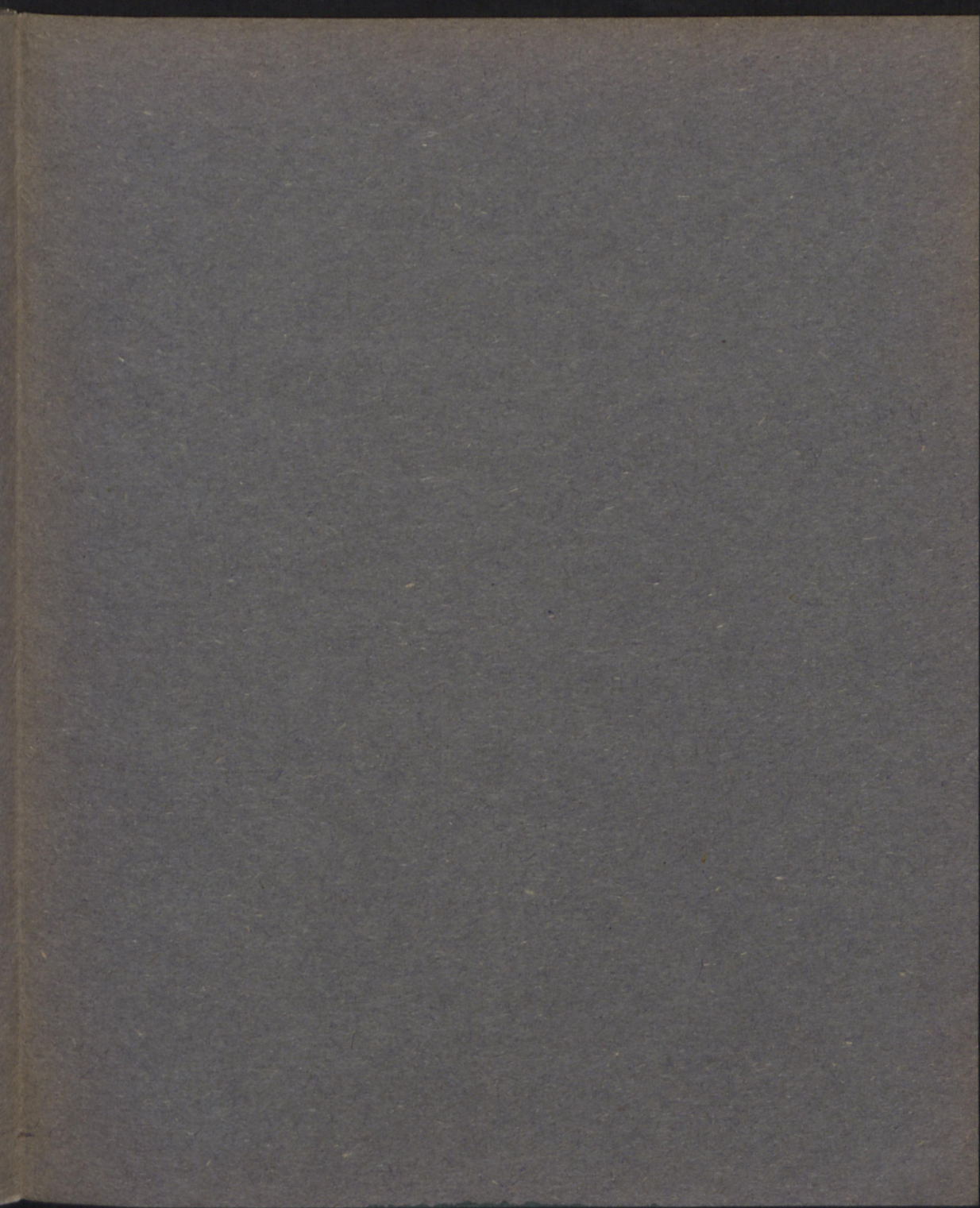
- Ходім! озвстє той поцуро.

Забрат же-єї рїчи і нішм до школи. Заріччя ^{дорано} (будуць ват
наше-ди би виличити сїх дї чорих думі і погодити іх
каї шивуїо разом. Йому руки розведувалиє самі.

Але он як виличити переконатї село світлого? Дїти йому зго-
рові думки - поводити його религією з сучасними мїстїтїам. Жреба було
неденітувати за ним то-б-то оперировати його зброю, св. писемом.
Але тїм вїи був себе снабо-не знав добре св. писма.

В школі зараз за молодим часм завязує гар-ста дієкусїя.
Яочамє такі з світлого писма. Василь одразу і заєинав
учитєль текстамі, такимі довозамі, но тїм снасував
Кемувєз, в иншиї дїк-почав малювати картини сучасного мїстїтїа
культурино світїа, в коиїрїи його религіїз, довієи не павувана,
виладана еміаного, непоїрїдною. Доводив, подивов франтамі.

- Та видно той не верне пуб се. Бо в візновіді йому, в ідео-
картинах наказував такі темні сторони ^{нао морського життя} - поєнужу, вирождже-
ння моделі, доводив се фактами робив виводи. що єди-
ним степенним виходом з сего була його ревізія. Тут на-
мовав ^{картину} (модельного Царства Божого на землі. А через те, що
він ситно вірив в те, що говорила, то слова його текли
таким не-внимним всеохлюпаючим потоком, що Загірні
і тут мусів йому уступити. Потакував, змовчував, а в
дрім признавав цінкотовану ранию. Ваємь тріюмфував-
був певний, що наверху на своєю віру, випремував таку думу.
- Ви будете нам - і вие бачу - казав до учителя.
- Добре. Але шови і тут один зроблю. Нічого буде се все...
- Як бог дасть і тут побуду, заложу цілу обшину кресляну.
- Трудна прага! Ви бачите що робить Танна
- Да, з нею діло трудне! А знаєте що нам Зинтано. І все крону
мілки не оброщайтесь, і ви все знаю... Меніть се з Танновою...
Вона все пошує, ви енаєте єї думу, вартей ^{її} з того муріа
роєнудейного...
- От моді мати! Погудав - Та що ви виемо! Бог з вами:
- Савоїте будемо епати. Тора... Полюєм воем в Таннину поїїєд
і заслуни оба джугеті такою блаженю. Снівам вие півай. ☆

IV

A gani uso?

Pozgia V i VI

22|53|24|4

Четвертый том

Розга IV

Наближаємсь вибори до Сейму і Сенату. Шаніла ехрізь
 брудна агітація. На верхах українського громадянства,
 се-б-то, деє там в кнудях, редакціях повітових „Про-
 світах“ йшла доранна війна з Віями за взяття
 до повного самозмищення. Ніде, нікого, нічого не було
 хорошого, веселого, связного - все було збезчещене, оплюване,
 з'омуджене брешню.

На селі-єх агітація та відчувалася по стільках,
 що збільшилось число безплатних часописів, коифрі пере-
 пошували з пошти втн міг. Уживали їх втн до цигарок,
 а втн просто приховували в екрани, бо в цензурі
 і се присоудило часом. Споих до читання тут було
 не багато, а розуміючих їх стіль, зміст і логіку зов-
 сім мало. Спокохвіна байдухність і лежовачність
 панували тут як зовсім

Деє в середині того зановіджено було в їх

містечку районну-близку конференцію учителів. Мав кри-
ї хати сам інспектор шкільний. Пробна виступа мав, і
критика сі, вичити і пр. як завжди. Але чують у всім
тім шось нове-конференція мала іншу ціль, агітацію.

З неохотою, зі смутним передчуттям щось неприємного,
тільки, вибрався Зарічний до містечка на ту конференцію.

Нам'янався підвода безпечна з сена, але вибрався нім-
ки, аби не турбувати кого. Всім вертіт недалеко дорога.

Зто мислив, в пам'яті буденній оденні, в заболочення
роботах, вносив він контраст в ту будничну, вишивану,
обшукану, прилизану публіку польського вчителства
Стоглядам з погордою. ^{на ньо.} Надто для того ще, що він тут був
тим оригіналом одиноким, українцем певним. Було їх
тут ще двох-з категорії "православних". Один учитель,
що оженився з полькою і помішав помішав своє "православі-
ї" католицізмом: учителька, що соромилася своєї нації
свого православія. Згадувало сі походження ^{тієї} (оте шде
мужинське прізвисько на "чук". А то стала б полькою.

Тягнеш за нами - навідували - малювали їх в поурядках.
До него мене не балакали до стірану перед ними

Лого і серед полків не було жадної, тої сердечної
приязни, колесництва між собою, але ми він особливо
чув себе тут зовсім пущим, зайвим - як в ворожій
таборі.

З'явилось начальство і почалась лккія. Дітки - такі
миї, довірливі типові українські обличчя, але... Так
любко цвелькотить по польки, так виразно ^{хороше} ~~буду~~ ^{вигарбаним}
полькій "пацце" - молитву.

- Боже! Якого б гадая наробили польки на цілий світ, коли б
їх дітей хто заставив говорити православної молитви? - думав
Атримадав ту польку Вжесню на Познань, де німці ^{спробували} ~~були~~
полькиму дітей дити німецькою оскану, то і дої їм не забуду ^{сею}
Замисливсь і не чув тої лккії, ні критики. ^{сі}.

Все було шадюнове, старе. Міністерська програма, чув
з уст інспектора, то вить вважлив "Бревіарій (молитовник) для
читання

Альфа і омега, а висловило-нісюди, ні туди. Говоримось про вироблення самогідливості у дітей, а тим часом на взірцевій лекції учитель, аж вприв од говоріння, біганини, Мучив двох трох дітей, а решта нудилась. Всі признали, що лекція була взорова. Та те все відбувалось на скору руку.

Випровадили дітей і приступили до суті-вербування, приготували, гартували учительські дії до виконання високо-патріотичної місії-переведення виборів в користь панствової державної партії.

Товро і чуло промовляв сам п. Інспектор. Все про той мессіанізм-посланництво польського народу - нести, ширити високу західню (з Риму-поцумат Заріччій) культуру тут скраю, на пограниччю Європи, серед того темного, близького їм славянського народу, котрий наразі не окредив себе національно, то-б-то не осмілюється на себе признати польським. Виною тому політика Бувшої Росії, що убива в них польській дух. А то давно би вони / Се-б-то ми / були би. би.

Поміжками. Чий, місія польського учительства тут на кресах,

освідомити приєднати той нарою Гал польскої держави і
 поступово асимілювати /політиці/ одночасно зміцнювати свій
 польскій, крихлий тут елемент - осадництво.

- Як отверто: - подумав Зарічний. Видно по іменю, то добре діло...

- Не хай там, коло Кракова, Варшави, Бавлятьсз в партії, а
 тут, на ярсаї - говорив піднесеним голосом - партійництво
 є зрадою національно-державною. Жадних партій, криває
 бюрократизмом в стій - всі за одну панствову мисту!

Ви є тут вожді, і на вас дивяться з надією ціля Польщі.
 Не вас без відповідальності, на вас спадають прокльони батківщини
 за неудачу. Коли ж єто, того я не допускаю, заловорив-
 заманів *поміженим голосом, допіро ось тут думає
 інакше, не почуває себе полком патріотом, накладає з
 українцями (Всі плещуть в його сторону, да на вобла
 загнаного в тут) то, - і голос зарешів - так, прошу зараз
 признатисз і забиратисз прочі! Ворочів і зрадників пан-
 ства будемо слідити і карати немилосердно! Бю

Говорив ще багато, але Зарічний вже не слухав.

Сумно, тоскно, порожньо було на душі.

- Чого ж тут сам отримав? - думав А, все вже одно... і став позіхати демонстративно. А дівче дочекався кімнату.

Хоч на дворі йшов дощик, всеріло, він тут миті зібрався до даму. Не помітно вислизнув в сідни і одягався...

- Брощу задержатися! - почув коло себе такий наекзавий, солодкий і влоє інспектора.

- Ов... Попався значить... - подумав і пішов з ними в окрему кімнату.

Починає сповідь... Говорив то наекзаво, то гоетро...

Тко просив, то грозив, але нарешті закінчив тим, що коли в його селі не пройде панетвова мета, він відровидат посадою, а мочечим і гірше. Бо на него звернена увага, поліція стечетить і пр. Що ви скаже на те?

- Пане інспекторе! озвався коцуро. Щоби пан зробив на моім місци, коли б ось наша ^{мат} Гуманувана йти проти свого народу польського?

Ткого мов оароном оларив.

- Що то? Пан не хоче розуміти... Кіба українці - в нація?

Жуць пап то! Уо пап зваріова? -

- Ні, п. і неекторе. Я прому одного - оставати мене
в спокое, нейтральним. Дав слово сесті, що не буду шко-
дити, але робити тоє, я не можу. Бо коли б хотів, то
не чою не зможу з сеном зробити. П

Просивеши цюро. Той махнув рукою - погодиве на нейтра-
літеті.

- Ну, ну, побачимо - казав прощатиме.

Цію дорою плескав дощик - зімовий, холодий, до-
курливий. Був голоден і злий. Голова боліла од всего того-
говоріння і влодування.

Ось і сено. Здале у себе в класі заувачив світило
Доокла будинку ходили, товпались під вікнами юрми
модеї, молодіжні. Свист, галас... В класі теж повинно модеї.
Був збентежений і злий. Ввійшов до класу. Хтось од
стола промовив - ~~завсе ніби знайдений~~.

- Селянство і робітництво ціної Польщі без ріжничі віри, наліо-
наліоности повинно стати одною лавою, одним фронтом і
оддати свої голови за свого партію?..

Знайомий ніби голос. Зонера до серединки. Так і а..

Се Віте, Федка, звання в школі Індиком, через те, що мав
завши міну саусь будючю, придурковату і задержав завши
з кимсь.

Привітав і просив скінчити. Але той протагнув ^{свої} ~~дани~~

- Ми не повинні-краще-слухати отих своїх підпанків
що називають себе українцями, аби піддурити нашого селя-
нина, щоб подав за него свій голос. Вони є паньки прикво-
стні, зрадники пролетаріату. Голою українцю буржуазію.

Робочий народ як українці, жиди і поляки повинні йти разом..

- Досить! - різко крикнув Зарічний. Через те, що ти
влиз слуги самовільно і баламутити народ, я не даю годі ^{ти.} ~~говорити.~~

Люде з цікавостью поглядали, що буде. Федка той-б
ще говорить, але Зарічний його переривав, залуцив.

- Люде добрі: правив вше свої. Дотіро що йду з містечка
був на такім-о мітіслю, чув що поляки говорять, жа-
дяться про вибори. Ішли? Нарядили щоб великі поляки-і помі-

щик, уредовць, і селити біччи, і родітних буржуйних ^{ици} іти голосувати ~~в нас~~

всіх разом. Проти кого? Проти нас, українців взагалі.

А в нас що? Да в баїні, лебідю шкура й рак, каюндий теляне
в иншу сторону. Партії. Ось сьогодні сей чоловік казав вам
за його партію господарство, бо вона соціалістична і сподіється до селян
і робітників; а завтра прийде другий з другої партії: ще
лівішої Назве село буржуазом... А поговіри і третій
звинуватить. Є їх до безліч тих партій. ^{соціалістичних} Хто ви їх
розбере, котра вам права селянська? Та й нащо ви їх роз-
бирати, коли і так видно, що то сить дурна робота
Ми не маємо ні одного поля, коли поговорились на
стілочки партій. Тут розуми здоровіє каюне, коли
на нас полєки пруть разом і робітнички і партії шоб
знищити ^{нас} то ви повинні ставати разом шоб оборони-
тись. Чи так каюну?

Глянув на публіку і зауважує якусь неневійену
страх-сикають, кивають пальцями. Що це?

Озирається коло себе - Поліціант - Стоїть, пошипає рід
так зморядно.

- Добре добре. Може пан далі говорити, я все запам'ю.
 А ще і урядник полтвкий? Кіровник шкони!... - хитав головою.
 А що зібрання одарив тут? Пан? - звернувся до Федюки
 Дозвіл маєте?

Моде тихенько, споренко виносилася з сани, роз'їздила.
 Федюка теби хотів ретируватися, та ніжко вже було
 Поліцієм його арештував був. Ледаво Зарічний
 вблизав зайти до себе. З'явилася чарка, добра закуєка
 і про арешт Федюков

Нарешті всі розійшлися. Липалися в дубок з
 Федюкою, котрий перш був дубовим ^{трупом} але втаївши чарку
 повеселішав, розм'як.

- Що ти знаєш партійним агітатором ^{стає} (заговорив Зарічний)
 Дивно одиак, що тамеш крайнім соціалістом зробивеш ти, коли
 як я знаю тебе, був таким українським державним крайнім
 був мидіє. Пам'ятаю містечко Г. на Поділлі, коли мене поси-
 лали тебе уломонити, або ліквідувати?

- Ка-ка-ка-ка! Пачешта... Дак в багу, то ти таким са-
мим мимивае дурнек, еким був-носиме з ідеши...

- Шілки не блазний, а кадим серіозно-на віщо то
пуставае темер баламутити людзі? Дак в багу, ти не з
переконань затесавае в той мадор. Не вием тобі
жвадне сумління не дохучае? Ти вием не молодий, а
такоого дурня строїти. Дак ти дивиме на те, вее?

- Тм... Дак тобі сказати. Дивовае в на вее, по-перше
в "плевательной точки зрїенїя" зоврени да то говориме
у босєжів, а по-друге - треба-же мені з чогось жити, ро,
то треба і ворожити. Треба-значить зєрати... Дак собі
ти гадати?... Най гому в не можу баламутити, коли
всі те роблять? Що в ліпший, чи гірший?

- По чекай-оне... Ти сам собі керечиш... Яка-ти тут
тобі користи, скажемо, матеріална, з того баламутїва?

- Дак-то, яка? А послом може буду. Добрий і лєкїй хлїб!

- Ти? Послом? Чи ти при своїй пам'ятї?

- Ка-ка-ка-ка! От тобі і на! А чому-же ні? Що в гірший за когось
там?

Али баг не чув моїх промов... А шкода...

- Ху... ти Боже! Але як то нахабство, глумота, цинізм. Ти опам'ятайся.. Тисяч, вождемь народа! Треба-м мати деякі заслуги, погнуті обов'язку перед народом. Здобити, виконати, такт, розум політичний, деяку мораль, принципи чи що... А ти ж... бієш Бога....

- Те-те-те-те.. Мораль, ідеали, принципи, цинізм і пр. Модні слова... Брудна. П'яра! Носитесь з тими сльозами й дурень з етучною. А що з того?

- Точни! Ми нічого не договорились. Лидиєм спати. Скадав рішучо і став стелити постіль гостеві і собі.

Перед сном по кривичці перекрестивсь і став одмовляти коротку шоденну молитву.

Ка-ка-ча-ко! - тричуб за собою. Тершим раз багу Богомилного інтелекента. Новина! Снілвєв гість.

Зарічний скоріше кінчав молитву і озвавсь серіозно.

- Переставь. Сіі теми краще не чинай, бо посварились.

Краще вне оповідай що про себе. Де був в війну в революцію...
Знаєм стійно і конетам.

- Добре! Як оповідають, той оповідає. Оточі елюкаї і
вразумайся, неїтис поугітелне, сам таким станем
ди і. Барив і гонубе весто по стіті і ванис очю
переконання, то все воно ^{наєбіті} (срунуда... Сукма-суст, як
говорив в св. писмі: Барив, і тебе і сам побю.

Оточі звідки нагнем? Заван просто з революції:

Знаєть, починається кажда казатися так....

Був і на румунскім фронті.. Властиво не на фронті,
а поза фронтом, при інтендантурі. Поставав всім...
мехдам, армійкам, чиганам... хто гроші мав і сирій.
Салдатом мало що минало. Крадію у нас йшла на ши-
року руку, безпечно - ввезд тепла була компанія. Там благо-
родні, полковники, капітани - спритні були злодії.

Троші пили рікою, дівчата лени шов мухи до
меду. Та в мене завелась свод етала коханка - Катя
Х...ва, князька. Шикарна жеманка, тільки рожева,
буддлива як кішка - одного мужчини її мало було.

Але і мене трімалися - боялися... побивав часто.

— А вінка? Замітав Зарічний.

— Ага?

— Твоя вінка? Ти чи менше до війни їздиста?

— А-а? Он що... Та вона десь на Саратовщині мила з біженцями, подешимого заробляла на хліб бігна. По-б-то, по твоєму, я мав би єї брати за собою совати, Маруку таку? Ра-ка-ка! Та сміх молодий.. Та на шом ком не такі траплялися. Добро! Ох, і в рога не буде краєц!

Та тут трях царя по шапі - слобода!

Салдатів заворушила загомоніла піши салдатени ради
Прудятів Нордженкі, а я думаю - не біда! Що я-пак?

З діда прадіда калці мужик. Ніскаї крови не пів.

А до того я мав одну розумну приваку - не задаватися перед салдатами, не задержатися. Та й пощо?

Вони не знали, що я такий самий мужик. Підчив часо
З ким будь. За те тепер я і став червоним - точив балдею
по полках про ту слободу. Мене й величали і делегатами

виправив на якийсь з'їзд військовий.

Добре-думано. Тільки що на з'їзд з поспіхом, та й обідаєш там ^{шопом} без мене. Та й да з Катерою роз'їздити по матушкє-Росії, вдовж і впоперек. Впершій класі і безплатно-депутат. Медовий місяць справляю з нею. Той грошей ще не бракло-в сі і в мене. По дорозі зайшли в сі маєток палаць князівській. І зарекомендував себе часом. А шани! Ане за те мало не заплативав своєю шкурою. В свої селяни слани на панський двір, погани грабували мордувати панів-слобода значить... Легко висид в одних подітаніках і вирядував Катю. Та в неї вже тепер нічого не було-ні маєтку, ні грошей. До того й надокучала. Утримувати її власним коштом мені, не цікаво було.-Роз'їдимаз-кашу. Потішилися, твій годі. Куди там, не вче. На край світа-каше-ніду! Залиш без тебе... Отакі...

Е е... Паша ти-каше-нід три вітри! Бо як з тебе приверу, то і ніхто не найде. Нашому одвезав.

Заїхав з ото блухачом в Київ. Там вже Українці будували - центральна рада, Об'єднані і прогаз Братів. Штатамось масса дезертирів-дармоїдів, з котрих ~~жало~~ там з ваших задумав організувати українську армію. Примазавах і до екогоє там полку, імени екогоє гетьмана. Щоби думало, з томе малоросе, українцех знахить.

Але шом багу, жадної користи... З тої України я з козла молока, таї шомо надії впереди. Махнув назад до свого фронту. Але і там вже все розлазилосе Салдачина Верховодила, одічерів-Мордешків Биле. А з її почав працювати здилом ехризь. Зате мене бах! і вибірають полковником! Батько наш! - кричати. А екий там з мене полковник - як з клопца батіг!..

Придививес з до весло і багу - нуєте діло. Ніким і нічим командувать, нікого і ні звідки поєстачати. Живалис там, шо обдєрали грабували селян-циганів тих. Череничина фривилла свої дні. І кажу з до свого полку: - Ідіть собі хлопці додому! Чого тут ще докучати людям...

Здаюнки дякують мені. Поздїїлали шапки, кристаль-
на вдоваша вволю! Ахти

Литалося коло мене дзелтків з пара голворізів бездлинн.

- Кудди ти ми підеш? кажуць. Возьміть вше нас, батьку,
з собою. Кудди ти, тудди і ми. Зорганізуємо шапку то-б-то пак
зможить і будете внас за отамана.

Добре. Гай буде так. Щоби ми будемо родити. Підемо кибда
на ту Україну, може і собі що збудуємо. Гайда!

Як раз поетим. Там вше все котилося, лінилося як в
кальїдоскопі. Череничина, українці, большевики і знов
українці з німцями гетьман, дерикторіз і т. д. . .

Дивуєшся, як зносив головик голову на плегах і виїшов
цілий з того всею. Ми, то-б-то мій пак ніби, завши
трималися кунки і потрпалали орієнтоватьсь в свій час

як то кажуць-куди вітер віє. Що-б-то до того хто елоніциї і брал
вєрх.

- Паршивці-заворвал! Возічний, обертаючись до етими.

- Що? Згада! Головним чинком-тут поверуєш, аби

утриматися на повертні, не піти на дно. Що-б-то як кажуць

товариші, не попасти «в рясод». Мої хлопці і вимогу-
вам настрій має і поїтрапляти в єдиний гарячий час по-
вернути куди треба. Про ^{наше} ~~то~~ було В. Винниченко...

А славний мужичина отой Винниченко, гарний. Каж-б
я був жіночого образу б в нею закохався. Що отойи казав
про нас тоді мав... «Синки-базарники. Зрадники», мовляв.

Дурниці, дя! Нікого ми не зраджували, бо нікому
вірно не зміжили. Ми зміжили собі, бо ми з того змі-
ли як з ремеса. Стай доукило се - не безречно! Моги саме
стали вже всі закладами де будь, організовувати всіяки
республіки. Пилила така мода, як тепер на партії.

А я - думаю - що? Віршии за всіх. Намітив собі одно
містечко таї казав до всіх.

Тайда хлопці туди, організовувати свою республіку -
самостійну, незалежену ні від кого. А щодя?

Зорганізували і проголосили універсалом, котрий дру-
кували хлопці крейцой по всіх стінах і парканах і...

Кидати по згендівських епинах... Хай знають, що то в'яда!

Народ спокійний, могова ще багата. Харрамо в такім отім
містечку почувать себе повним володарем життя і смерті
отих дрібних людей! Гарем свій завели, чи то пак бардак.

Шикарний! Ти не спиши?

- Ні, не сплю! озваветь шуро Записаний. - Шу, то шурай...

Прийшли німці, на нас чогось напирало. Бідь! Сі не жар-
тують. Ми ї пришили на часе. А тут де не вздвез отой
Скоронада гетьман і почав будувать ового Україну-органі-
зовувать карателни отряди на село. Тай да хлопці туди.

Почається і у гетьмана. Почали ми на Полтавщини-
Багатощі кохли. Нарячено нежданно на село то до курку-
-Требував мене єдиім-такім? Давай все що маєм!

В зубах неси!... Не суть.

Настягали отого добра собі-дівають нікуди. Та і пощо?
Не безпечно знову було заседажуватись в однім місті.

Повстання семенюки... ну і вигада не надійна...

Наропилась осінь і зима. Знов українці, директорі: і Петлюра.

А ми під той шумок, поки ви там гошили гетьмана, та

німісів, замовили знову свою республіку вже в іншому
місті. Маме вже досвід-знавша на тім.

А все було у нас добре, поки прийлівез до мене Оккурін.

Пам'ятаю мене з ніколи ще, такий белодас.. Випали його
з німом за крадіж. Оккурнею його митишили, а забав Вік Сидір Сидір..

Та виріє, коби ти бачив он як, виробився, став похотий на
годину. Здоровило, морда як мажниця. Куде було у мене в місті чуж-

ником, та покрякує на нидів - Празодік! Празидібу-у-у!

Він тут мені і дінеував все. Порогив, поклявся по око-
мих міста, десь мітинги строїв, поки устроїв гран-
діозний погром дещувенській - некало! Спавив, змінив місто!

Мусіли ми кидати свою республіку і подати до вас,
до Теммори. Хтось дав мені рекомендація добру і німов

і отаманувати десь на дороні з своїми хлопцями. Та тут
у мене знов сів на карк Оккурін - його призначили до мене

«Гавковером» як тоді казали. Він і «контр-розвідку» від
качував нидів без потреби. Зміне отто було з цілого міста

заморених бородатих чуетів і командув -

- Співайте мені - „Ще невмерла Україна“!

- Ну, ми не вміємо - просяться дзедзи.

- А не вмієте... Що втікайте ви до бісової мамі, а то
хочо зрозумію, убого. Ні в розтіч, а ^{ні} до хлопців.

- А ми хлопці з ридишчя по них доганяєм. І ніде стіри-
людина. Правда, хлопці не стараємь попадати, а не
вскуримь ці ішв добре. Ноганій чоловік, ш не кажи...

- Та отоді то тебе і накаса на нас - послами знамить
розоружити, міквідувать нас. Хотіли судити. Та кого
там було судити, коли ми все другого днд всі керішши
до товаришів. А що ви нам було робити?

Ну, і в болоневаків у нас ми робили те саме. Правда,
дзедзів не вілшо було бити. Що ми викорували, вимовно-
вали контрреволюціонерів буржуїв - ~~душманів~~, вимали, топіли
панів, купців, попів, котрі не зуміли втекти загралиця.
Вскурив орудувал і тут „Леков“ - судив правих і вимува-
тих. Самогои мивав рікою. Та скудне митьо, та щож коли
нічого кращого в товаришів не було. Ми не спим?

Чи не ємо... чужо одзивавез Зарогини.

Смукай-єме. Птом що значить нам було не погано, але
впереді нічого доброго не було видно. Народ біднів, буржуазі
зовсім не стало, бракувало харчів вие і дма нас. Нікого
було брато-куркулі, не то що дурна буржуазія, чимі
ховать добре кміць і боронимє од нас як од вовків
Не навідим ти вош нас о-о! Оті поветання корті би
їх драв, нагнали на нас страву не аби само. Щодне
Ковє з нас не хватало - вночі, а то і в день се будє так і при-
душать селєне. ~~Звїрїли~~ На вреситі і Оккурті придумим.

Тай як не милосердно! Просто вночі з помешкання висунули
(в арта втікає) і тут єме на вулиці пошматували, роз-
кидали ^{кавалєрськи} по кавалєрах і зникли. До світу собаки роз-
несли тіло нещасного - нікого було і ховать нам ^{що будє} з Оккурті.
Там карали комуністів. А тут і мене лише піднесо
себе до партії зачислити. Тай богу, намурав є тут ош
всім-вєстрє зурїлі на мене. Пора переноситиє кудисі ині,
поки шкура ціла. Куди-б од товаришів втекти? - думаю.

Послав хлопців до Матна розвідати-чи не прийме нас ^здоброю Вія ^{те}моги і вгамує підмаршків на своїх гронах-„Тей куме не шурше в Матна грони завелес? Добідамо тільки, що і в него тонко-Ісі там до біса його грони!“

І тут я згадав про дону свою про ту „Волни не забутьт- і про помів, що там розвесподарилес на добре.

Мої хлопці давно оповідали байки про Польщу - про той хліб, булки, сало, горілку чисту, вареники з сиром і т.п.

А тут вони самі і налетіли з Петлорго на нас, і Поперли нас аж за Київ. Потім під-сього під-то погам тикати. Ми за ними, а вони дає і опермадає під Варшавою. Тут вже стало ^{не так} їм весело! В товаришів бачимо немає жадного ладу, немає що їсти, а тут появили зуби наставлетоїв. Ми і мажум компанією-пересилуємо до помів. Як раз вночі. Погонали таки тую плу-бюю братію назад на Ми опитили Варшії Балаховича. Хороший генерал, тільки що дурний за те, що дозволев Ісидів кишити. Пудете діло отіо колошкати мордувати

Бідноту, котра нікому нікого не винна і грошей не має-
ні користи ні толку жадного. За тею і зникло те все
скоро- як дим розвіялось. Нас зниквудували без всякої це-
ремонії. Не так як ти. та така та! Тільки невдзяність,
подумай тільки- пугалим в світ босяк, вимк, влодник!
На зелену папу... Будь мов братва! А мови, радника,
етам, як то казуть, зрадниками, іх же ойцизну рятун-
вам. Коли б не ти, ще хто знав. як би було повернулося...

Розлізсь мов рудіт мши... А тут як біда, то біда...
Прихлюкнув мене тідр і дово мучав, .. пидмстий, ново-
потий, вєкїї... Смерть в очи зазирає... Лежав в
шпиталі, оцучовав поволі. Балу збратоїтєд вше мене і
виписувать не питачоїсь мене, чи я маю де поїти,сь,
мо їсти. Задав я тут про діїєну дому свою-родину
жєїнку. Уточєє же там дрєє с... Написав до сєє...

Через кілька дрєє і з'євилась тут мєє жєїнка, голубка.
Рада яка, що найшла мене! Вона же писала все час до
мене, мучала навіть, а я, признатия, не відповідав її ніразу-

не було часу й охоти. Жінки, старушки, всі ^{воно} така
не гарна. Жай і всі думаю не красавець ємий. Сивів, м-
сів-голова мидла ^{ніс} ~~з~~ тїру. Забрала мене до дому.

Вираточила, одкормила мене, вино, місо купувала. Оздоро-
вів, одив, став чоловіком. Огидувев і вдова. Те...

Тадже і єновна господар. Катина поправлена, опо-
ріджена, клучка, хліви нові, конячки які будь, корівки,
свині, хліб, сало і все своє власне. Добро! І хлопчина,
синок мій, ось бігат подворі- дев'ять мт, учень-пестун.

І то все жінка сама зуміла працю здобути, утримати.
Надзвичайна людина скажу тобі. Сам навіть дивуюсь
часом, нащо так бог дав, що такими надлюкам, скажемо,
як от я, бістаються, наче в калорозу, такі жінки!

Трацьовита, тика, розумна, чесна! Вона з простої
селянської сім'ї, скінчила початкову школу, але книжочка
читала більше ^{ніж} як я. В Росії сама бідувала і нізким
не злигалась. І тіпідась же до неї, бо гарна була ще тоді
на вроду. Взір вартій наслідували. А мені все працю, як таті.

Що ти скажеш на це?

- Я скажу те, що до сього часу я не зрозумів добре тебе. Все часе балажки вважав тебе пропащим чоловіком, екотинком, гадою, котрого тільки роздавити треба, а допіро бачу, ти сам признаєш, що ти ^{ще} зовсім не умерев пойдіть про добро і зло, про твої ідеал, котрого ти хвалиш, вона дійсно світа людини. Сам себе признаєш негідним чоловіком, знаєш, ти ще не бєть тим остаттнім негідником. Тимим слабий, звязкений, нещасний чоловік ^{ми!} Мені тебе жалко!.

- Та ну бо, годі, не кажи! Ще розплачешся. І нічого мені, твої компліменти. Скорай гай!.

Так-думаю собі: Фіг мій, з дїда-прадїда зміши з хліборобства, а з то що, не потрапило?

Взевез до господарки-краї в полі, та коло долу, в кущі.

Мляко! Руки болїдїть, квіти полиють, рамо ватавати не хочеться. А ще отї почлїгі з кіньми в полі. Под кущем ото дріоньки, скупившеє, мов неє; кильнущи іодївки, аби не каробима

тисоди. Кляпоть наршиться ова баїшеє поть лочити, бо тут

тобі не те, що, „республіка самостійна“ десь там. Це боти
просто кидати. І судити ото, або ледкиш, не можна засудити,
бо дощик за конір канас, кошар в уроби двайтує, стара
шкелю не аріє, зуби цокотять... Іділія сілська...

А вдома Василь Борис і картопелька, бодай вона пропала, і ви-
нитки не ма за що. І праця, праця сіна, волхна, дурна...

Остогортіло! Задумав шукати знов легкого хліба...

Вдарався до панів за посадою. Ого-о... Починай. Балато
нає така в. Наянство, курси треба-грамафіку, істо-
рію, географію, ушити. Продав я конячку, справив одячку,
книжки і махнув на курси ті. Подтягнувся
по дражоні, малом в зупка і учусь. Гей, тай пудна-де
то робота в моїх літах, по тому велику, ушити грамафіку
географію, зубрити ті на пам'ять. Ну, все одно, то она-
кідном нескудитись. Але що з того, то учавсь коли поса-
ди таки не дають. Треба, кадеуть, мати, заслужити
зауфранне-довірку знати. Чого не бувало.... Ну, нічого.

Тримавав я в міні за шкробага і слухав вислухуючи на

те „зауфранне“. „Тай як же його висуржати? Ах м'я-
чай тай і вирай. Дав Біс З тай. Отот і і пильнув
таку патріотичну промову - помазав намів м'яв медом
подуші. А сам ксьондз словоу пуетив, цілує мене в голову
Клонуло знанить - думаю. І справді - посаду дітєв
Велике, замовчене село, гарні молодичи. Погув і себе
знов вільним чоловіком, пуетив тут корні і затів собі
коранку. Гарна молодичка, а чоловік дурень.

— А ємішка-єи твоя?

— Убоги ємішка? Трацяє на господарєві. Требаєи тай його
пильнувати, тай не возитяз-єє мнї з нею по школах
Ну, а ємішка коло себе єкаєє треба - нездорово і не при-
век без того... Та тут знов біда - інспектори мене-
рішані. Скрїзь тобі мішаєєє, тиге носє. І те каже
не так, і те не так, а те і нієк... Тай пудна ото
робота, возитязєє і школи з дітвором, дикати, нюкати той
спорід-одвух. Мєхнув на все рукою і і провадїєєє єє єє буд-
бачив, всеодто на тїє посади не вседєєє.

Чудно-б тут, думаю, ще старі вичути за легким хлібом?
 Пронісав в поміж модри, що вигодне діло партії. Давай
 думаю робити муру-буру. Пошумів, пошумів, де треба і де
 не треба, замесав в партію і... Вліт-вилетів
 з посади. Не біда! - думаю. Пошумав де інше.
 Постарався трохи і попав в в'їти.
 Рай на, кажу в тобі, посада, як кадри в хлістане.
 Будете могли щодня винувати. Се-б то щодня мовити
 буті к'дшим і нікого не родити. Ну, шаха, побачаєш
 і пр. Головне, тільки треба уміти себе держати.
 Але не втримався, вилетів - не вірать мені. Та оті як
 раз завчирилося тепер з тими виборами Давай-думай, попробую
 ще одну шпунку - чи не вдається потрапити в поліс. Шчою?
 Доготив, не договив, а побігти можна. Як тобі здається? Твори-
 ти в в'їти. Сяднаш наговорю сім кіп грогані вовни і вони мені вірать.
 А до того в, тобі скажу по секрету, наша партія має гроші, шаленні.
 Чорт їх знає звідки беруть? Та ти вни еши, чи що?

Зарічний Кропів та єсь не на туррамно. - Ну, не вай еши в дури-
 Повернувся і Заєць. А Зарічний не сів-крятивсе, шмирич-клов коєс. ☆

VI

Знову потяглися одкоханіті сірі будні. До того ні вийти куди, ні розважитись чим. Наз селам вже нависла мов змора-дурота терор перед-вирборний. Невільно було дебудь збіратись - особливо в „Провіті“ Велка, культурно-освітній праць припинилась. За провітєнами сіз-кувала-тилювала поліція, котра що-дня тут вешталась (тилюрована і тайна) і переседжувала то в пона, то в дєка.

Обговорювали, що дєк присуджується допо-сали, за що побирає салідну платню оу ддрек-зиби. Через те вєк бовєд один другого. На-віть баба стьрєсам мамит дїтєи словом „полїтїка“:

А протє газети, лєтєчка, номерки і то крайні соціалїстїчнї звїдкїлєв лєтїли-сєдуци на сєо цілїми обєрєжками

Тільки ці крайні ліві не боялися нічого, сміло конкурували («не якістю, а кількістю») з правобіговою партією, котра тоді засипала село своїми листівками та плакатами.

Вороги села, вороги того теплого народу, видно не жаліючи силами гримли, аби через збаламутити піддурити той народ.

Над всім тим Зарічний болів душею, бо погував себе безсиллим, безоружним.

За те з похвальною енергією працював в школі з дітьми. Тут завжди було гаморно, весело-грітвора жила своїм життям. Старався тільки як найкраще керувати тим життям, вносити в нього щось нове, гарне. Накупив гарних книжечок з малюнками, казочками. Розукував нові пісні, комедійки до вистави і т. п.

На програмі міністерських, методичних і різних

притиски влади мачує

- Все одно змінюється, думав і... Чув своїм методом який диктувало йому життя і довбів.

Зате наука в него проваджена умірно і в рідній мові поступала скоріш темпом вперед.

Навіть польські предмети - як мову, історію, географію у него діти опановували і відповідали далося краще а ніж в часі польських і то кращих взорових шкілах. Строго через те, що діти в него були добре розумні і учились з охотою.

Тільки часом доходило до курьозів, коли ту історію чи географію Польщі діти часом брали за оповідати проєт по своєму, по українськи. Та і то це не біда, а біда оті отверті івні коментарії при оповіданню подій-фактів історичних.

Сам не знав (не почував себе до вини перед нацією) звідки в дітях бралося таке ворожесть до того

Паньства і його історії, бо цілу ту історію вони
видно розурили по своєму і... не койімі ніх не переї-
матиме з душою патриотичною. Тростин уявляв
створено ніяково-шкодо праці автора підручника,
бо він замість патриотів, викочував ворогів свого
паньства. Наприклад, старші діти брали до
читання з бібліотечки шкільної „Огнем і мечем“
Т. Савковича. Оповідання зміст, ділимсь вранці
-Боже, як вони раділи радістю свого народу
казаків, і як сумували його сумом.

Отим задоволюючись своєю працею, незвер-
тав уваги на загальне життя села, околиці.

Ввійшов якось в свою коміту, заспокоїв і не
потрибував наших розваг.

Та ось трапилося знову розвара-весілля в
сторонах. Він був сирота, ним тілом вдова
з сестрою, родичів мав не багато і так працю

цього грішного буття в нево Божественно-святим і
всесиллі, що тому не вистало жодної стійкості
духу відмовитися. Бо йти на весілля він
не мав до тієї мажорної охоти, у вірний був
досвідом, що і там може йому шось трапи-
тися скандального що знову може відбити його
з колії і твої душевної рівноваги.

Та одне несподівано для себе здобувся і ні-
шов на збір і після не казав. Весілля вишло
гарне і спокійне. Першою привітністю для Зарі-
ного було, що тут був і дядько Триця, який
тут був дружиною і батьком і розпорядником.

Спокій і порядок був забезпечений, так він вірив
в дядька Триця.

Але як то гарно, урочше починався оті
весілля. Коли всі поїдали на своїх місцях, стар-
ший Божик встав і прокамментив голосно каже:

Але в той хор вимавес те оди, моє по-
сильний голос - сиринка.

Тоєро доводила кривуло хором сиринка
Щето виводила найдрібнішою викрути-поїтка ме-
лодіє. Здавалося хор тільки казав доламував
слова, а вона сама вистівувала вилвала пово-
сом акійсе сум, жали, поре млякала пово-
ло, бо мелодіє була якась урочна поважна і сумна

- Ступило з на гуляну, гукну з на рожину

Збираєш рожинку всій день суботинку

А в зобра в неділеньку поїдем по дівоинку

- Сиринської, оздаєтьєсь. І сиринка

першо кагана іншу мелодію те думніну, ніби
спровді зарожесив хітос над поїтинком.

За нею засівав хор

- Ой одиши Тоєноди вороїа

Бо садитьєз на посау сиринїа

Дрібненькіим сизонками вилват

Бо рідного таточка немає

Бо рідної маминки немає

Всі голоси вкінці пісні чують задріжувати, задралю-
шувати. Зарішши пилув по обличчях - у всіх котилась,
слюди, баби сморкались в хустини, чоловіки одвер-
тались і кулаком стірали некрошені слизи

А молоді, він був дійсно сиріт, узяв голову
на стіл і пладав-ревів не стримуючись на всю
каміну. Шось залоскотало в грудях і підступало до
горла і по обличчю покотилась некрошені слизи.

А нагто та екранка так жалібно голосить
Виводить сумну мельодію, аж шарпає рідне
по нервах, ^{мотає} ~~летить~~ ^{за} душу, витіває слизи
Співають галі...

Шлих зозулку до неба

Бо нам таточка треба

Бо нам маминки треба

А соловейка на Вкраїночку

по своєю родиною.

Соловей летить-родина їде

Зозульки не видаєти . . . . .

Не доукамає, не викикала зозулька з того сльїзу
Батька-матері прийти поблагословиї своє
дитя на шлюб таї потішитесь його і своїм
шасїдм. Всеї плакам, але як... На позофо-
нах рідко бачив Варішчиї такії ширї зарамкї
плач-жаль. А що вувало його? Нісїм

„От де моєє наша слова. слова Україн-“

Іху єи чудодїїну силу маєть отї пієні своїм
змієтом і мелодїєю, коли заставили плакати
отих грубих простих загартованих бідого мо-
дей не зратом до сантиментів.

Але єи майстерно державо в скїлїх сло-
вах зумів знамованїє той єтос-невідомїї народ-
нїї поєт таку величаву кольорїїну картинку-

Соловей летить-розина где...

Зозульки не видати.

Як дивий, стає в уяві образ, як на покіт веселі
салов'я зіймаються на весілля весело рідні з
України... а зозулька десь у небі круає круає
не може викликати з того стіню байма-кеньди

Нарешті встала застола, хресні под
гословами молодого светлим образом хибом
а на дворі обідали „житом пшеницею і гр
діленцею (голю) і виграша до дівки.

В молоді знов одбувалися ті тираж
киткі чинності - ввозили з кофори, рознітали
косою, вихри містя (намістник) торги-пере
ри, саушанна за стіла. Благовітень і обіва

Два чиннія сі чинності показався би дитя
комерційю, але дитя сіх людей, що відігравали
комерційю, були вони дорозі і змістовні —
Стільови поезії було вношено виками, що вони

Соловей летить, родина їде -
Зозульки не видати...

...тає в уяві мов жива картина, як напокик вес-
...го солов'я з'являється на весіллі весела рідня з
...країни... А зозулька десь у небі кукає, кукає...
...не маме доухатися, викликає з того світу Батка-нема...
...Нарешті встали з застола. Крестні бабо-маї,
...благословили молодого своїм обрадом, хлібом... На дворі об'їд-
... "житом пишаницю і доброю ділянницею/долею і вирад-
...ми до дівки.

В молодій зриву погались ті самі традиційні чинності-
...вводили дівку з хомори, розплітання коси, викуп мисей, днів
...логого, переторги-переговори, саджання за стіл, благословення
...івання і пр. Для чужинців сі чинності показались би
...пось дикою комедією, але для всіх людей що відігравали
...комедію", були вони дорогі і думстові. Стілока
...оєїї в них було вложено віками, що вона веймивовою

чарувала кожного. Той же те зване з мудо-
кого історією - викрадення молоді - викри і їр.

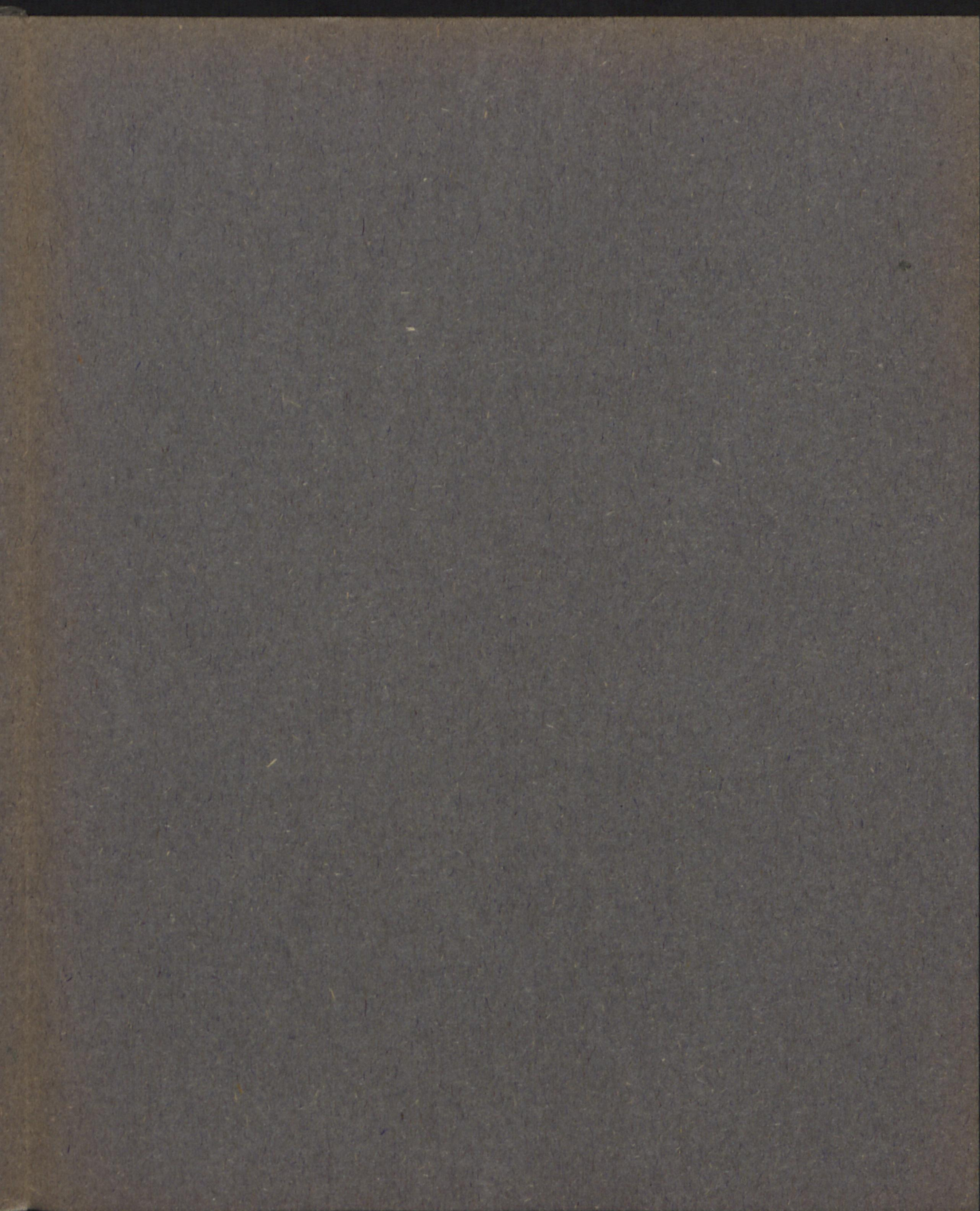
Отже коли по добрих переговорах, торгах віднайш-
ли молоду серед інших дівчат, ніби не знавши,
котрої бояри шукать і ввели її до хати, то
тут було її погано на ділі і приступлено до
розплітання коси - символ закінчення дівоного
чистого, безшурного життя.

Косу повикен розплітати брат-вдовий, бо він її
продав уже в неволю - він спілнух її ворогів-^{бояр}~~мужи~~.

Отже винувати за нею маю Флімтов сирот-
ливого ~~контину~~ брата молоді, щоб розплітав косу

Той неспиниво, боком підійшов до неї, став позди-
чавши носом і став невміливо плутатися в
косі - розплітати. Та тут його вже вистригли
молодичі, родичі "закісничі" котрі почали розплітати
самі. Попилла злову уроженця сирота кіска -
під аккомпанімент скрипки -

V

A gani uso?

Pozgicr VI VII

22 | 53 | 24 | 5

Пенни заметно

Розги VI

Чом не кувала сива зозуретка
 Як сади розцвітає
 Чом не плакала молода Ганнуся
 Як тебе ганитамі?

Ой з-яи думала молодесенька
 Ставовіло в карті грат
 А то він мене, мене біжить
 На мене пропиває.

Керай по ніделі та мій матюк
 На широкую куву (матюк маю)
 Щоді загади козичі хвилі
 Свого ріпу дитини
 Серпид з руюк сизокоди з ором
 Нікову матюк гайм.

Так з нісело посадиш за сін і
 з малодіи, з нісело бласовілим, одсівам і дозрєтє
 Виродкам

Коли повернули з церкви зі шлюбу і розносалося „справжньо-весілля, се-б-то безперестанна музика, та шаленні оті танці з приєднуванням сороміцьких пісень, Зарічний зібрався втікати до себе, але його не пустили. Зібрався добірна компанія „тихих“ тандів-співаків, котрі засіли в окремі кімнати (валокіри) і затемили майже самото його до себе. Тут було якоє затишч^{но} тепло і весело. Чарка ходила собі побіля до окола але все таки ходила. Починає ейти якої рід вмів. Зарічний настільки розкошовамо почав вже верховодити за столом - припротувів до чарки, доводив епівом, декількував оригінальні вірші - вичукував різні загадки

Наприклад дуже добре вийшло імпровізація віршика. Се-б-то під заданий тон всі збирали удаючи ліру і під такий аккомпанемент Зарічний

співав „Лазора“ настільки ж еліністичним манером
тиснув блекотливим голосом

ще крім вийшов симфонічний концерт-мо-
літня. Без компанії Белькотана наре-
тиди ~~в шабас~~ ^{в шабас} - один кутло говорив-завад-
чи голосом „соснові дрова“, другий „осикові
дрова“, третій „березові дрова“, четвертий „ог
Володимир до Володимир“, п'ятий „какі буде“

Всі ті голоси покривав Зарічний своїм тешо-
ром - накривався рідким рідком з піднесеними
руками співав, начебто ^{завадчи} ~~завадчи~~ як зарра-
вений рабик...

В вальсірі стало тісно - перестали
танцювати і тиешувсь всі сюди поспураєми
„цікаву комедію“. Пішла знову чарка зі
збілшеною компанією. У Зарічного на руках
отинилась знову якась черурна молодика

Не вдерюнався щоб не поцінуювати. А туди
 і чоловік той молодий і вліз. Все взяв
 і Тамна. Усе говорив йому. Чув себе
 зовсім нічим і розумів, що треба вте
 ратися до себе. Здав на чужі руки - його
 одяг і привів до школи. Не розумів навіть
 що він - згадує Тамна.

- Ну що - митарь засинає, він і розрива
 дабава... І він там по Європах може по клубок,
 театри, на виставках ^{розважальні} а ми самі себе розважили
 на креслах, на всілях... і ганьмо туди
 горілкою... Ну то що... і ми моги... кіда ні?...

Зрозумів - очує в другого гуд коло десь тої години.
 В самі шкільні діти підняли такий шарварк гар-
 мідер аби школа дудила. Треба їти провадити
 науку, а туди голова, голова болить аби приїти
 В роти своє погане. Похмілює-б...
 Іх на тес, аби вводити Тричі з пилити і заучивати

Підкреслює, одиш.. Між нами провадити науку білом-мемі нормально до кінця,

По науці мав оготу ще нічим на весіль, але тут заувачив на столі якусь чужу свіжну картинку-мемітвну адресовану до него, затована вторайшим числом. Не з поштом.

Що це? Знову та ж масинна особа? Ага...

Повідомилається, що сьогодні у него виласи має бути віче передвборче з панствової партії. Буде пачиця "Тебе змусять говорити до людей, агітувати. Краше серише на той час". Так разів сій невідомий "доброжелатель". Але хто він?

Звідки має такі інформачії? У кого йому треба від него? З якої партії сід отика?

Питав дітей, чи не бачив хто тут коло шкoли чи когось постороннього, село посланця. Як він між берути мстивну пражо йому на сій. Сіба в ночи, як спав. Школа була не заручена.

Зрештотом кой буде ти ебди не відроми, але жа-
да його добра - скривити се треба

Поїхав з Арсенем до сїмачиї, а зтидеи до
міста. Там і погував... Стобував де торо зі змано-
мост - прилегував до настрого.

Тла розібралися трим гоноро туду до було. Пер-
шого, що терор, сваволя влади все згорове свідо-
ме національно і соціально пригнобила туду
шля - верици були переновтсєні. В той сє
час коли крайним партизм - ех правим, так
і ливим все дозволялось. Ушля своє дико
агітациз-ваканиз. Один дурого сїмареваз
передбрати пригнобнотсє все до того темного
сєльщина. А сєльщик повтав. Шоеє поради-
ти, вказати, розирити правду гоноро було туду до
Токи поучє те своє правду сєльщик, перш
поучє його коніци і замисне... Ахем...

Зауважив, що за ним ось дурині десь свізнуть
 скінце добродій і понарабавсь взаємужу з инею
 Аноло помужуз винагратого низвозого доємолубе
 го штом. Коло шком змову не лад і зми-
 шкениз - помамані мерзи, дріжінка. Крудем
 по землі і по стінах маляти рваніх адрин
 плакані в візозв - все мої наубембової перті:
 Видно хтось їх тині літв вора і вво-
 ражн їх штось ртов мурт.

Трїйшов Арсем і розказав все переді сего
 бира. Знарїні добре вестані, що він тїні
 до патїно поліцаї дурне бум не вдоволені
 мо шов не бум. Чого їм кїмінос? ^{Чого} Мої компро-
 мітації? Не інаре.

А модї бум вобно-зінам мучом з цілого села
 аби шурани. Уредовані аїтатор говорив, їм, екі то бла-
 годати потехуть на сего оз уреду, мої коли сьвде

всі як один будуть голосувати за ту угодову партію
 Говорив про дешевий кредит для селянства, рідиш
 школу для селян українців, про осушення болот
 на Поліссі, про скасування поштовою тарифів
 то (!) про дешеву землю в панів на довгосерогній
 виплат, про свою добру адміністрацію і пр. і пр.
 Одним словом «масареке і варене ціленим курка-
 м» як то казуть. А все ^{те} доверились мені
 звалював на отих українських посіб-гайдамак.
 «Вони люб' все дурять все, а казку обдирають
 бо ось які гроші подирають»

А моє кінце хоче сказати що, то гроші їдуть
 нам всім... Об'єднав «вільну» дискусію...

Моє люб'راین, видно боїтеся... А скажіть,
 то валькі моє скажіть про ту правду...

Та кай тебе зна, чи то все так вільно, як
 кажеш...

А як ось один селити осмілює...

- А хто-то, каже, вигадував у Польщі такий закон, щоби з калік брати податок за те, що вони не слугують у війську? За? Може то посли українські? Наприклад з каліка, має одну коротеньку ногу, до війська не здібний, той до роботи не здібний. Милу на чужій місці, звідки-я з нього платити ще податок, коли мене люде з милості утримують. А таких багато в Польщі є. Чи то ви справедливо брати з таких податок?

Оратор замислює. Стоки зібрався він щось сказати на се, озвався другий голос.

- А по чийому то приказу нищать отак наші ліси, та вивозять за границю? Чи то вони так за нас дбають, що нам поліна дров нема де купити, бо громадський ліс заборонено рубати а он купити вандуть в певні такі предрічкові ліси і кудись везуть ось десь іти жук? Хто тому винен? Чи посли українські, чи Уряд?

- А на що-то, говорив третій, наперли сюди чужієць людей осадників з Польщі на паческу та червову землю, коли нам місцевим стас тут так тісно? Клянуть поше нема де крижувити, мусимо тікати до Америки на зарібки, тоді, коли тут під боком цілі лани пущі-поті-мартукоївса в руках рієнних подарів осадників не зусідних до господарки? Чи то не той самий ваш уряд завів отію порядок?

- А чи буде коли, кригав четвертий, який порядок з отими податками, та штрафами? Бо скоро принідеться нам всім і землі вариктас та втікати чи в Америку, чи Росію?

Тут як не вискочить вперед поліцай, червоний як рак, як не закричати -

- Чи що інші тут! Будило, недрев... Ти його дрести, а він кричить пущі. Батьога до вас треба... Он що...

- Ну, то чого ви прийшли до нас оті морочити голови, намовляти на те голосування. Робіте собі як захчете, на те ваша воля. А ми вже й так багало яка ваша правда-книгам люде.

- Ми вам покажемо голосування-грози в поліцаї на відкоді.

Отак кевдало еківошло оті віге. А тімим і замимлоє по ним спомим оті прокламачії: те плакайт, що е кризь, тов брудне, имайте, валелосє під ногами. А та за те в кевдовзі поліциї даласє знака селдмам. Шрдець, то нові протьком, штради-за варту, за собак, за холодузі, за нечестоту, за неспревні вихадки, за колими, за непагуздані коні: і пр. і пр.

Люде казали зтиха, але ходили за отими поліцадми, благали, цілували руки, могоди те мало помогло. . . .

Обіцяно зняти карти допіро по голосуванні — як
 проїде номер пансеїтлової партії, то ....
 може об'єднувати до всього. Краще вибори і всі
 оті партії. Багато ходили і гаречилися
 за всіх тілами двох людей всім — се гелі і
 Кома, як представники двох протилежних си-
 би, а в дії своєї близьких до себе партій. Бо
 обідві були пансеїтлові, обідві платили за есі-
 тацію гроші. Сум і розрив огортив кожному
 стідошму подуму, що в таку відновідальну хвилину
 не може об'єднати, погодити свій народ, тоби
 стати однак і показати принаймні світові
 що він є наряд-нація, а не тільки імертні
 маси-дискусії. Зарічний так рознервувався, що
 ввів на час виборів захоріти, аби не дивитися
 на те світове позорище, самоопловок — оті
 нещасні вибори.

VII

Останні дні Березня, а на дворі ще не чулося весни. Стояла мотна зима як в Січмі.

Було вже й по виборах. Обдерті, обдіті за той час стіни школи / тут ще обловові вибори відбувалися / вже побілено, підлогою помітно, екранів придбано помічено. Записаний гектар на визит н. і. аекторатора школьного.

За ці дні він зовсім охмів, потімурнів, поетарів, утратив тво енергію і очолює до магії.

В селі під час виборів правда перетворилася його партій - націоналістична, але малим числом, бо читало набралось і пансеєтових і крайніх "свертсоціалістичних". Та ось за те й обдурився на село всі оті невиконані протоколи, керм. поліційні. Харид стогнав, хвилювалось і кидь-проклятов. Вейт... В тім числі і його... Намовляв ось...

Через те і утратив ту основну енергію -
 Сидів в селі за столом, ніби протагує науку,
 то мало був як дити читати, відповідала.

Нездоровилое когось і на душі ворушилося знес
 чуття квіраде - наче там відбувалося ^{моє} ~~себе~~
 про нові неприємності, невдачі.

Ось яка рука згаді подана йому мет.
 Оглянувся - і яка квіранка. Хтось запитав
 відкриття і від кою, заскомлила тіло і за-
 мачала руками - німа зварити. Займався і
 випробував. Тільки до кокетки - той самий
 характер писем

„Сьогодні їде до тебе п. інспектор. Бережись“
 стало в мені. Тільки.

Вість вразила неприємно. Одно, що буде
 неприємно розмова з парашейвом, а друге; що
 за таємниця така? Але кому до якого діло?

Нараз діти заворушилися.

Пане учителю, кінсьє приїлав, озваветь один з учнів.
Гидишув в вікно - інспектор.

Е, е... Бурь що буде ^{подружув} і приймєв вид Бадворн,
аби дітвди не передали свого поганого настрою.

Війшов мов чморя - холодом і неспрідумо вікно
з цілою сєтвю п. інспектором.

Поскно єтало на думі в учителю. Тосноги,
скільки то раз він перечислав отакі момєнти
- Ек далеко краше вше зустрітєсь з ворогом деє
в бою, на фронтї, почував.

Погалосє, на скору руку, ванитувєнє дітєй.
Випукуєв-вимаєувєв слабших в науці, полок-
шєв, уруновєтєх ^{дітєй}. Крім того ^{ушєнє} дєшєв дєбєвєв дітєй
зануєдєвєв - лєкєв терорїзуєвєв шкєлу.

Ає дітєи дєєв ієстїкєтєм вїдчєдєи о чо тєутї
хєдїтє і набєрєлєсь нєстїєтєкєм вїдчєдєи, шє нїд-
пєвїдєлєи одєно уруєтєму, вїкпучєвєлєсь, мєдєрєвєлєсь

Як можна, ба навіть сперечалось з н. інше-
 кторим. Сам учитель здивується коли діти
 акурат великим всім королів „виз і до горн-
 се-б-то од Мешка до Помітвекон і назад.

Диктанк написав зовсім добре, хоча і не-
 тор яв мінкувертвал вразі. Інше інше
 що раз црні зливал і через те саме часів
 ставив питання невлад, сам пугавал.

Наприклад ^{зробив} заданк арифметичне таде
 по котрому сн виходив етарішній за майстр-
 / майстри 30 літ, байкові того двох літ, а сн н
 20 літ молодший од байва. Силити літ снвоі)

Літти почав сміятися в він і неке інше.

Сей до решти розднвал, ніжно огледившесь за омилен
 Росучетив дітей і почалась еновідг.

-Чого діти по українськи краше читають, а ніди по польськ?
 Чому не вміють як свід вклокають? Чого так багаті
 балакають і все по своєму? Де робити ругати?

А головне ставилося в луну невірованистю гітлерів
 брат гітлерів і пр. і пр.

- Ну а Шо не себе школа, а якась комуня...

А зрештою і пер... зарекомендував себе ніг час ви-
 борів не як учинив, а якійсь комуніста... нічого
 давною... Справі порані його. Всім вше відромо.

Так говорив інженер наскоро пошуком свої
 спостереження в нотісі.

- Так шром н. інженере, можете збільшити, хоча
 я до вимі жвадні не пошуваюсь - озвачеся Записати
 аби шром сказати.

- Трошчу нашо - озвачеся знов інженер, - Є ще одна
 можливість поправити ваше діло, зазначити вимі
 се, зібрати од всіх багачів, котрі підписали деякі
 рації на українізацію школи, нові підписи, аби
 школа була мисто польського. Добре? і....
 Тимув в вім так гостро, винитуюго.....

Зарічного мов що укололо і... на еміґрацію звано
 Горго підняв голову і озвався твердо. річним
 словом тора в грудях кинуло су міву.

Трому п. ікенектора! Пригадує вам вашу
 Власно. Чого ви, люди, так кричати не
 весь світ коли вас німці на Фауано зму-
 шували учинити по німецьки? Виродити, що
 було змушувати, обвалювання права. А тепе
 що ^{пропонує} пропонує вам мені зробити з батьками
 й дітьми не є змушувати морд, обвалювання
 права? І що в 20 тичі, в вільній ріці посполиті!

- Трому пана! зрештою підскакують до уштем
 Пан забуває з ким говорить. Що то значить
 "намі" "вамі" Пречіно пана єсть уредником
 польским і мусить бути патріотом того
 панства. Як пан осмілюється мені се говори-
 ти? І що пана єсть? Ким пана себе вічить?

- Я є підданним, вілним обивателем рiчносполитiвi полкони, i ci з сяду вiдно кесю, може краше як нап iнспектор, оставе аино.

- Що то є? Так партує зiмною, ^{iнспектор.} аповав

- Ні. Говорю серiозно. Бо з розумно рiчносполитиу як добровiлну епiлку мещiй. А мещю Польщу мучуть бути, бо вона має до 75% неволзкiв.

І коли з борони права мещiй, то з мало на увазі добро цiвiї рiчносполитиї. Бо епiлiї i добродуї Польщи залезуть тiльки од епiкiїного вiлного життв його народiв. Коли ви думаєте нас винародовити змичити, то дуже помиляєтеся. Бо змичити нас ніком не змичить а зробить з нас ворогiв замість придiвнiв

Таме iнспекторе, ви не питаєте мене в свою армiю. Уетiть собі, нас 75% в вiлнiї армiї-внутрiшнiх вiлнiх ворогiв, зрадникiв iнцiонiв... За?...

- Зосинь! - крикнув іменником і ментальне
 як опарений збірник своїм імен.

- З паном справа скінчена сказав відтоді.

- Скінчена, то скінчена почував собі за-
 лямуючи за іменником гверю. Сила богу,
 що паренті те все єноє скінчене.

Почувел на душі єноє полєккіє, єноє

- Що се значить, думає собі, я злітєвий, і
 гол єн сокол: і почувєю себе мєшєвом? Гм...

Почувєтє єноє виконанє обов'язку. Чєтє
 єрмєнє... Кєн бє, чєтє тєк, єк є, кожєнє

євєрєнє українєє єтєлє на євєтє мєстє і вє-
 конєлє, то нєкєзєтє пєчєтє єнєчєнє, є єрмєнє
 нє, то мє б... Кєлєнє... Гм... нє вєлє чє-

чєтєнє, єтє єн є... А єнєчє, єтє... Єр...

Єрє євєтє рєзєнєвє з пєчєтє нєкєлє нєчє-
 го, ^{нє кєзєлє} пєчєтє рєвєдєтє тєк, єк бє нєчєнє нєбєчєнє...

Ось і великодні свята нахотілися - польські, потім українські.

Надумав пройтатися сирізо пошукатися десь собі праці-посади, зарідку, чи що.

Стоївав до дому поветоватися у шваґра-сестри...

Мав охоту теїпер ось погодити босого погою за муром.

Отак легкого груддо селити на коней затемити веселу веселу ніщо, пошукати майворочка.

Накупив чимало вестинків дітвю, небоякам...

Затеми і зустріли його всі аби надто радісно шваґир, сестра так угадали коло него, не знавши де її посадити його - що аби отавано йому нікому за них, бо невірів в ширість їхньої радості.

Окримо істни варим і пр.

- Де ви будете істни нам мудничому хорз, казана сестра прирід солодничим солодом.

Тако ширість, вестинків треба на ледово напружив

Випитими скілом побурас ^{пенсії} пенсії, а потім мурились
нарікати на свого бідність та подати і патек
мури - чи не помітив ба він іл грошей на коньку...

Принадав він менше, скілом він вляшив
праці, гроша в єго господарку, властиво все
тут було здобуте його працею, а вибіраючись
на посаду з тої господарки йому на дорогу не
дали а ні гроша - ба, в поміщенні латаній
сорочці поїдав мідю мого. Значить ні ласки
ні права тут нічим не заслужили подумов
- Добре, сказав сестрі, я куплю коньку, мого
і корову і дам вам в користанні тільким...
Сіз кудоба значить буде мого, розумієте...

Я значить, не хочу бути у вас тут як
гість, а як господар скіловина, крім того,
мо частиню мого тут білова. Буду служити
заробити на себе, але місце мого тут у вас
Може приїде і вас коли покоруваті там

- А так? Що єш і так... Єш та, крім сирни...
 Курочий і подавес з сирни...

За мерзкі думки, мертві душі, душов. А єш
 виправув, заморожує ти думки, єш удав оті
 душі. Безпросвітне нуоженне миття в борю-
 бі за існування, за шлюхо, за кусень хліба, буди-
 щина вірна, оті мо ввиприло всі добрі думки
 з тих видно плиткі душі.

Відносини змінилися цілком.

В хаті його не помігати не дивились, робити
 його не потрібувати, обідати, вечеряти присто-
 солювались так, коли його в хаті не було
 А сидіти в хаті було не вносимо. Навіть ді-
 тям сестра доборошила говорити лазити
 до него. А єш меванині мєєті душі були його
 єдиними прилітєдани. Скілки любови і суму
 світилось в очах сіх діток до него. Их було двоє

Старший Петюши було вже браці, а шорини
Зроби. Коли нікого не було в хаті діти к
дались до него в обійми цілували і плакали
— Дядька, дядьку, щебетала Петюша, го
та ^{маті} така недобра. Кажати, щоб ми не говор
ти до вас дядьку, щоб зовсім оу вас хліба
і усе щоб ^{ви} не вкрали того. А я дядьку не
слухаює матері. Я сказала годь вас молоко,
і хліб... Інше, інше припродувала ст
вляючи перед ним молоко сробане, мені та
вас шкода...

Сльози мимоволі ставали в очах. Боже
яке те шиття шореточе. Неволею і с
дитина з такою чистою душею, з таким
милостивим м'яким серцем, стане такою д
сі мати?

Добра вестина, подумав.

Старший доньці було вже блит, а хлопчикова Зрочка
 Коли нікого не було в хаті, діти кидалися до
 цього в обійми, цілували, плакали...

- Дядоку, дядечку! - щебетала Жетянка - Чого
 на мати така не добра для вас. Козам, щоб ми
 Де говорим до вас дядоку, щоб ховали од вас хліб і
 ... щоб ви не варили того ... А я не слухаю ма-
 тери, бо вона не добра. Я сновала для вас дядоку, ось
 Молоко і хліб. Їєте ось їсте - припродувала, став-
 ляюче перед ними те призоване од матері молоко
 хліб - Мені вас так шкода, бо ви завжди добрі такі.

Сльози любові ставали в очах сиротине маме..
 Боже, яке те життя жорстоке. Невже, і є діти
 ма, з такого жетого душею, з таким чулим, поблизим
 серцем, стане такою як бі мати? - думав

- Добра гостиня - Засядуватись нікого тут -
 Мам... Добра сидів отам і думав - -

- Буде чи доміро подітисся? Де ви призначили пере-
бути світла. Бо до школи вертатисся не чоти-
рові тям дітти, то певно звільненням описали
нось. Ну і в школу може бути призначені
доки хтось уміє. Хоч як беріть гроші, уми-
кав непоірибних вгадаєків, але поїхов думієня,
аби там перебути світла.

Засів в дешевих номерах... Вокко, холодно,
площадки, будна поетіє... Нічого, не пересиді-
ти не пані, потімає себе. Аби дешово.

Ціли дні просиджував то в Просвіті то по кш-
артах і ин. інституціях, а ранки и вечори
в церкві... Хотів силою назвати якийсь наслідок
кар. молитесь шире - не міг. Горюхито і
холодно було на серці. Не знав то з ним-
штома, знервованнє безнадія? Шукав спокое
шур любові і... не находив. На що воє в церкві
серед вірних тям і духовенств того шур-любові

не було. В насітрою в молитвах до Бога проби-
валася ~~в~~ ^в ~~моде~~ ^{моде} ~~задушіє~~ ^{задушіє} ~~з~~ ^з ~~лоба~~.

Ота ^{супна} ~~супна~~ ~~боротьба~~ ^{боротьба} між українцями і „славено-
любамі“.

Переважаю бував на на українських богослу-
женнях. Зауважив, що у „славнієтв“ більше
буває в церквах. Що не не вжею громадянство
і досі не розуміє вам і краєн рідною слова і
церкв. Однак найшов причину тому - у сла-
внієтв все краєн - багаті краєн церкви
сильнім церкв кор і пр. і більше публіка.

А в українців був кор чудовий найкращий
за всіх і нема. Все чого розлілось, через...
якісь некорозуміння, особисті урази, амбіцію.

Тимми нехвали брехня свари, да забиве
буває у нас і... все розлілось під ірри
вітими. А в церкв ревуть пара людей не то
бураї не то козми.

Тут тобі гармонія естетика і ... настрої.

Великодуш судом. Ввечері же засондиз ліг
одпочити про виснажені, аби твої, „розв'язані“,
визвані твої галеті з гімнотич літ „великодуш“
настрої. Стоки що лежав так і марив снулів
душками за мимувид. Каротичні-образи що раз
ішли, що раз краупі вставали в удві. Так
марення перейшло в сон.

Ось лежить він не в Брудній камері, а десь
далеко в стіну, на меркій міді в титі. А нуз ким
всесвітне сонце гріє, вітерем повіває, колише-шеле-
стять шитом, розливає тмазгі ароматів з рідких
цвітів половах, чуття снів рідких піпашок, бредовий-у-
діний кошмарні. Гарно! Зі всею бє радєснє шитіє.

Шістки він ось лежить колодого і не може по-
ворозитись. Що це? Не вмиє він не тиве. ^{з ур. 28} ^{Важко}

Учарє у вігновідє дєс забрємнє піснє-

Ої у полі жито, копитами збито

Ніг білого березого козаченка вбито....

А тут десь окошко-букино раз, друїт і ін. д, наре-
з-карпати, десь цокоїтв кулеїт, земля зр-
дудила од тисячної вічної. Тільки у біа
наре іно хлопці козачи пролетіли з зойком
наре в настіт. Ось і дзвони дзвонили зам-
ваніссз чудит. Чуті крикі побігу...

А він мисить ладати не рухо.

Та ось і за него кітосв градав. Шормосе
іно так нерисмо і наре будит... -

- Ветавайте ветавайте! Уже дзвонит...

Трохиувс і крикиув канівсвідо -

що? А де нами.....

- Ну дзвонит вже... Так просив збудити... Ок,
але як нар мічно спав, белкоїтв над ним жид
весподар. За димі конітрає франіації з дїтсїєтв
Нагадав, що збїраєтс до церкви. Тора знаєтс.

Але як і в сон зливе з дійсності. Над містом
~~з~~ гудієм перекликались дзвони, величезний гудієм
 од візників, де за перегородкою стіною досить ^{місця}

- Було тобі бралий сину нас двох не кохай!
 Над головою тикала часи-годинки "Будильник".

В номері метушиць харківсько-бульварній 12 година кося
 час приходу і від'їзду потягів.

Посідаєш до церкви. Забрале до самої молоді-
 тунт принаймні буде тісно, а знаєш і тісно, бо
 на двох стінах зима ступів.

Тунт було дійсно людно світло, але холодно.

Холодом вісно не з двору, а од сїх людей - все
 люди, не знайомі, такі даєш нагто приміжам
 ченурні. Од твої помаги, різких дурів і їх
 не ширї фральнової радощі його подикало млітти.

Забравсь в далекий кут і пошарив прислуха-
 тись службі Божій. Погоди сивайми канон-отин
 всенний величаний канон, Овова ^{і навіть} (канонного він

знав на пальцях ще з мамин літ

Але чом ці діканти так кашкотять-піврають емось
по котлі? — Ех коли б стає до них на місце
ребенка, то штовкнути ^{отак} от під ребро одного
другого „артіста“ — Коли співаєм, то співаєм на-
туральним голосом а не кашкот не дроси мо-
дей, не шарпай за нерви.

Стало тепло в церкві — оу свічок і оу музи.
Похитавсь і почав знов марити гадючки ми-
нуле — свої літа дитинства.

А великдень сь найкращий спомини його.

Найперш ото тус над собою голою матері таким
завиш, шилиш, солодїш —

— Вставай вставай синку! Тепер великдень — поїдемо
зараз до церкви.

Слопобавед враз, бо він же першим співаком на
крилої, мусить поєїти на час.

Зараз мати мила його колодкою водою з крашанкою
качала-лоскотана кесо по його личі приговорюючи
„кай буде микола красне зочко“

Потім вбирала його у все нове-сорочка вишивана, штани
нові сині, поже, свита чоботи, на скупках? Все це по-
ве стирало, стирало, шестіло піддирювало той свід-
точний настрій.

А на дворі десь в темряві похають тирухають
се батько з братом вте запрягають коні.

Випосять на віз наеку і інші річі до свідчення
і всі сідають по ночі на віз. Дома минається бабуга
з татого сестрого. На дворі воєво, колодкують, але
так приємно бо парне весною. Скризь по селу і
за селом чути лайсь гомін людей і природи
Скрип дверей, гейкання, пошаня, плаский... Ктось
їде, десь качки дикі квакають, одинока чайка з про-
соння кичикнула, вода в рові булькає шумить.

Кони ідуть по волі, терзають. Чавкає жлюнає
 крапка у них під копитами. Як не крикну
 допіро було б інші ніжки, або вивалилася з возом
 в рів. Ось і червона їхня сітка-сіт все від віг
 огнів з середини з нагвору. Червої наперові франци-
 ки пловки до кола. Шугт же на цвистарі жлюни
 і отонь сирівній розломил, уріюлося. Десь во-
 зи тріцять, коні рожуть, хтось лається...

Але ось і дзвін - бам... У торжественні звуки
 розмилсь попливи в вохрім всенім повітрі
 далеко далеко по околиці

Ось і служба великодуш - ніжна процесія до околу
 черква з плащаницею. Ах з дким чуттям він сті-
 вав ноги оте "Воскресніє твоє Кресте Спасе"...

Здається просто до неба немось їх дзвінки щери
 діттері голоси. В грудях дрімаю, лоскотало, на очах
 були слози ^{од} якоїсь не земної радощі.

А дзвоні іх здавалася шум-рэва, і ішлі в небо
співаючы разам з хорамі торжэственнаму нішто падобна
смітліва над смерцю.

Таміні веілі сёння ішо пераўрава оной першым
окам снів "Урачыое воскрес"...

Таміні Капон оной вельмі Чи то так веі
співаеў у нас веітвекіи церкви як туні? Эх...

На "горах" нарэ у вогнёвіго басі гарнуні нагнэно
лосно п'отіні д'іскант забів елліе коліе спужетітні
на ніе і... перервамі марення Запісанаго

Стэвана дучіно і музік вышараітні з церкви.

На двораі спокіи туні... і мороз...

Пішоў до другоі церкви і доргою забу почав маріні
шунуні. Прыгадаў забу сено, свечення касок...

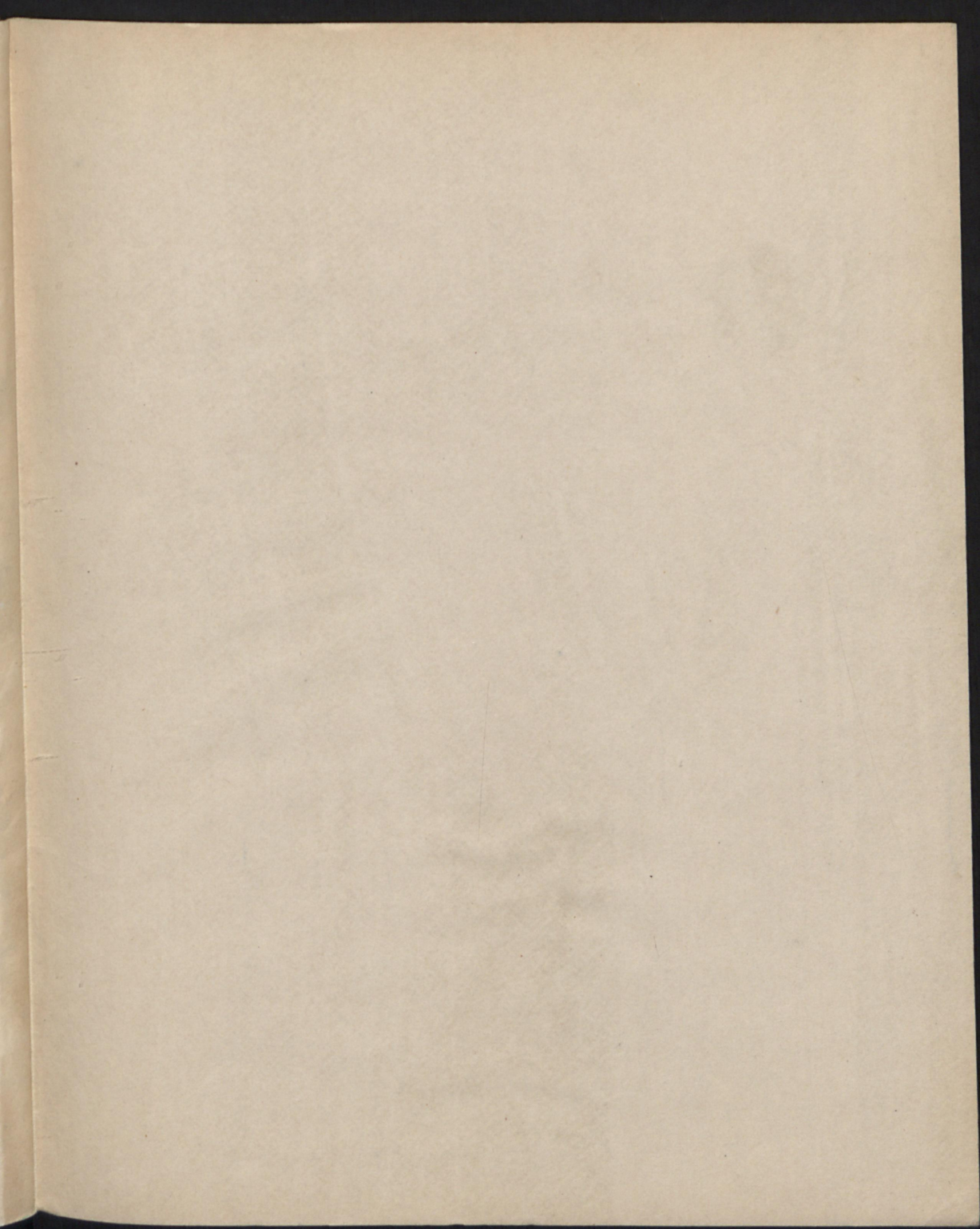
Мілоіи шо бувано розбуджэітні а вніе і кітні
богослуження. Докоме церкви в два шунуні мнго-
тніе оні над туні веілі поченіи баренія, кофре
наше так чиніе правініи.

Можу сказати, неперемінене, неперемінне, наго-
дять коні. Все вийшло проше з церкви, погано
зверення і картина змінилась - зі спокійної тор-
жественної перемінилась в якійсь хаос-буно

Всі летять біжать до возів зі свереши. Крик
лайка, зойк, тріск возів їзда на випередки
бо більше на селі і досі істнує забота то хто
з такого перше приїде до дому тоді і з родом
мітом буди спорити. Правда в той заботи
самі ніщо з тих же селі ^{тільки} не вірять, але зі свд-
ченням ідуть мов божевільні. Се просить ввійти
як традиційний спорт. Се і спорт і його
захватував. Він забрав ~~в~~ кор поєнімаючи
до возу. Нагодив коні, озирав дорогу се-б-то родив
рекогносцировку як поєрувати мов випередити всіх
підбрав відки... І тільки бацько з братом
(мій ^{до кімн} мшався в церкві, ^{батько} ітє нішки, до бо-
длаєв такої їзда) до коней зі свереши до возу

Розбудились. Ух як же не гарно не весело
 навісні, в природі було! Схризь лежав дубово вересово
 сніг, дуб колосий тивічний вітер і гнав по небі
 сиві каламутні хмари. Зимно було. Під нога-
 ми тавно й замерзало. Великдень, кінець квітня.
 Все змінилось на вірше. Природа відновилась
 його настроєви. Заглянув же до одної церкви, але
 був, що йому чогось бракує, ставало чогось суцно
 Шукав тут заєпоносня, але дивлячись на моря
 великих задоволеннях родинним шастям, радіючим
 сльотві, він гостріше відчував своє одиносецьство.
 - Ось мені 40 літ ^{думав} і досі жуву сам не знаю
 чим, кого і чим, чого, бурлякою, не поїрїбом, оїстеро
 тут кутки брудних шидівеских заїзів.
 Може ідуць до дому розговляється, а у мене
 що? Черемба бунка і волючий чай... Чай то певно
 неуди не сплеть. Атан думав ідуць з черкети.
 І на що таке неїтїтїс?

V

A gavi uso?

Poggia VII i VIII

22|53|24|6

Моему зому

Розпис VII : VIII

Шукаючи вігновіди на се питаючись пригадав
свої молоді думки-поривання ще з 20-25 літ.

- Самонащелта, боротьба за ідеал, праця
для народу-зарану... Стриваєш ^{оставити} заранним
життію по собі залишений слід, тоби уміраючи
міг сам собі сказати

"Я не дурно на світі прожив"

А для того головик повесити вискотись власного
життя-щастя, жити для других і пр. і їр-

- А заран тоді що? Добре, як не стіткнуєш
перед ним і ^{внесеш} голову до стіткоча цілого.

Добре, як дознаєш тоді на самої безіразорим
скопати десь... Там все... І світ буде стод-
ти на тому самому як і стод... Не кривди
злові, брехні...

- І все на світі срунда! крикнув в голос...

Отрешувєсь од думки, пловув, натиснув шапку
і не дав крону.

- Але ^зВільний як вітер, не чую на собі значного
нальоту. ... Це... помічає все до себе. Не забув
отим, що допир судить в менш-добри, тішається
отим родичним щастям.

Чувлю собі так всіт доловити дрібні емоції,
їх безпросвітне мізерне ештіт в безумній боротьбі
за той старий кусок хліба. На господарстві - сіна
волок крадь, нугоденне життя, недоїдання, гри-
зота... На посаді - виснаження, панетної ласки
подрітання, страх за завтрашній день... А все це
за дла кого? за дла чою? За ради мілки дітей-
свого затиненого кутка-раю... А в тім раю
добра - мілка часом заведе таке некло, що...

Ось і заїзу. В номерах саме розворушились
з бабарами. На свімо, з двора оте нічне повітря
так вдарило в ніс, маю не захичнувся.

Ось і його двері але... одчинені... Хтось не крокетний
пазив.

Вийшов і знов застав не сподіванку.

На столі улежав чималий пакунок заверток
Творило серце... Знов певно од „невідомого“.

Траїткою рукою кутко розвинув його і ахнув
з-загудовання...

Зпосеред різних великодушних снагодів заува-
жк оті крашанок, шипок, масла сітків, пль-
шелок з чимось, красувалась чудово прибрано
гармосенка пасочка... А на ній привілена
картинка-шестівка з привітом - Христос воскрес!

Той саме почерк...

- Ох Господи! Заставав. Знають, я не одинодіт.

Але до чого ці комедії? Кому ото ото мене
велоде переідувати твою тасмичність?

Вийшов до господаря і запитав што туди
природив і кому ото привіс?

- Ну то вам... Дкийсь пак природив туди

вони зараз як тільки він виніс і достав гід його
 востинця того. Дорослий на, ще молодий, хороше
 вбрання. Він його певно знає. Він приходить на
 позавтрака і все про його Ізясимов розпитував... Так
 так... А свого призвища не казав. Тільки пог-
 розив мені моди з собою чого не взяв. Ну певно
 що мені казав, що ви певно все переднос. Так, так.

- Ах... кому то цікава моя особа? Моєму з
 вдячності с'ю, думаю. Не одному з дитинств вступав.

Пригадав пограми євгівесди за часів тих рижних
 атаманів, терор большевиків, чекістів. Скільки то
 він мого р'ятував переховував у себе євгів, навіть
 дуровенства... Моєму с'ю оїо віддурюється? Ну, то
 чого ви п'яті критика? Та Бог з нами і дає?
 йому Боже здоров'я. проговорив ханатом до п'ялики
 Намів панюков... Моєму того... заворушає підозріння.
 Але за що?

- За здоров'я, значить мій великодушний добродушний! і
 в'ячів

-Ах яка чудова наливка! Зрозу такої не був... Я почав частуватися, закупувати поки зовсім щого не зморило...

Заснув твердим, солодким сном...

Встав, коли сонце було гамето з півдня. Не хотів нікуди йти, нічого робити, нічого думати...

Вистів до рясних наливку і злибу завапився спати. Другого дня пожевер до себе, до школи казав всім, що вештовів дома, ба...ведкий колочик повинен мати дома. Кодав по вештинах з кати до кати... У всіх "своїх" добрих людей побував.

Та тут наспів офіційальний напірець, що його звільнено з посади і зипував настрій. Ког знав, що буде звільнений, але все такі вразило се кикри-елністю. Сиво тєох стірівалилось... Неакувалим вє-навіть недруж... Клопці щого шого радим, та він обаїдудичів до всего. Станував прїємн свої і мривув

Куди-б туди податись, де б знайти тилкаси якого-
будь зарічку, мода прожити. Тимчасово по місцях
з кутка в куток. Сумно чогось було.

А чи ось забіг Арсенв... Веселий чогось...

- А треба, каже, якось пристроїти вас тут... І діло
вме налагодюється. Тільки ви не того, не бійкайтеся,
а владайте мене і все буде добре... І побіг...

- Чудний чоловік! Уж не за наймита мене тут
пристроїть де? Так пристроїть і я сам потрапи-
ю, буде час. А впродовж добри може за те, що ось
так мною клопочуться.

А чи ось над вечір прийшли до него Ганна
Василь Федоровна, мати ^{Ганни} і Арсенв. У всіх таки по-
важно-похмурний вираз. Тільки Арсенв надто
веселий. Видно задумави шось таке, подумав
Зарічний. А чи ось по добрій шовчані Василь
Федорович прохашив мене почав говорити Арсенв.

цирним голосом.

- Наше Учителю: Отом до Вас ми прийшли з таким ділом. Вибачайте в нас, коли так вийшло, то хай буде так. Так видно боги вразно...

- Що таке? озваче стривожено Записний

- На ось багате... Ну каже в нас Ганно отверто ти мене не хочеш нік? Не признаєш як чоловіка? Та?

- Щоби відомо в нас, озвачає глухо. І руки на себе наклали, а з тобою жити не буду, відказала похмуро.

- Отом багате п. Учителю. Ви ще не знаєте - тоги на Великдень біла топиться - ледви люди вникли. Як Вам здається? Сею не марит. Як Госноди, урх то дхні... Отом д і надумав-фати в нас іі ту волю. Хай бере собі розвід, тої виходить замисел.

Алею душа єї пропала і є в тому буди в нас, коли єї не врятує. Отом, шоби єї ще оубесити оуб тої роєнуети, шоби вона не змигалає з ким

та не судилась покусою дівки нічого сена возміти
 зі н. усталою замілку! Того його задрі

Того його задрімав

Так так, не дивіться на мене як на бачива-
 ного. Я вас прошу нічим серозно і шифро прошу.

Зарічний хотів шов сказати, та Василь перебив
 - Чекайте чекайте. Я все докажу вам... Ви самі

н. усталою знаєте, що вона вас молать... Так так, і
 я знаю її нічого... Бачено Вам все найкращого...

Ну, а у неї ви господарка є не погана. Се ви все
 Ваше. А мода вона знала, що я забиве її модав
 і добра бачив і бачено, то ось допиро дівка вас обик
 на нове господарювання дарую 200 долерів.

- Ой! скрикнув Арсен. і всі задрігнули тим з
 несподіванки

Тимчасом Василь повали вилучив зі снігової
 кимені пачку забитому в папір, розгорнув, пере-
 лічує долери і позав Зарічному.

Зарічний ледве усвідомлював собі ситуацію. Однак
одмацуючи од тих долерів заговорів

- Чекайте, чекайте, дайте слово сказати, а гроші
словайте собі. Се все, що Ви кажете таке надзвичайне
дивне, що не можу зрозуміти. Чи з туманією
чи Ви може кинете собі з мене... Що знаєте...

- П. вийшло, заговорів Арсеню, вибачте. Але їй богу
тут їде діло в серйоз. Ми всі отут перше се діло
кругом обдумали і вирішили що шкере бути не може.
Травда мамо? звернувся він до старенької, що сиділа
тут в куточку і мовчки вбирала сіноги.

- Ві так так мої маленькі, озвалася. Рятуйте
єї як можете, щоба вона знову того не придумала
з собою. Вона си з мене одна-а-а... і заплакала...

- От бачите тут яке діло... Миттєво людини
треба рятувати. Та і Ви... Ну куди Ви доіро
йдете по звільненню? уредитов Арсеню
А про гроші я ї не знав. Се теж не погано. Се-се-се.

— Та бізнес, бога може! крикнув Запінний. Що він ні-
 мий світ досі не снімає! Ще й гроші єкісь...

Бором боже! Колегія чиста

Василь сунув мовки — мішки мнів в руках
 оту парку та ворухив губами, мов мушкетер
 Така шо грош стояла у дверей мовки підіймає
 нікого не кажучи взяла у него сі голери і сиво-
 міць заклапа їх парад йому в кишеню, ~~моб~~

^{шо жарило}
 Хотів „грошей твоїх тут ніхто не пошрідє“

Але той встав вилоснив гроші на стіл і примуро
 сказав —

— Я заробив сі гроші год неї і вони тут дже
 мучать мимитесь. Сюди з білом не приїду, то хай
 мимитесь ад памітка по мені. Не гребуйте
 н. уचितелью добром. Приймійте коли не год седе
 то на Благодійні цім — на школу чи „Тростиню“
 або тут всі вони осталися... Школан не грош, а
 ні на шрєту, а ні на соціалізму. Буде гріх вам і мені...

- Мишимо ви жагу бога со комедия, оубаво Зарискии и дайте мени спокій з уртиним и зовеим...

Але он сзаци його сшикав Арсень и шейтав

- Та берите гроши жагу бога, Чого там ще манижштина, Настало непристана мовчанка. Шингаеом Арсень Федорович став шукати за шапкою, збривавсь відкопчим, а гроши лежали на столі.

- Куду ви так? Забирайте гроши ваши, кинувсь за ним Зарискии.

- Грошей я не візьму. Не ворите ви их використати на добрі діли серед те мо воши мої, то викинете на двір потюкните... Діло Ваше, казав.

- Ах Боже! Бржавсь той. Ну коли так, то Арсень бері гроши и видай квиток формальний од Шингаеом ти он у нас слова.

- Мадних ^{похитовань} ~~квиток~~ не пошриду. Гроши мої висени и з вам віду як ресами моими, то ви их використайте на добрі діла. Ну и будите здоровими

- Та куди ви? кинулись до него оба. Швидко і закурити і перебалакають де що.

- Стіну до місця по річкових сходах... Та і в справі її розводу. Не поспію на час до станції. Арсеню будувався його про довести до станції. Нічим ви до Ганни. Та балака вна не везлася. і Наскоро попрощавшись Василь поїхав з Арсенем, мати з Ганною потім заходили коло печі. Пекли, варили, крашени, аладшими, видно до чогось готовились

Лаштуются певно до могоригу мене, зашивають - подумав. У туні не нагодує собі місця, кодив з кутка в куток. В голові крутілись уривками різні химерні думки, а ні одної рішучої серйозної.

- От поки вони туні готуются, втіти б довелим од них, од того всего як Володівській Подколосік. Чудесно було-б... Але куди? І по що? А що там

думати мардуванись. Хай вже ними за мене
думаютъ кам малотъ охоче. Шай худа не все
одно... Кудди сорочі летіти то?... К мовати
як то казуть. то... "Не трайть сили крме, та
сідай на дре... Отуть і буде мені дво..."

Впродіи А втім нема тут же нічого такого
Пізній буде в дре... Про

Потімив себе так і став на свистувати собі...
похоронного марша.

За якусь годину вернувся Арсен і начав порядку-
вати тут. А тамі стодийнись може, все родичі
Тамі, з'явилась горілка задуха і пр. і нова-
ні балачки.

- Значить у них все вже було наготовлено, думав
Шимлаєм Арсень екомандуват -

П. Чиніємо, Тамно, на свої місцї!

- Чекайте, озавав Зарішій. Як з багу, то вже і мо-
горня Шимлаєм, віда камі не було сказано не

рішучого слова. Я тільки бачу що ви мене сесом-
мія ждете то-б-то в приїзди приїмаєте.

Чи так Ганно?

- Ага замарінає тільки і мовчала... Чи
виручив Арсен?

Ах н. читіємо, до чого нам ті церемонії та за-
бобони... "Законом шлюбом" "в приїзди" і пр.

Ви-єи побите одно другого - то чого-єи одволікатим
справу коли само собою виїшло на добре. Не зацим
так трапляється. А поки там розвід виїде, та
шлюб, ви можете зараз тут приїматися як
то говориться, до господарки. Крім того, тут і
працювати Вам тільки не приїдеється, бо не всі
нає ціле село не зможе справити за вас
де яких головних в господарстві робити? Ну то
пощо-єи вам ото ще сватиє по світах, шукати
якогось зарідку, коли тут само шастє в руки
платє? Чи так Ганно?

Та зирнула - кинула огнемим поглядом і
засміялася як завжди своїм зарадиливим сміхом
Вд того сміху всі тверезі думки кудись зникли
- Ну, то дай же Боже нам! і стукнулося карканим.

Горілка розіграна, весь сміток і прикриті дурини.

В середині стало тепло, на душі весело
Чуття пробудилося назверх - хотілося співати
танцювати. Компанія те скинула як раз
добірна веселе співуча. Закувало мілкі
мужик. Отози поволеньки собі ними, закусували
співали і знов ними і знов співали аби поки
півні не заспівали. Затянули в поєднанні раз

"Час до дому час" і почали розходитися
Лише все почувати тут. Вийшов ^{на зліз} (пробовишати) хейей.

На дворі Арсені затянув "заручальної"

Ой бувай бувай дівчинонко здорова...

Та враз нісиз ввірвалося... Погуляв тупий, ірдеві

і зойк - Ой рятуйте рятуйте!... Боже Арсенід.

Зарічний проміном кинувся в ту сторону. Нармаздів
 ось зміє темні постаті і хотів схватити
 одного як несподівано звідки його хрестило
 по голові. Страшений біль, шум в ушах і...
 все кудряво поплило... Зомлів

Падати чув ще крики лемеші нічної....

Пробудився нізніше... Не було вже такого болю в
 голові. Чув нагел його хтось камише, догадався, що
 їде на возі. Куди? Чого? Все очно...

Вперед блимали зірки. По них розрізнав, що було
 вже коло другої години ночі.

Рядом з ним хтось лясав хронів, спав твер-
 до. Впереді танувши постаті погоняча. Наред
 темніша. По голосу пізнав, що то Ганна
 Став потроху пригадувати і пригадав могозир
 і білку.

-Куди ми їдемо? запитав

-А зміє ще? погуває радісний голос Ганни.

До шпиталю ідемо. Щоби думало, вас обох так побито, що дома небезпечно. Крами до шпиталю хоч і поночи. Ото запрягли Арєєвві коні, а що не було нікого тверезого то і сама взялаєс вас довезти. А що сваяту креску наробили ми збілось нівсема і піймали їх....

- Кого? запитав з цікавістю

Та тих розбитих згодів, що побити вас - конку тіа Гаврила. Рента побікали. Шенер не видрутеєс аз - одженеть на роки в пару. Семи ви вас так за мене побав. Ах ти-и.... і погуляє погана лайка....

Віз погав підскакував на скіях курках відлого Зарічному зубу зробилось погано... Боліла голова. Та не міг розібрати, чи од побітв, чи од горілки. Шоєнало так... ух... погано. Шуманьлось в голові, думки плутались. Не політив ком заєнв...

Чув знов щось будити його, підводить, з воза зс-
ват, кудись ведуть...

Живіть великий будинок, де неде в окнах
світає. Пригадав собі, що то нево і в шпигаль.

Сильний світ різонув в очи... Чуті сердиті
голоси, лайку

Чорт вас носить по ночі, не дає спокоего....

- Не бійтеся бога, могли би повірять до світу, чу-
тійсь благословний голос...

- Переверка... Ох, ах і....

Фу, який біль знову і... тошкить до того...

Знову забув де він....

Чув кризь сон як несе кудись, укладами
поправивши перевезти накривали. Стало добре
якось... Заемув спокійним сном.

VIII

Перший проміння сонячного сонця блиснула
і заграли на окнах містечкового шпиталю
Заглянули вони до мешканця де лежав-став
Зарічний і засвітили в очі. Залоскотало в носі
він пробудився і чихнув.

Став озиратись доколя себе і пригадував
де він. Високі голі стіни, чисте здорове повітря,
тілочки чуба екшнє гострий запах ліків чи пер-
фурнів і пахє карболки. Строчи повернувся... Але
відразу заболіла голова... Ланув за голову-по-
везка пахє і притисла вше до голови і шкіра під
цєю щемитє, щемитє... В голові пролемилось троти-
Став пригадував. Вчорашній берег, і ніз іодорою
— Але то не вше і в шпиталю-поцмав. Добре то
добре, але певно прийдесться платити туні солохо за
гошину. А мені се не подобаєтьсє...

Зуркнув в бік... Імає шматина сидить в кріслі до него обернена спиною. Занята своєю роботою дубат в руках: - Фогледачка, сестра шлюсарів, погумб.

- А гарна яка, шептає собі. Все тонка яка шейка, пишній волос завинутий ззаді прибраний гребінцями. Все вона повертається до него і... він скоріше приплював очі ніби спить, а крізь тіє все та-хи позирає... Але що це?

Він одразу широко одкрив очі, дивився і очам не вірив. Чи сон, чи дійсність?

Перед ним сиділа його ясінка. Чи мама яка? Так ні, вона. Все дивиться собі спокійно трохи намішкувати і не думає мезати. Щипнув себе, аби заболіло. Значить не сон, не марінья.

- Согові Антонові, се ви чи мені спитаете? заговорив не сміливо до неї.

Моме й І, - погував сі натуральний голос, що звучав йому доіро небесною мелодією.

- Се ми еким чужди і чого ви тут? - питав дачи підіймаючись з подушки.

- Лежи, лежи поки що... Щобі краще лежати... Тут, побитий... - Говорила дивлячись на нього впе не тільки музуючим ^{зрадибаним} поглядом, а екимь м'яким, мов би материнським, що ласкав, нестив ніби...

- Так ні... чепай... Нічого мені допір не болить, казав рішуче підіймаючись і сідаючи на ліжку.

- І питаю тебе голубонько, чого ти тут? і чи давро ти тут? і що це значить?...

- Як каха! - похувєс сі грудний сміх - Та і тут ось більше як півроку сиджу в шпиталю і... все знаю а ти і доі не знав нічого...

- Так... Еге... говорив хвилюючись. Що позволяють запитати, чи то ти ви приємаєш мені оші картки, та дарунки, а оші паску і пр... Га?

- Може і і, казала протегавши голосом. В той час дивилась йому впитуючого в очі і осміталась.

Із тих поглядів йому ставало просто гарше
і страшенно всею

- А скажіть глибоко, що то се все значить?

казав даві виплутуючись з одівля, і простягав
до неї руки. Вона одсунулась з хрїслом даві
од ліжка погрозна ушитаючись пильцем і
спокійни. голосом, відповіла

- А то все значить те, що я ваша законна
жінка, а ви мій чоловік! Зрозумів... ка ка ка...

- Пррравільно, - закричав він зіскакуючи з ліжка
і хвативши її в обійми. Така позовольте вас поси-
лувати на тїм же "законному основанні"

- Куди ти, - і пошквля його назад на ліжко, з
Знобівкою на голові, з підштаніка, з без-бритого
бородю і ціпучимися... Фу... Туди кавалер...

Глушув з дзеркало і перепелкався - дійсно віннедав
нале вискочив з дому божевільних. Взоранув мед-
тиса, ~~побіда~~ побіди, побіда. Семому Бранжени.

- Аїя раубоноко, - бларев, - розвесити мене, кай і
привенурус трохи. Ії богу нічою мені не боїтись.

Смірниси почала розвезувати голову. Полагана над-
стипри, дана меншому поверну. Ажтом десь боїло, десь
меніш, та оз допиків сі рур йому ставало тен-
но, гарче і так добре, шо забудув за той біль.

Не відержув... Сватив сі вперек притме до
себе перешив голову і став марже цілувати сі
в губи, в очи, в лоб...

Вона мілхки смілаас екое по дітели і де-
лікатно, наче сорамилчесь, відновідана не поцілувала

Вдиз Харешті однінула трохи оз себе і тріма-
ючи його лицю за руки, подивилася допитуючо в
очи, запитала

- Аз Ганноа ел?

Вирвавсь з рук внаб перед нею на ^{вкломшкі} коліна і
так колісно / зуб інетікотом, шо сі все лижле не вашило
тому лопав комедію / складав пальці навхресті,

розумував їх і кувеву

- Хай мене гриміть! Щоб я згодом тут пересу-
товом як собака, камі з нею ш... то хай мені
аби що... Он що!... Її бою тільки раз пови-
мував... Ну, а вора могорив мив - ніби то впринципі
до неї йшов але... її бою я думав вочу думку
втіти оу неї... Ну та ось бою дивукає і само
собого розкидаєсь.

- Щору! Хай спокій, не питає, казав вче серіозно
ветарити з колін і сидати рядом з нею на каналі.

- Що було, те микнуло. Мудре не діти вче. Чи так?

- Так то так, озваєсь на півдварті^абуво, а з
паншою лідою ед?

- А?.. то ти і те знаєш? Ну, одмак і на каїме
ставать не буду, а скажу ширю правду, що тільки
одн раз тебе повикував і то будучи п'яним.
А п'яному, та дурному сам бог прощає. От і вел...

Значить весповідає. Шенер, голубонько, твоє черга

до сповіді. Становись на коліна і відродись від усіх гріхів.

- Мені нема з чого сповідатись, - відповіла спокійно.

Тти знаєш, розійшлись ми не з браку твоєї любови.

Другої ^{мої} любови шукати мені не було охоти...

- Правду? Ві не вірю... А як би ви трапився який краєць... Чепавимся ви до тебе, і знаю, як і до кадиці... Тти ви така гарна собою... навіть сказав би, далеко краща, як тоді, колись...
- Дякую за комплімент, зрештеш.

Не варто... Відомо як кажу тобі правду, то після того суду, і мало не казирвав по тобі, такого гарного, гарного ти мені тоді показався. Гей гей! Де біга не носала. А все за твоєю. А ти мене ось скоріш найми.

Ну, а на правду скажець, ні з ким не сходилось на той "прадиданський шлюб"? Ми ж вше не дітки.

Що було то мимало і ревувають нічому. Га?

- Та кажу ви тоді, що на мій смак трудно підібрати музички, - казала емпірично. - Не трапилось,

знають такій. А сама з пошуками не догадалася.
 Не було жодя часу, та отом. А що чинившася, то
 правда і то дуже часто. Так що нарешті змуше
 на була завши тодішні зі збротю... Утілат і Брав
 нію мої товариші... Ось... І виступає з ніг
 подушки "страшиг" зброю... Утілати був майстер-
 ної роботи. Показана і стовпа зараз назад.

- Герої баба! саркишув, от подобно такій. І знеси ^{ми}
 нас мико токих нарештих. Та? Ну, коли так,
^{то} довед ^{вне} ~~не~~ раз поцілувати. Давши мот збрание. Де
 мої штані? А то дійсно бог знає що...

- Та ти си форні і повнен ледачости, аміджася.

- А на що си ти мене корого забрала зі штанями
 з твоїх форях, та до свої кімнати? Та?

Видана збрание і він почав душевне повали вбіра-
 тись ченуритись.

- А де лій компаньон "постраждовани" за правду?

Аресь? Та не знаєш, як він на удоме того... податим?

А то я за своїм маєтвом і забув про несе... Ах...

- Та не бієсь за його. На стільки як і ти. Кора голова була од алкоголю. До си до дому збираєсь.

- Нарррррррр, значить, все добре, казав сідати зубу бієсь неї. - Ну, так щона тепер мінько глибоко будемо пробити? Сиряду я утерев, дома тебе нікого родить. Потім вчора озвешити, так ти ось поради мені, чи йти «в прийми» до Ганни, чи до тебе на сиряду стафата за сторагом, проказ чи що? Та?

Я нікому ^{ще} не признавсь, що неонамий...

- Тоді блазнувети, заговорити серіозно. Марті мартамі, а тут дійсно є над чим задуматись - як далі жити... Кажеш, що ~~на~~ ти навш на душі, що і як родитимеш далі? Бував би ти що кебудь?...

- Бував, думав, так що... Нікого не кридував.

- Ну, то сиряді моо думку, бо я вже давно на всі боки її обдушували, як що має бути...

Перше чинило ставило наше етичне життя, а по-
далі в подружжю. Чи ви не на те? дурний на него як
випро

- Голубово: "На що питаєш? Та ти мене не
проганяй од себе, бо я дурний без тебе..."

- Ну, ну... От ми сухі... Трава, життя в
дурне складно річ, але ми все мам час го-
чому в нову невмієш, розібратись... А головне,
ми все обоє переконались, що минуле наше життя
міхалине і во так далі життя не можна, бо з
нашої самопосвяти вийшло тільки те, а то каже

"Алі боги свічка ні короти озир". Бо, чим
більше чоловік на світі мудрий, тим більшим
дурнем остаеться. Так вийшло з нами...

Головним правилом-законом життя є, що кожна
людина повинна сама собі найти місце в нову і
прикріпити себе міцно до нього. Бо -

"Тіло буде, всі всі люди розползуться, як та -

- Правильно! Як тебе сумно, ... власне... Хе, хе, хе.
 Але, одна річ висувати теорію, а друга - перевести її в життя. Дуже гарно все висодить тільки в казці, а в житті... Місце... Та де ти воно, те наше місце, коли ми вродились обоє працотарями?

- Світ широкий! Я гадав так, коли мільйони людей живуть вночі, спадіємо, без поєд і маюць осье місце і хватат їм на прожиття, то хватить того місця ще для пари людей. Що?...

- Хватить... Займем, значить, ваканше місце на вгороді десь ніч селом, розіпнем шати-вмешне й презент о се раз відновити і... Я мовивом бур бур... А ти си у мене на картках змисли чадати-підеш по селу... Каррашо... цодень свіжий хліб і свіжя котілка... Так, чи ні?...

- Тоді дурно строїти, а говори такком... У тебе-си десь земля якас є, майко приміром?

- А про масток мій питаєш? Маю велекезний.

З графом Радзівілом маю автану помилитися.

Півтори десятини городинової землі, Шилом в енісь-
нім володінні з сестрою, ну і пів хейми. От і все

- Маловато, але все краще ніж ніщо. Скажеш,
сестро мусять же тобі щось сплатити за неї,
чи як?

- Сплатити? А мусять сплатити. Шкуру
пошигну з неї зверху, бо то така нечестива виго-
ма, що здається чортіві проно перегризна би. Свою
волю, майна з сі не подарую. На те, прецінь,
істнує всевітній закон - право Ж. Сорвіна - Соротва
за істнування. Коли ти знаєшас не вибачи, ти
не хочеш дружию кудати, то вони тебе загризуть.

Так... Ну, але все таки за ті гроші мє ще
місяць собі не купиш, маю ти голубово. Маловато,
хоч би скажешмо не де сир і з пенсії наших зібравося

- А у мене, думати, куди келле грошей? Скажати
швидко пошлювати на него.

- В тебе? Куди етилами як а у мене... Що це
не багатство... Махнув рукою і змігв перемісти розмову.

- Ну, моє тірощі білліне, озвучає всеувагом
з під лічка велику гарну вагіду. Ось вона
відкрила сі і подала видобуток з інших потай
секретних закармарів гарні пудрени

Колі все те розкрила і висипала на стіл,
в очах адже зареділо. Господа: се ж кадоже багат-
ство. Блищати переливаюсь різними кольорами
дорогоцінні камінці, золото... Туті були екіс квіт-
коти, перетені з дорогоцінними камінцями, браслети, ко-
рані-перли, ланцети екіс, шілі, кавалки-відливки
золота і ціла купка золотих російських грошей....

- Як кажеш, скільки се все моє коштувало
туті? І нікому не сего туті не показувала, але

сама біла менш очиню в екімна твар
долерів. - Творина сповіно

- Ти... не маю поняття... Але де це ти то
взяла, здобула? - запитав не смію.

Цю придбав страх, неспокій і десь дуже
непривне ручи

- Краще б з того барантв не знав, не бачив, думав...

- Не бійсь і не привомиє тими. Тут діло просте,
як не зовсім гарне, але штейне - використала
момент. Я-ли тобі казала, що маю поклонники
твої краси. А не абияки-додам співочес...

- Так... протяг ^{ураження} головою. Серце кудись ушло,
перед очима все ялось поєднано

Ну, ну говори дакі-казав та не ми дивається
на нії. »

- Та що ти, бог з тобою! От і ретуюси!
Авв! Порозумнішамі знаєш ли. Се... А я ли
тобі нічого не кажу за Таню, п. Аїгу і пр. Та?!

Знаючи нічого ми не договорилося і нічого
з нашого спільного життя не виїде. Шлюбу! І вст-
авсь з серцем-мotto придбавсь все добре з ~~стена~~.

Опам'ятаєть ойрок, як би отримув з себе
неприємні думки кутити і встав на вкочинах ^{перд}
- Прости ради Бога! не буду... Так мимові напш-
ло шось до голови. Білш не позволю собі на такі
погані думки. Що було, то минуло і з твоїм рад!..

- Мені радів не треба. Я поспришу спокое і... коли
починати ту саму кажу... не лаг, докори... то
краще не починати... Вілшна дорога котному,
в свою сторону... Так... і... І замовчав

- Ну, пропало... Простими не простими, а з оу
тебе всеодно нікуди не піду. І з неами не вижне-
неш... От шр... Так і чов сердитесь так одразу -
не розумію. Кажу тобі, що ні вчому з тоді не доко-
рять і не докорятиму, бо не маю права - сама знаєш
І котному слову твоему віру і слухаво. От шр... ~~вот так шр~~

Добре! Завторгма по добрім собрани — Устатна
 непорозуміння між нами... таї зага в задумте але
 шоби біжи до сеї теми, не вертати, і мушу тоді
 все таки сі до кімці розказати му... встанови-
 тись, як ти казеш. І от, вір не вір мені, а
 і не тільки у вчинках, а і в мислях чиста. Не
 думай, що і не маю з ким зв'язатись, чи балуєш
 сумніваюсь тебе ^{тоді} зраджувати. Ні. Проте не було
 такої думки, отим, бо ваз і була зайнята іншими
 думками, пориваннями. А сі найціквіші річ-а от
 перш, бракет ^{іно} зоною і все така приноді а оу
 огню білосвадків-офіцера «Морозова» з багатой
 великопанскою родиною з метою використання
 на добрі діла. Проти марудно і ризиковно було пош
 виставила у него сі гарантії, але бачите, як на
 штилет до себе і його не допускала. Так...
 І Бриджманов великим «урамеркам» і взагалі мушкетером
 як самим, а тима біжати мушкет.

Се був завжди все розпущений, нахабний, шікістський,
 брудний до точності зі всіма признаками дегенерації-
 ства - завшиш п'яний, безхарактерний, соромливий...

А як прив'язався, то день і ніч переслідував скрізь,
 нав'язувався ось із сім'ю дарунками. Моє і свої,
 моє де й накрив.

- Всеодно, думаю, не заберу з їх, підуть вони
 тою ж дорогою в тієї ж мисі, моє негідні руки...

Забрала. Втікла зараз в інше місто, а низьким
 подався сюди, коли прибрала те туди дарунки
 погідних. Незабаром тих білофранцузів зоскочили
 більшовики і він був розстріляний ними

Апроч дрібних рітей, зоніти і тако од річних моїх
 поклонників «плеточіших». Дрібних більшовицьких
 «комісарчиків» коїри, насилась на Красній, але подобо-
 вавсь ~~итілою~~. Знаю мою вдару і на мене як
 раз мої напав той рад авантюристичний - велика-

гала дарунків, водина за ніс, дурнаа тих
дурнів і... коласкиїз маз все більшаа

Розважана з себе тою думкою, що ті всі дорогосина-
єти, ще добро, здобуте кривдою чи обманом робо-
чого працею, пошто моє молодіимі сі^изками
кровно. Хетай же вони іде на ту бідноту, пошу-
кють тоть раз на користь найбільш нещасним,
обездолимим і хоч собі домо осушить тих молодих
сі^из. На таку іменно ціль з думано їх використа^ть.

- Що-б то на яку?

Відкрито десь прибуло для бездомних сиріт-
дітей українських. Купить значить землі, побудувать
буд дєб містивал ей прибуло; тамже і микомі
майстерні і пр. От була б би було коно того і нам
працювать до смерті...

- Про, фю, фю! Дурень думкою багачів. Що пахне
мільонами. Сіх блещучох нево, забранне ^ї на початок
сего діла.

- Ну що можна, те зробимо. В кожному разі відповісти місце для себе ми зобов'язані. Ну, а там і правду наше побачимо, хтось нічого не залишить для нас знайдеться. Так, чи ні?

- Так, і в бою так! Ми в мене гарні. Дай і тебе за те позицію - нехай тими комісарікам нагано пишеться, казав голубовисов до неї.

- У Ганні і П. Лідії Зикнеєв?

- А всім... Ша ну їх всіх в бою. А знаєш там у нас в Чарайвіч в моїй ніші опівніч знаходиться подібні твоїм гроші. Цілим 200 долларів. То нехай і вони ідуть на ту ціль. Іх то кажуть полемки "Із злого до злого".

У розкарав сї ціну історію всіх Василевих долларів і своїх зарплати. Ша рішучо спротивлявся бреші їх. Коли доказала йому ціну недоречність нестактованість, то він тільки мовчав і назвав себе крутим словом.

Там, — заговорив погуманно, — кінчилось знати як
 як за землю. Добре. А тієї ситуації тут як,
 можна її напр. покінчити.

— І тут ситуація така, коли практичною адушер-
 кою, публічною такою, і тому всім це є посаду
 змінити.

— Там. Значить бабкою повільно, пухи в емі.
 Обва! За такою то і мене готови на селі ділом
 величати. А чого доброго, як в бабці діти свої
 знайдуться? Та? Як ти думаєш?

Стала бути його по губах

— Добре, не буду сварити. Поговоримо в серіоз
 Купимо знати землю, побудуємо на ній і запо-
 немо там ну пригноб, си просто шовоу при-
 в'яну. Заведемо власну господарку і пр. і пр.
 Траця для себе, краця для заганау... Там...

А далі що? Пам'ятаю, як ти мене селі ти-
 танцим тоді колесю ошодило

- А деї, голубе мій, старіє і смертє. Зна-
 вати сей остатній період життя нам треба
 використати як слід, се-б-то прожити його
 більш менш як подобає розумним істотам.
 В спокій принаймні, терпиво оминаючи рішні
 неприємності, невгоди людського життя. Треба
 видумати собі, як то говориться маєтє, урочити собі
 його яке воно має бути у нас особне. Бо, властиво,
 якого сталою одинаковою приміром для всіх
 людей маєтє, на світі здається нема і не буде.
 Великий по своєму його розумів, то для того воно
 і є для людей таке кимсь, зрадице Ми є
 собі найперш кот нашою в улі ^{наших} картини
 того майбутнього маєтє, таї будемо жити доперемо-
 чась як що певної мети до здійснення тих уроч-
 маєтє. Не буде мети нашого життя. А чоловік тільки
 і живе властиво даки має вперезі якусь мету?
 Чи так по твоєму?

